
Spelregels veranderen

Impact en haalbaarheid van maatregelen vanuit beleid, wet- en regelgeving rondom het ontstaan en voorkomen van voedselverspilling

Dr. H.E.J. (Hilke) Bos-Brouwers, M.G. (Melanie) Kok MSc, drs. ing. J.C.M.A. (Joost) Snels en dr. ir. A.A. (Addie) van der Sluis

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Spelregels veranderen

Impact en haalbaarheid van maatregelen vanuit beleid, wet- en regelgeving rondom het ontstaan en voorkomen van voedselverspilling

Auteurs: Dr. H.E.J. (Hilke) Bos-Brouwers, M.G. (Melanie) Kok MSc, drs. ing. J.C.M.A. (Joost) Snels en dr. ir. A.A. (Addie) van der Sluis

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Food & Biobased Research in opdracht van en gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit (projectnummer BO-43-002-02-006).

Wageningen Food & Biobased Research
Wageningen, september 2020

Openbaar

Rapport 2079

Versie: definitief

Reviewer: Gertrude Zeinstra

Goedgekeurd door: Henk Wensink

Opdrachtgever: het Ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit

Financier: het Ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit

Dit rapport is gratis te downloaden op <https://doi.org/10.18174/529887/> of op www.wur.Nederland/wfbr (onder publicaties).

De informatie en/of data zoals deze in het onderliggende rapport worden gepresenteerd zijn onderdeel van het project STV Actielijn 4 Spelregels Veranderen <projectnummer 6234167600>, in opdracht van en gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en kent een embargo tot 29 september 2020. De rapportage is gereviewed door dr.ir. G.G. (Gertrude) Zeinstra en goedgekeurd door dr.ir. H. (Henk) Wensink. Het onderzoek waarover verslag wordt gedaan in deze rapportage is op objectieve wijze opgezet door onderzoekers, die onafhankelijk en onpartijdig opereren van de klant(en) en sponsor(en).

© 2020 Wageningen Food & Biobased Research, instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research.

Het is de opdrachtgever toegestaan dit rapport integraal openbaar te maken en ter inzage te geven aan derden. Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Wageningen Food & Biobased Research is het niet toegestaan:

- a. dit door Wageningen Food & Biobased Research uitgebrachte rapport gedeeltelijk te publiceren of op andere wijze gedeeltelijk openbaar te maken;
- b. dit door Wageningen Food & Biobased Research uitgebrachte rapport, c.q. de naam van het rapport of Wageningen Food & Biobased Research, geheel of gedeeltelijk te doen gebruiken ten behoeve van het instellen van claims, voor het voeren van gerechtelijke procedures, voor reclame of antireclame en ten behoeve van werving in meer algemene zin;
- c. de naam van Wageningen Food & Biobased Research te gebruiken in andere zin dan als auteur van dit rapport.

Postbus 17, 6700 AA Wageningen, T 0317 48 00 84, E info.wfbr@wur.Nederland, www.wur.Nederland/wfbr. Wageningen Food & Biobased Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

Inhoud

Introductie	4
Sectie 1: Fiches wet- en regelgeving	7
Thema 1: Meten van voedselverspilling	11
Fiche 1: Meten van voedselverspilling	11
Thema 2: (EU) beleid rondom landbouw en visserij	12
Fiche 2: Gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB)	12
Fiche 3: Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)	13
Thema 3: Voorschriften vanuit veiligheids- en gezondheidsoogpunt	14
Fiche 4: Verontreiniging levensmiddelen met residuen van bestrijdingsmiddelen	14
Fiche 5: Verontreiniging levensmiddelen met contaminanten	15
Fiche 6: Microbiologische criteria van levensmiddelen	16
Fiche 7: Koelen en invriezen van vlees	17
Fiche 8: Controle van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong	18
Fiche 9: Toelating Novel Foods	19
Fiche 10: Fytosanitair beleid	20
Thema 4: Handelsregels en normen	21
Fiche 11: Importcontroles	21
Fiche 12: Productaansprakelijkheid	22
Fiche 13: Europese handelsnormen	23
Fiche 14: BTW inzake donatie	24
Fiche 15: Oneerlijke handelspraktijken	25
Thema 5: Afvalstoffenwetgeving	26
Fiche 16: Levensmiddelen die niet langer bestemd zijn voor menselijke consumptie gebruiken als diervoeder	26
Fiche 17: Gebruik van dierlijke bijproducten in diervoeder	27
Fiche 18: Afvalstoffen	28
Thema 6: Informatie op verpakkingen	29
Fiche 19: Verstrekking voedselinformatie aan consumenten	29
Sectie 2: Consultatie	30
Schriftelijke consultatie	30
Consultatie ministeries	30
Workshops	30
Sectie 3: Haalbaarheid en impact maatregelen: Prioplots	32
Thema 1: Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling	35
Thema 2: (EU-)beleid rondom landbouw en visserij	40
Thema 3: Wetgeving en beleid rondom veiligheid en gezondheid	46
Thema 4: Handelsregels en normen	51
Thema 5: Afvalstoffenwetgeving en diervoeder	61
Thema 6: Informatie op verpakking	66
Sectie 4: Achtergronden argumentatie selectie top 10 door STV	75
Bijlage 1: Uitnodiging en vragenlijst schriftelijke consultatie	78
Bijlage 2: Longlist mogelijke knelpunten en maatregelen spelregels voedselverspilling	83

Introductie

Achtergrond

Jaarlijks wordt in Nederland naar schatting twee miljoen ton voedsel verspild. Dat gebeurt op tal van plekken in de voedselketen, van het boerenerf tot de supermarkt en alle schakels (transport, veiling, levensmiddelenindustrie) die daartussen zitten. Consumenten gooien bovendien op jaarbasis gemiddeld zo'n 34,3 kilo voedsel per persoon weg¹. Wereldwijd bedraagt de uitstoot van broeikasgassen dat te relateren is aan voedselverspilling ongeveer 6,7% van de totale uitstoot (3,3 Gton van 49 +/- 4,5 Gton CO₂ eq./jaar²). Minder voedsel verspillen levert een bijdrage aan het behalen van de klimaatdoelstellingen en draagt bij aan voldoende goed en gezond voedsel voor een groeiende wereldbevolking. Het tegengaan van voedselverspilling is een prioriteit van het huidige Nederlandse kabinet.³ Daarbij werkt de Minister nauw samen met de Stichting Samen Tegen Voedselverspilling (STV), waarbij inmiddels bijna 100 verschillende partijen zijn aangesloten die de handen ineen hebben geslagen om samen te werken aan het voorkomen en verminderen van voedselverspilling.⁴

De Taskforce Circular Economy in Food is gelanceerd op 26 januari 2017 tijdens de Nationale Voedseltop. De kerngroep bestaat uit high-level vertegenwoordigers van bedrijven vanuit de gehele voedselketen en toeleverende industrie, opererend vanuit hun vestiging in Nederland. Aangevuld met vertegenwoordigers vanuit de overheid, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Alle partners in de Taskforce leveren een zichtbare bijdrage aan de realisatie van SDG12.3: een halvering van voedselverspilling per capita ten opzichte van 2015. Op 20 maart 2018 heeft de Taskforce haar gezamenlijke agenda gelanceerd, genaamd 'Samen tegen voedselverspilling' en is de Taskforce omgevormd tot een onafhankelijke Stichting Samen tegen Voedselverspilling (STV). Vanuit haar betrokkenheid bij de STV heeft het ministerie van LNV vanuit de bestaande Kennisimpuls Voedselagenda binnen het cluster 'Voedselverspilling' middelen gealloceerd bij Wageningen Food & Biobased Research (WFBR) om invulling te geven aan de agenda. De agenda kent 4 actielijnen. Deze rapportage gaat over Actielijn 4: Spelregels veranderen, met als doel om in 2030 voor ondernemers zodanige spelregels te hebben dat het aantrekkelijk, zo niet noodzakelijk is voor bedrijven om voedselverspilling tot een minimum te beperken en reststromen optimaal te verwaarden. De ambitie is als volgt geformuleerd: *"Gaandeweg komen we in aanraking met belemmerende regels, wetgeving en regelingen of ontbrekend instrumentarium. We initiëren en stimuleren wetgeving en instrumentarium die bijdragen aan de ontwikkeling van de circulaire economie"*.

Het doel van het onderliggende project is het inventariseren van, adviseren over en het wegnemen van belemmeringen, barrières en drempels bij het tegengaan van voedselverspilling. Het kortere termijn doel is het inventariseren van, adviseren over en het actief pleiten voor het wegnemen van belemmeringen, barrières en drempels op geselecteerde hotspots in wet- en regelgeving en handelspraktijken. Dit rapport vormt de weergave van het proces dat sinds voorjaar 2019 doorlopen is ten behoeve van het opstellen van een top 10 aan prioritaire maatregelen als leidraad voor de activiteiten van STV binnen Actielijn 4. De Actielijnen van de STV zijn van directe relevantie voor de Nationale Strategie ter voorkoming van Voedselverspilling vanuit het Ministerie van LNV.

---

¹ Voedingscentrum, 2019. Syntheserapport Voedselverspilling bij huishoudens in Nederland in 2019. Te vinden op: <https://www.voedingscentrum.nl/Assets/Uploads/voedingscentrum/Documents/Professionals/Pers/Persmappen/Verspilling%202019/Syntheserapport%20Voedselverspilling%20in%20Nederlandse%20huishoudens%202019%20-%20Voedingscentrum.pdf>

² Op basis van combinatie van bronnen: GHG impact food waste uit FAO, 2011. Food wastage footprint – impacts on natural resources. Te vinden op <http://www.fao.org/3/i3347e/i3347e.pdf> en IPCC – 5AR (2014). Te vinden op: https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/SYR_AR5_FINAL_full.pdf

³ Kamerstuk 31 532, nr. 193. Te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-31532-193.html>

⁴ Kamerbrief Voedselverspilling in Nederland 2020, 1 sept 2020. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/08/31/kamerbrief-over-voedselverspilling-in-nederland-2020>

Doel en aanpak vaststellen prioritaire maatregelen

In 2019 is een proces van selecteren en prioriteren gestart, met als doel om STV in staat te stellen een top 10 met meest kansrijke mogelijkheden om spelregels te veranderen op te stellen in de zomer van 2020. Daarbij vormen onder andere de omvang van impact en de haalbaarheid van het wijzigen van beleid, wet- en regelgeving belangrijke criteria. In het proces was een duidelijke rolverdeling vastgelegd voor STV en WFBR.

WFBR verzorgde in dit proces:

- de review van wetenschappelijke literatuur en wetteksten;
- het organiseren van de consultatie van stakeholders via een survey en via workshops met betrokken bedrijfsleven en een samengestelde High Level Expert Group, en het analyseren en verwerken van de uitkomsten hiervan;
- het ontwikkelen van een selectie-aanpak, waarbij verschillende voorgestelde maatregelen beoordeeld kunnen worden op impact en haalbaarheid via de zogenoemde 'prio-plots';
- het afstemmen van beleidsanalyses met de verantwoordelijke ministeries;
- het publiceren van een rapportage waarin het selectieproces voorafgaand aan het opstellen van de top 10 door STV transparant wordt gemaakt (deze rapportage).

STV was binnen dit proces verantwoordelijk voor:

- het betrekken en aanschrijven van stakeholders van STV voor betrokkenheid bij de consultatie;
- het (mede) organiseren van het consultatieproces (zowel survey als workshops). En naast de workshops het mede organiseren van gesprekken met verantwoordelijken vanuit de ministeries LNV, Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Infrastructuur en Waterstaat (I&W), en de Alliantie Verduurzaming Voedsel (AVV).
- Het organiseren van het interne, finale selectieproces voor de top 10 gekozen maatregelen⁵.
- Het communiceren over de top 10 en het organiseren van het implementatieproces vanaf september 2020.

Op chronologische volgorde zijn de volgende stappen gezet:

- Voorjaar 2019: literatuur onderzoek naar relevant beleid, wet- en regelgeving met (in)directe invloed op het ontstaan en/of het voorkomen van voedselverspilling in de voedselketen. Opstellen van 19 fiches binnen 6 beleidsthema's. De fiches zijn tot stand gekomen door analyse van eerder onderzoek en de betreffende wetteksten en beleidsdocumenten (zie ook referenties)
- Zomer 2019: een brede, open consultatie door middel van vragenlijsten onder een vertegenwoordiging van de achterban van STV en het bredere, betrokken bedrijfsleven en brancheorganisaties.
- Najaar 2019: het actualiseren van de fiches, waarbij zowel de resultaten van het literatuuronderzoek, als de consultatie dusver staan opgenomen.
- Winter 2019-2020: het consulteren van betrokken ministeries rondom de accuraatheid van de fiches, en de relevantie voor samenwerking tussen diverse beleidsvelden. Het gaat daarbij om de ministeries van LNV, VWS (inclusief NVWA) en I&W.
- Januari-april 2020: het organiseren en uitvoeren van een 3-tal consultatie-bijeenkomsten:
  - o 6 februari 2020, in samenwerking met Ministerie van LNV en de AVV, met zo'n 40 vertegenwoordigers vanuit een breed spectrum van stakeholders
  - o 9 april 2020, met een 7-tal vertegenwoordigers vanuit de werkgroep duurzaamheid van de AVV
  - o 17 april 2020, met een 5-tal vertegenwoordigers van de zogenoemde High Level Expert Group
- April-juli 2020: opstellen van zogeheten "prioplots", onderbouwing van haalbaarheid en impact.
- Augustus 2020: opstellen finale selectie top 10 door STV.
- September 2020: publicatie rapportage WFBR, vaststellen van de top 10 door het Bestuur van STV, opstellen implementatiestrategie en aanpak voor de Top 10 maatregelen.

---

⁵ De uiteindelijke top 10 is vastgesteld door en onder verantwoordelijkheid van de STV. De Top 10 maakt daarom geen onderdeel uit van deze rapportage. De top 10 is gepubliceerd in Kamerbrief over voedselverspilling in Nederland – 2020 waarin de Ministier de Tweede Kamer informeert.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/08/31/kamerbrief-over-voedselverspilling-in-nederland-2020>

Leeswijzer voor de secties in dit rapport

1. Fiches: betreffende de samenvattingen van de uitkomsten van de wetenschappelijke review, uitgelegd in 19 zogenaamde "fiches" gestructureerd over 6 thema's, waarin de betreffende wet- en regelgeving wordt uitgelegd, evenals het verband met het ontstaan en/of voorkomen van voedselverspilling.
2. Consultatie: beschrijving van proces en uitkomsten uit de consultatie met stakeholders (schriftelijk + workshops).
3. Prioplots: beschrijving van de argumentatie die ten grondslag ligt aan haalbaarheid en impact van mogelijke maatregelen, rondom 32 maatregelen geordend binnen de 6 thema's die uit de consultatie zijn opgehaald.
4. Top 10: beschrijving van de selectie van 10 prioritaire maatregelen door STV en argumentatie voor deze selectie.

Sectie 1: Fiches wet- en regelgeving

Introductie

Het voorkomen en verminderen van voedselverspilling wordt in toenemende mate beschouwd als een belangrijke en invloedrijke wijze om de milieudruk van het voedselsysteem te verminderen en om te komen tot een duurzaam, weerbaar en circulair voedselsysteem dat bijdraagt aan wereldwijde voedsel- en nutriënten zekerheid. Als beleidsveld is het relatief nieuw. Pas sinds 2010 met de publicatie van de eerste Europese benchmark met data over voedselverspilling over de dan 27 Lidstaten wordt duidelijk wat de urgentie en omvang van de problematiek is (Monier et al., 2010⁶). Naast drijvende krachten binnen en buiten de voedselketen, zijn wet- en regelgeving belangrijke aanknopingspunten in het raamwerk van maatregelen en activiteiten die gedaan kunnen worden om voedselverspilling te voorkomen (Wunder et al., 2018⁷).

Doel literatuuronderzoek

Het doel van het literatuuronderzoek naar relevante wet- en regelgeving rondom het ontstaan en voorkomen van voedselverspilling is te komen tot een actuele stand van zaken, zowel binnen Nederlandse als Europese wet- en regelgeving.

Gebruikte bronnen literatuuronderzoek

Uitgangspunt was het in 2011 gepubliceerde WUR-rapport "Verminderen van voedselverspilling – ervaren belemmeringen rond wet- en regelgeving (Waarts et al., 2011)⁸". Dit rapport inventariseerde welke wettelijke belemmeringen kunnen worden geslecht om voedselverspilling te verminderen en reststromen te hergebruiken. De belangrijkste uitkomsten vestigt de aandacht op 2 terreinen, namelijk:

- 1) De wet op voedselinformatieverschaffing: verkeerde etikettering, te korte en verschillende Tenminste Houdbaar Tot (THT)-termijnen voor een type product en onduidelijkheid over wat is toegestaan na het verlopen van de THT-datum leiden tot verspilling. Bedrijven nemen vanwege productaansprakelijkheid onnodig voedsel uit de schappen. De overheid kan ketenpartijen stimuleren om afspraken te maken over de THT termijnen voor niet-bederfelijke producten en zeer lang houdbare producten. Ze kan ook de mogelijkheid onderzoeken de THT-datum af te schaffen voor niet-bederfelijke producten onder vermelding van de productiedatum.
- 2) De 2-uursborging (onderdeel van de hygiënecodes die voortkomen uit het Hygiënepakket) leidt in de catering tot verspilling. Juist verlenging van die termijn door ontheffingen leidt direct tot minder weggegooid voedsel.

Genoemde wet- en regelgeving in relatie tot voedselverspilling uit dit rapport omvatten:

- Europese handelsnormen
- Verontreiniging in levensmiddelen
- Importcontrole
- Fytosanitair beleid
- Novel Foods
- Koelen en invriezen van vlees
- Hygiënevoorschriften en productaansprakelijkheid

---

⁶ V. Monier, S. Mudgal, V. Escalon, C. O'Connor, T. Gibon, G. Anderson, H. Montoux (2010). Final Report –Preparatory Study on Food Waste Across EU 27; European Commission [DG ENV –Directorate C]. BIO Intelligence Service, Paris. https://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/bio_foodwaste_report.pdf

⁷ Wunder, S., K. McFarland, M. Hirschnitz-Garbers, J. Parfitt, K. Luyckx, D. Jarosz, L. Youhanan, Å. Stenmarck, F. Colin, S. Burgos, M. Gheoldus, A. Charles Cummins, P. Mahon and E. van Herpen (2018). Food waste prevention and valorisation: relevant EU policy areas. REFRESH D3.3 Review of EU policy areas with relevant impact on food waste prevention and valorisation: 127 pp.

⁸ Waarts, Y., M. M. Eppink, E. B. Oosterkamp, S. Hiller, A. A. van der Sluis and A. J. M. Timmermans (2011). Verminderen van voedselverspilling; Ervaren belemmeringen rond wet- en regelgeving. Rapport 2011-043. Den Haag, LEI: 134 pp. Zie E-depot WUR-publicaties: <http://edepot.wur.nl/185437>

-
- Voedselinformatieverschaffing
  - Normen en quota in de visserij
  - Gebruik van dierlijke bijproducten
  - Verontreiniging in levensmiddelen (normering contaminanten en maximale residulimieten, en importcontroles)

Na die tijd zijn er binnen twee Europese projecten FP7 FUSIONS⁹ en Horizon 2020 REFRESH¹⁰ analyses gemaakt van relevante wet- en regelgeving in relatie tot verspilling, waarbij de REFRESH studie voortbouwt op de resultaten van FUSIONS (Vittuari et al., 2015¹¹, Wunder et al., 2018⁷). Omdat het pakket aan Europese wet- en regelgeving omvangrijk is, is hierbij een selectie gemaakt op basis van aannames rondom meeste impact op het ontstaan en voorkomen van voedselverspilling, sleutelgebieden die passen bij de focus-gebieden van REFRESH (consument, vrijwillige samenwerkingsovereenkomsten bedrijfsleven, valorisatie van rest- en zijstromen) en die beleidsgebieden waarbij er sprake is van dynamiek op het vaststellen van nieuw beleid (en dus mogelijkheden om veranderingen aan te brengen), wetgeving en richtlijnen. Omdat REFRESH zich niet richt op voedseldonaties, worden die hier buiten beschouwing gelaten.

Genoemde wet- en regelgeving door REFRESH in relatie tot voedselverspilling:

- Afval en beleid rondom grondstof efficiëntie
- Voedselveiligheid en hygiëne wetgeving (inclusief het gebruik van surplus voedsel voor diervoeder)
- Landbouwbeleid (gemeenschappelijke landbouwbeleid: GLB)
- Visserijbeleid (gemeenschappelijk visserijbeleid: GVB)
- Oneerlijke handelspraktijken (Unfair Trading Practices: UTP)
- Bio-energie

Aanvullend wordt inzichtelijk gemaakt welke rol vrijwillige samenwerkingsovereenkomsten kunnen spelen bij het tot stand brengen van succesvolle beleidsprogramma's. Een andere belangrijk element is hoe consumentengedrag bijgestuurd kan worden, zoals bijvoorbeeld door verpakkingsinformatie (bijvoorbeeld datumaanduiding) en informatie- en bewustwordingscampagnes gericht op consument en bedrijfsleven.

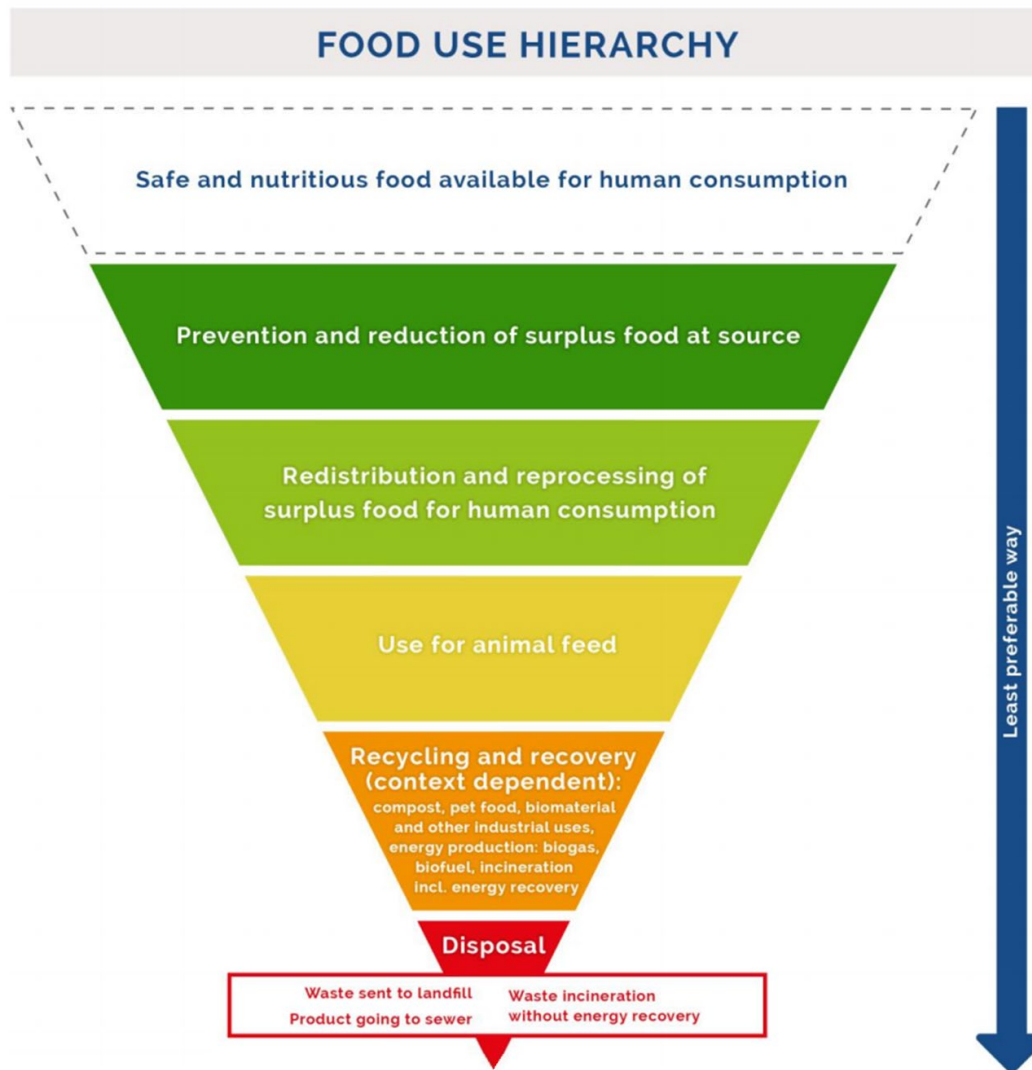
REFRESH constateert dat er een brede reikwijdte is qua relevante beleidsdomeinen, en dat daardoor zowel beleid als wet- en regelgeving complex en versnipperd is. Er is een gebrek aan coherent voedselbeleid in de Europese Unie (EU) en haar Lidstaten, waardoor er mogelijke win-verlies 'trade-offs' plaatsvinden tussen verschillende beleidsambities. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de 'strijd' tussen het promoten van bio-energie aan de ene kant en het stimuleren van het gebruik van surplus voedsel voor diervoeder aan de andere kant. Er ontstaan ook onnodige barrières voor preventieve activiteiten en gemiste kansen om het beleid ten volle uit te nutten. In het proces om tot beter afgestemde beleidsambities, strategieën en uiteindelijk wet- en regelgeving te komen, stelt REFRESH de "Food Use Hierarchy" voor als leidend principe. Deze omgekeerde piramide benadrukt de noodzaak om voedsel zo lang mogelijk voor menselijke consumptie te behouden. De indeling is erop gericht om grondstoffen effectief in te zetten voordat ze worden gerecycled, hergebruikt, of weggegooid (zie figuur 1).

---

⁹ www.eu-fusions.org

¹⁰ www.eu-refresh.org

¹¹ Vittuari, M., A. Politano, S. Gaiani, M. Canali and M. Elander (2015). Review of EU legislation and policies with implications on food waste. Final Report. Bologna: 54 pp.

Figuur 1: Food Use Hierarchy naar REFRESH (Wunder et al., 2018)

Resultaten literatuurstudie

Op basis van de analyse van de beschikbare literatuur is door het projectteam een indeling gemaakt op 6 thema's en 19 stuks specifieke wet- en regelgeving.

De zes thema's zijn:

1. Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling
2. (EU) beleid rondom landbouw en visserij
3. Voorschriften vanuit veiligheids- en gezondheidsoogpunt, waaronder onder andere diervoeder en mogelijke verontreinigingen
4. Handelsregels en normen, waaronder onder andere cosmetische aspecten, productaansprakelijkheid, BTW en oneerlijke handelspraktijken
5. Afvalstoffenwetgeving
6. Informatie op verpakkingen

Er zijn 19 zogenoemde 'fiches' opgesteld met uitleg over inhoud van de specifieke wet- en regelgeving, en de relevantie voor het ontstaan en/of voorkomen van voedselverspilling. Deze fiches zijn gebruikt in de consultatie met stakeholders (zie sectie 2).

Een overzicht van de fiches kan als volgt worden weergegeven:

Thema	Titel	Naam en nummer fiche
Thema 1	Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling	1. Meten van voedselverspilling
Thema 2	(EU) beleid rondom landbouw en visserij	2. Gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB) 3. Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)
Thema 3	Voorschriften vanuit veiligheids- en gezondheidsoogpunt	4. Verontreiniging levensmiddelen met residuen van bestrijdingsmiddelen 5. Verontreiniging levensmiddelen met contaminanten 6. Microbiologische criteria van levensmiddelen 7. Koelen en invriezen van vlees 8. Controle van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong 9. Toelating novel foods 10. Fytosanitair beleid
Thema 4	Handelsregels en normen	11. Importcontroles 12. Productaansprakelijkheid 13. Europese handelsnormen 14. BTW inzake donaties 15. Oneerlijke handelspraktijken
Thema 5	Afvalstoffenwetgeving	16. Levensmiddelen die niet langer bestemd zijn voor menselijke consumptie gebruiken als diervoeder 17. Gebruik van dierlijke bijproducten in diervoeder 18. Afvalstoffen
Thema 6	Informatie op verpakkingen	19. Verstrekking voedselinformatie aan consumenten

---

Thema 1: Meten van voedselverspilling

Fiche 1: Meten van voedselverspilling

Gedelegeerd besluit EU 2019/1597 met betrekking tot een gemeenschappelijke methode en minimale kwaliteitsvereisten voor de eenvormige meting van hoeveelheden levensmiddelenafval. Aanvulling op Richtlijn 2008/98 EG en de herziene Richtlijn 2018/851 betreffende afvalstoffen. Uitvoeringsbesluit EU 2019/2000 tot vaststelling van een model voor de verslaglegging over gegevens over levensmiddelenafval en voor de indiening van het kwaliteitscontroleverslag.

Waarover gaat dit EU-besluit?

De Europese Unie wil een gemeenschappelijke methode en minimale kwaliteitsvereisten invoeren voor het meten van hoeveelheden levensmiddelenafval in elke stap van de voedselvoorzieningsketen. Hierbij worden afvalcodes gepresenteerd, een aanpak voor het grondig meten van de hoeveelheid en soort levensmiddelenafval en een meer summiere meetmethode. In het Europese onderzoeksproject FUSIONS is een ondersteunende '*Quantification Manual*' ontwikkeld. De EU-landen hebben onderling afgesproken om in 2022 te rapporteren over het referentiejaar 2020. In dit besluit is de voorgestelde methodologie vastgelegd. De definitie van voedselverspilling is voor het eerst opgenomen in de herziene richtlijn uit 2018. Het gedelegeerde besluit en het uitvoeringsbesluit gaan in op de wijze van meten, scope en rapporteren van de nationale gegevens over levensmiddelenafval.

Waarom moet er een regeling komen om voedselverspilling te meten?

Het vaststellen van een referentiekader ten aanzien van de hoeveelheden levensmiddelenafval (voedselverspilling) biedt aanknopingspunten voor het ontwikkelen en evalueren van beleids- en bedrijfsmaatregelen. Pas sinds 2018 is er sprake van een Europees vastgelegde definitie van levensmiddelenafval, en in 2019 zijn er afspraken gemaakt hoe er gerapporteerd dient te worden op nationaal lidstaat niveau. Het harmoniseren van deze wijze van meten en rapporteren gaat bijdragen aan het beter meten en evalueren van vooruitgang en de vergelijkbaarheid van bereikte resultaten. De wijze van meten is op dit moment nog erg versnipperd en divers. Dat maakt het lastig de hoeveelheid voedsel die verspild wordt in de diverse lidstaten, sectoren en ketenschakels met elkaar te vergelijken. Het is daarmee onvoldoende bekend waar er hoeveel voedsel wordt verspild, en zijn effecten van maatregelen moeilijk in kaart te brengen. Voor overheden en brancheorganisaties is het hierdoor op dit moment moeilijk om gericht maatregelen te nemen tegen voedselverspilling, en bestaand beleid te evalueren.

Thema 2: (EU) beleid rondom landbouw en visserij

Fiche 2: Gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB)

Verordening EU 1380/2013 inzake het gemeenschappelijk visserijbeleid.

Wat betekent deze regeling?

Deze regeling verbiedt het teruggooien van gevangen vis en verplicht vissers om alle vis die ze gevangen hebben aan land te brengen. In de wet zijn de minimum aanlandingsmaten van sommige vissoorten vastgelegd, met als doel jonge vis te beschermen. Vis wordt na het sorteren overboord gezet als hij te klein is of als het quotum – de Europese Unie stelt deze jaarlijks vast per vissoort - voor de betreffende soort bereikt is. Het is echter onduidelijk in hoeverre deze teruggezette dieren na het teruggooien in zee overleven.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Bij het vaststellen van quota wordt geen rekening gehouden met de verhouding van de doelsoorten in de vangst van de gemengde visserij. Vissersboten zijn veelal nog niet in staat ondermaatse of anderszins ongewenste vangst te voorkomen. Dit komt onder meer doordat de overheid het gebruik van een aantal selectieve visserijmethoden aan banden heeft gelegd. De aangelande niet-doelsoorten hebben ook nauwelijks een afzetmarkt, en bereiken daardoor geen menselijke consumptie. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend. Het visserijbeleid is nog niet geëvalueerd op effectiviteit en invloed op het ontstaan van voedselverliezen.

Fiche 3: Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)

De wettelijke grondslag voor het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is opgenomen in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Specifiek zijn er vier relevante besluiten:

- Verordening rechtstreekse betalingen aan landbouwers in het kader van de steunregelingen van het GLB (EU 1307/2013)
- Verordening gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten (EU 1308/2013)
- Verordening inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europese Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (EU 1305/2013)
- Verordening inzake financiering, beheer en monitoring van het GLB (EU 1306/2013)

Waarover gaat dit EU-beleid?

Het vertrekpunt van het GLB is het zorgen dat er genoeg voedsel wordt verbouwd op een duurzame manier. Het beleid moet er ook voor zorgen dat consumenten landbouwproducten tegen redelijke prijzen kunnen kopen en dat boeren een behoorlijk inkomen hebben. Het huidige landbouwbeleid (2014-2020) richt zich op inkomenssteun voor boeren, marktregulering en plattelandsontwikkeling. Over het beleid voor de periode 2021-2027 wordt op dit moment volop gediscussieerd. De Europese Commissie heeft voorgesteld om de begroting van het GLB met ongeveer 5 procent te verlagen, onder meer vanwege de Brexit. Daarnaast wordt de inkomenssteun teruggeschroefd tot maximaal een ton per bedrijf, zodat kleinere bedrijven en jonge boeren naar verhouding meer gaan profiteren en de verdeling van het geld eerlijker wordt. Kleinere bedrijven krijgen daarnaast extra bescherming tegen grote marktpartijen, zoals supermarktketens en productiebedrijven. Lidstaten krijgen vanaf 2021 meer zeggenschap in het vormgeven van hun nationale landbouwbeleid. Ze krijgen hierbij ook meer verantwoordelijkheid, bijvoorbeeld als het gaat om het behalen van de klimaatdoelen van de EU.

Waarom voedselverspilling aanpakken via het GLB?

Het GLB vormt de basis voor alle voedselproductie in de EU, en is momenteel vooral gericht op productieverhoging en inkomensondersteuning voor de primaire sector. Overproductie die ontstaat kan niet altijd worden opgevangen in de markt, maar deze (voor-)oogstverliezen vallen niet onder afvalstoffenwetgeving of beleid tegen voedselverspilling. Mede daardoor ontbreekt het veelal aan informatie over de hoeveelheid reststromen vanuit deze ketenschakel. Lidstaten krijgen vanaf 2021 meer zeggenschap in het vormgeven van hun nationale landbouwbeleid. Dat biedt Nederland de kans om nieuwe inzichten uit wetenschappelijk onderzoek en pilotstudies meteen door te vertalen naar de praktijk. Denk bijvoorbeeld aan het stimuleren van bedrijven tot zelfmonitoring en de ontwikkeling van wetgeving en instrumenten die de transitie naar een circulaire economie versnellen.

Thema 3: Voorschriften vanuit veiligheids- en gezondheidsoogpunt

Fiche 4: Verontreiniging levensmiddelen met residuen van bestrijdingsmiddelen

EG-verordening 396/2005 (komt voort uit de Algemene levensmiddelenwetgeving) tot vaststelling van maximumgehalten aan bestrijdingsmiddelenresiduen in of op levensmiddelen en diervoeders van plantaardige en dierlijke oorsprong.

Wat betekent deze regeling?

Deze regeling geeft aan hoeveel bestrijdingsmiddel of diergeneesmiddel in of op levensmiddelen en diervoeders mag zitten: de maximale residulimiet (MRL). MRL's zijn zo vastgesteld dat zelfs als mensen heel veel van een product consumeren, ze niet teveel van een schadelijke stof binnen krijgen. Bij het bepalen van de MRL wordt ook rekening gehouden met de regels voor *Good Agricultural Practice*.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Een aantal MRL normen zijn strikter dan noodzakelijk voor het waarborgen van de volksgezondheid. Op deze gronden worden partijen levensmiddelen die (net) niet voldoen aan de MRL - maar in principe veilig zijn voor de volksgezondheid - afgekeurd. De meetmethoden worden daarnaast steeds gevoeliger. Voor bepaalde stoffen met een nultolerantie geldt daardoor dat er steeds meer voedsel wordt afgekeurd (bijvoorbeeld fipronil). Het bijstellen van normen is een langdurig proces, waarbij wetenschappelijke onderbouwing noodzakelijk is. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 5: Verontreiniging levensmiddelen met contaminanten

EG-verordening 1831/2003 (komt voort uit de Algemene levensmiddelenwetgeving) tot vaststelling van de maximumgehalten aan bepaalde verontreinigingen in levensmiddelen.

Wat houdt deze regeling in?

Deze regeling geeft aan hoeveel er van een contaminant - denk aan resten verpakkingsmateriaal, maar bijvoorbeeld ook aan een schimmelgiftstof als aflatoxine - maximaal in of op levensmiddelen en diervoeders mag zitten: de maximale residulimiet (MRL). MRL's zijn zo vastgesteld dat zelfs als mensen heel veel van een product consumeren, ze niet teveel van een schadelijke stof binnen krijgen. Voor sommige contaminanten geldt een 0-nultolerantie: hiervan mag geen enkele *part per billion* (ppb, delen per miljard) in het te consumeren product aanwezig zijn, anders wordt het product vernietigd.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Met nieuwe meetmethoden wordt de detectie van meer dan '0' steeds gemakkelijker, waardoor steeds meer voedsel afgekeurd wordt. Als er in een partij contaminanten worden gevonden, wordt de hele partij vernietigd of teruggestuurd. Het bijstellen van normen is een langdurig proces, waarbij wetenschappelijke onderbouwing noodzakelijk is. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 6: Microbiologische criteria van levensmiddelen

Verordening EG 2073/2005 inzake microbiologische criteria voor levensmiddelen.

Wat houdt deze regeling in?

In deze regeling staan microbiologische criteria voor de aanwezigheid van bepaalde micro-organismen in voedingsmiddelen en speciale hygiënevoorschriften waar fabrikanten en retailers aan moeten voldoen, om voedselveiligheid voor de consument te waarborgen.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Als producten bij steekproeven niet voldoen aan de microbiële criteria, worden zij afgekeurd voor humane consumptie. Hoewel het theoretisch mogelijk is om specifieke batches of individuele producten uit de verkoop te halen, wordt vaak uit voorzorg veel meer uit de schappen gehaald dan strikt noodzakelijk. Behoud van consumentenvertrouwen is hier vaak een leidend motief. Het bijstellen van normen is een langdurig proces, waarbij wetenschappelijke onderbouwing noodzakelijk is. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 7: Koelen en invriezen van vlees

Verordening EG 853/2004 (maakt deel uit van het Hygiënepakket) houdende vaststellingen van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong.

Wat houdt deze regeling in?

Deze regeling omvat specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong, en schrijft bijvoorbeeld voor dat je de 'kerntemperatuur' - de binnenkant - van vlees moet meten om te bepalen of het op de juiste temperatuur bewaard wordt. Bij ingevroren vlees moet deze kerntemperatuur min 18 graden Celsius of lager zijn, bij gekoeld vlees lager dan 15 graden Celsius.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Niet de kerntemperatuur, maar de buitentemperatuur - de temperatuur aan de oppervlakte van het vlees - is cruciaal voor de voedselveiligheid. Hier bevinden zich immers de meeste micro-organismen. Volgens de wet moet vlees voorafgaand aan transport al gekoeld zijn tot de voorgeschreven kerntemperatuur. Dit verlengt de benodigde opslagtijd. Daarbij komt dat Nederland strengere eisen stelt aan de maximale temperatuur van gekoeld en ingevroren vlees dan andere landen binnen de EU en daarbuiten. Buitenlandse partijen vlees worden hierdoor nogal eens afgekeurd; ze verliezen hierdoor aan waarde (bijvoorbeeld doordat ze alleen verwerkt mogen worden in een bio-vergister), of worden zelfs helemaal vernietigd. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 8: Controle van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong

Verordening EG 854/2004 (maakt deel uit van het Hygiënepakket) houdende vaststelling van specifieke voorschriften voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong.

Wat houdt deze regeling in?

Deze regeling schrijft voor hoe kwaliteitscontrole van producten van dierlijke oorsprong, bestemd voor menselijke consumptie, georganiseerd moet worden. Ze maakt deel uit van het Europese Hygiënepakket, met verschillende verordeningen. Het doel is het voorkomen van microbiologische en/of chemische besmetting. Behalve in het Hygiënepakket komen de basisregelgeving en standaarden ook terug in allerlei (publiek-)privaatrechtelijke afspraken, regels en geaccepteerd uitvoeringsbeleid. Grote bedrijven hebben op HACCP gebaseerde voedselveiligheidssystemen. Brancheorganisaties vertalen de procedures voor kleinere bedrijven in Hygiënecodes, die na goedkeuring door de minister gebruikt mogen worden. Deze codes betreffen echter geen wetgeving, maar kunnen wel geaudit worden voor bijvoorbeeld certificeringsdoeleinden.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Er kunnen in de hygiënecodes striktere voorschriften dan wettelijk noodzakelijk worden toegevoegd, waardoor er eerder afkeur kan ontstaan en producten uit de levensmiddelenketen worden gehaald. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 9: Toelating Novel Foods

Verordening EU 2015/2283 betreffende nieuwe voedingsmiddelen.

Wat houdt deze regeling in?

Volgens deze verordening moeten bedrijven die nieuwe voedingsmiddelen en -ingrediënten willen introduceren (die voor 15 mei 1997 nog niet op de markt waren) een Europese toelatingsprocedure doorlopen. Ze moeten wetenschappelijk onderbouwen dat hun product veilig is, met wetenschappelijke studies en een risicoanalyse. Is een product of ingrediënt al op de markt in een land buiten Europa (traditioneel voedingsmiddel), dan volstaat een verkorte toelatingsprocedure.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

De toelatingsprocedure loopt voor veel producten en ingrediënten al gauw op tot meerdere jaren. Het is daarom voor veel bedrijven niet interessant een verzoek in te dienen. Veel potentieel waardevolle voedselbronnen worden hierdoor nu niet optimaal benut. Denk bijvoorbeeld aan eiwitextracten afkomstig uit reststromen van de voedingsmiddelenindustrie. Het kan ook voorkomen dat toepassingen buiten Europa al gemeengoed zijn, maar in Europa zelf (nog) niet zijn toegestaan. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 10: Fytosanitair beleid

Richtlijn 2000/29/EG betreffende de beschermende maatregelen tegen het binnenbrengen en de verspreiding in de Gemeenschap van voor planten en voor plantaardige producten schadelijke organismen.

Wat houdt deze regeling in?

Deze regeling beschermt planten en plantaardige producten tegen invasieve organismen. Dit zijn organismen die van nature niet in Nederland voorkomen, maar hier wel terecht kunnen komen, bijvoorbeeld door handel. Deze richtlijn stelt voorwaarden aan de teelt en behandeling van planten en plantaardige producten bij invoer in de Europese Unie. Ze benoemt voor welke soorten een invoerverbod geldt, regelt de documentplicht en stelt eisen aan de productie ervan binnen de Europese Unie.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Partijen die met een ziekte of plaag besmet zijn, worden in zijn geheel vernietigd of teruggestuurd. Denk bijvoorbeeld aan een partij aardappelen die besmet is met ringrot, afkomstig uit Noord-Amerika. Bij terugsturen naar het land van herkomst treedt vaak bederf op, waardoor de partij niet meer geschikt is voor menselijke consumptie. Het lijkt erop dat Nederlandse strengere normen hanteert dan andere Europese landen. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Thema 4: Handelsregels en normen

Fiche 11: Importcontroles

Verordening EG 669/2009 betreffende uitgebreide officiële controles op de invoer van bepaalde diervoeders en levensmiddelen van niet-dierlijke oorsprong.

Wat houdt deze regeling in?

Deze regeling beoogt een uniforme kwaliteitscontrole van diervoeders en voedingsmiddelen als groenten en fruit, granen en zaaizaden bij binnenkomst in de Europese Unie.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Bedrijven geven aan dat het soms wel drie dagen duurt voordat ze toestemming krijgen tot import in Europa. Dit gaat ten koste van de houdbaarheid van bijvoorbeeld verse groente en fruit. Nederland telt maar weinig locaties voor de inspectie van geïmporteerde producten. Vrachtwagens moeten hierdoor vaak omrijden met hun lading, en ladingen worden vaker opengemaakt. Ook dit werkt bederf in de hand. Daarbij komt dat Nederland de importcontroles strikter uitvoert dan andere landen, wat leidt tot extra verspilling. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 12: Productaansprakelijkheid

Richtlijn 85/374/EEG inzake de aansprakelijkheid voor producten met gebreken.

Wat houdt deze regeling in?

Producenten, retailers en cateraars zijn tot aan levering bij de consument verantwoordelijk voor eventuele schade door een gebrek aan een product wat zij geleverd hebben. Dat kan van alles zijn: van een partij die bedorven aankomt in de supermarkt tot consumenten die ziek worden na het eten van een product. Richtlijn 85/374/EEG gaat speciaal over voedselveiligheid, terwijl de Warenwet productaansprakelijkheid in het algemeen beschrijft.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Schadeclaims en terughaalacties kosten tijd en geld, en zijn schadelijk voor het imago van een fabrikant. Bedrijven proberen ze dan ook zoveel mogelijk te voorkomen. Zo zetten ze uit voorzorg liever een te krappe Tenminste Houdbaar Tot-datum (THT) op de verpakking dan de datum tot wanneer het product echt houdbaar is. Ook geven ze voedsel dat overblijft of over de datum is, liever niet weg aan medewerkers, de Voedselbank of het Leger des Heils. Retailers zullen producten waarvan de THT is verstreken veelal niet herlabelen voor verkoop. Hierdoor wordt onnodig veel goed voedsel verspild. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 13: Europese handelsnormen

Uitvoeringsverordeningen (EU) 543/2011 en 1333/2011 betreffende vaststelling van handelsnormen groenten en fruit.

Wat houden deze regelingen in?

Groente en fruit moet voldoen aan bepaalde normen die de versheid en veiligheid garanderen. Deze normen liggen vast in algemene Europese handelsnormen. Daarnaast worden ze beoordeeld op hun uiterlijk, via specifieke handelsnormen die eveneens Europees zijn vastgelegd. Deze normen gaan over kenmerken als grootte, vorm, uniformiteit en gaafheid. In 2009 zijn ze voor 25 soorten groenten en fruit afgeschaft, maar voor 11 soorten – appels, citrusfruit, kiwi's, de productgroep sla en andijvie, perziken en nectarines, peren, aardbeien, paprika's, druiven, tomaten en bananen– bestaan de specifieke handelsnormen nog steeds. Ze zijn gericht op het indelen in verschillende kwaliteitsklassen. Daarnaast kunnen private partijen aanvullende kwaliteitseisen boven de normstelling stellen aan leveranciers.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Er zijn geen specifieke aanwijzingen dat de wettelijke handelsnormen direct leiden tot verspilling. Wel is het zo dat klasse 2-producten niet of nauwelijks direct worden aangeboden aan de consument en daarmee een andere weg naar de markt moeten vinden. Producten die niet voldoen aan de (specifieke) handelsnormen mogen niet als versproduct in de keten verhandeld worden, tenzij de retailer ze met een aangepast etiket aanbiedt.

Retail en andere verwerkings- en verkoopkanalen kunnen via private handelsnormen invloed uitoefenen op de markt. Denk bijvoorbeeld aan het op korte termijn stopzetten van orders, waarbij verspilling ontstaat doordat leveranciers niet tijdig een nieuwe afnemer meer kunnen vinden. Aan de andere kant kunnen marktpartijen private normen ook tijdelijk versoepelen. Denk bijvoorbeeld aan de klein gebleven producten in de zomer van 2018. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 14: BTW inzake donatie

Richtlijn 2006/112/EG betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over toegevoegde waarde.

Wat houdt deze regeling in?

Belasting toegevoegde waarde (BTW) is een omzetbelasting die wordt geheven bij de levering van een product of dienst. BTW-plichtige afnemers kunnen het bedrag dat ze bij aanschaf betaald hebben, terugkrijgen via de Belastingdienst. De BTW wordt berekend op basis van de aankoopprijs op het moment van donatie, rekening houdend met de kwaliteit van de goederen op dat moment. De BTW wordt op EU-niveau geregeld door de BTW-richtlijn, die in het nationale recht moet zijn omgezet. De BTW-wetgeving die in de EU-lidstaten wordt toegepast, kan soms gevolgen hebben voor voedseldonatie, omdat ze wordt beschouwd als een obstakel voor de overdracht van voedseloverschotten tussen donoren, voedselbanken en andere liefdadigheidsorganisaties. De lidstaten kunnen, bij aanneming van de voorschriften voor goederen die gratis worden weggegeven (op grond van artikelen 16 en 74 van de BTW-richtlijn), de donatie van voedseloverschotten voor liefdadigheidsdoeleinden bevorderen.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Het is voor bedrijven en retailers in landen met een BTW-plicht op gedoneerd voedsel niet altijd duidelijk hoe het zit: zijn levensmiddelen dicht bij de THT belastbaar of juist belastingvrij? Ze nemen daarom vaak het zekere voor het onzekere en sturen restpartijen niet naar de voedselbank, maar naar een afvalverwerker. De partijen eindigen daarna bijvoorbeeld als veevoer of op de composthoop. In bepaalde lidstaten hoeft er weinig of geen BTW te worden betaald wanneer levensmiddelen worden gedoneerd aan voedselbanken, aangezien de nationale autoriteiten ervan uitgaan dat, overeenkomstig artikel 74 van de BTW-richtlijn, als omgezet in het nationale recht, de waarde van de gedoneerde levensmiddelen waarvan de datum van minimale houdbaarheid of de uiterste consumptiedatum bijna verstrijkt, gering of nihil is. Andere EU-lidstaten gaan daarentegen ervan uit dat de prijs van een product dat klaar is om te worden gedoneerd, gelijkgesteld moet worden met de aankoopprijs van het product in het kader van gewone handelstransacties, en dat dus ook de BTW moet worden berekend op basis van de handelsprijs. Deze redenering heeft negatieve gevolgen voor voedseldonatie. In Nederland zijn donaties aan voedselbanken fiscaal aftrekbaar indien ingeboekt als kostenpost, gift of sponsoringskosten in natura. Voedselbanken Nederland heeft een info bulletin over de fiscaliteit voor bedrijven en voedselbanken opgesteld. Kwantitatieve data over de omvang van eventuele verliezen zijn niet bekend.

Fiche 15: Oneerlijke handelspraktijken

Richtlijn (EU) 2019/633 inzake oneerlijke handelspraktijken in de relaties tussen ondernemingen in de landbouw- en voedselvoorzieningsketen.

Wat houdt deze regeling in?

Deze richtlijn legt een minimumlijst vast van verboden oneerlijke handelspraktijken in verhoudingen tussen afnemers en leveranciers in de landbouw- en voedselvoorzieningsketen, alsmede minimumregels voor de handhaving van die verbodsbepalingen en regelingen voor de coördinatie tussen de handhavingsautoriteiten. Het doel is om praktijken te bestrijden die sterk afwijken van goed handelsgedrag, en die in strijd zijn met de goede trouw en een eerlijke behandeling, en die door één handelspartner eenzijdig worden opgelegd aan een andere handelspartner. Het gaat onder andere in op betalings-, en annuleringstermijnen, eenzijdige aanpassingen in de leveringsvoorwaarden, niet-relevante betalingen, betalingen voor verlies dat optreedt na overdracht aan de afnemer, onthouden van een schriftelijke bevestiging van een leveringsovereenkomst, onrechtmatig gebruik van bedrijfsgeheimen, (dreiging met) commerciële vergeldingsmaatregelen, vergoeding klachtenonderzoek bij ontbreken van nalatigheid of schuld van de leveranciers.

Waarom leidt deze situatie tot voedselverspilling?

Oneerlijke handelspraktijken komen in de Europese Unie nog altijd voor. Sinds kort bestaat er een Europese Richtlijn, waarin een aantal oneerlijke handelspraktijken wordt benoemd en maatregelen die daartegen kunnen worden genomen, worden besproken. Ook is er een mededingingswet die gaat over machtspositie en concurrentiebeperkende praktijken. Elke lidstaat wordt aangespoord om maatregelen te nemen naar eigen inzicht. Scheve machtsverhoudingen in de keten leiden tot overproductie en een groter aanbod dan nodig. Het gevolg is voedselverspilling. Aanpak van dit probleem kan uitval in de keten voorkomen, en draagt bij aan hogere inkomsten voor leveranciers. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Thema 5: Afvalstoffenwetgeving

Fiche 16: Levensmiddelen die niet langer bestemd zijn voor menselijke consumptie gebruiken als diervoeder

Mededeling van de Commissie (2018/C/133/02) Richtsnoeren voor het gebruik als diervoeder van niet langer voor menselijke consumptie bestemde levensmiddelen.

Wat houdt deze regeling in?

Als onderdeel van het actieplan ter vermindering van levensmiddelenafval van de Europese commissie is een van de benoemde initiatieven om de nutriënten van levensmiddelen die om commerciële redenen of wegens productieproblemen of andere gebreken niet langer voor menselijke consumptie bestemd zijn, beter te benutten door deze veilig te gebruiken in diervoeding. Belangrijk uitgangspunt is om dit te doen, zonder de dier- en volksgezondheid hierbij in gevaar te brengen. Door dergelijke levensmiddelen als diervoeder te gebruiken, wordt dus voorkomen dat zij worden gecomposteerd, in biogas worden omgezet of door verbranding of storting worden verwijderd. Er is geen formele regeling die dit verplichtend oplegt voor de Lidstaten. Deze richtsnoeren hebben tot doel het gebruik als diervoeder van bepaalde niet langer voor menselijke consumptie bestemde levensmiddelen, met en zonder producten van dierlijke oorsprong, te vergemakkelijken. De richtsnoeren moeten de nationale en lokale bevoegde autoriteiten en de exploitanten in de voedselketen ondersteuning bieden bij de toepassing van de desbetreffende wetgeving van de Unie. Onder het toepassingsgebied van deze richtsnoeren vallen producten afkomstig van de levensmiddelenproductie (geleverd door levensmiddelenproducenten), en levensmiddelen die verpakt of onverpakt in de handel zijn gebracht (geleverd door groothandelaars en detailhandelaars in levensmiddelen). Keukenafval en etensresten vallen niet onder het toepassingsgebied.

Waarom leidt deze situatie tot voedselverspilling?

Bedrijven voelen zich belemmerd of zelfs tegengewerkt als ze levensmiddelen (die niet langer bestemd zijn voor menselijke consumptie) willen gebruiken als diervoeder. Zo is het voor hen lastig om te voldoen aan de diervoederwetgeving, omdat hiervoor andere eisen gelden dan voor voedingsmiddelen. Bedrijven worden bovendien aangemerkt als levensmiddelen- en diervoeder bedrijf, waardoor ze te maken krijgen met allerlei extra audits. Daarnaast is er veel onduidelijkheid over de voorschriften voor registratie; deze verschilt per lidstaat. In veel lidstaten zijn bedrijven bovendien verplicht om mee te werken aan particuliere certificeringsregelingen. Dit alles zorgt ervoor dat veel levensmiddelen partijen die het goed zouden doen als veevoeder, terechtkomen in laagwaardige toepassingen als compost of biogas. Kwantitatieve data over de omvang van deze verliezen zijn niet bekend.

Fiche 17: Gebruik van dierlijke bijproducten in diervoeder

Verordening EG 999/2001 houdende vaststelling van voorschriften inzake preventie, bestrijding en uitroeiing van bepaalde overdraagbare spongiforme encefalopathieën.

Wat houdt deze regeling in?

Het gebruik van dierlijke reststromen kan bedreigend zijn voor de gezondheid van mens en dier. Daarom is het gebruik van dierlijke bijproducten aan banden gelegd, onder meer in Verordening EG 999/2001. Hierin staan allerlei eisen voor het gebruik van dierlijke bijproducten. Zo zijn bedrijven die werken met voedermiddelen van dierlijke oorsprong – denk bijvoorbeeld aan vismeel of bloedproducten – soms verplicht zich hiervoor te laten registreren of goedkeuring aan te vragen. Hetzelfde geldt voor bedrijven die werken met organische meststoffen en bodemverbeteraars met dierlijke eiwitten erin. Doel van de regeling is 'versleping' van dierlijke eiwitten van en naar herkauwers, en daarmee overdracht van levensbedreigende prionziektes als scrapies en BSE, te voorkomen.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Is er een dierlijk product aanwezig in een reststroom, dan valt die hele reststroom onder de wetgeving voor dierlijke bijproducten. Dit belemmert het gebruik van dierlijke weefsel-eiwitten, keukenafval en etensresten in diervoeder. Waardevolle dierlijke bijproducten worden nu vaak verbrand, gecomposteerd of omgezet in biogas.

Fiche 18: Afvalstoffen

Richtlijn 2008/98 EG inzake afvalstoffen. Europese Richtlijn 2018/851/EU tot wijziging van de Kaderrichtlijn Afvalstoffen (2008/98/EG).

Wat houdt deze regeling in?

Deze richtlijn stelt maatregelen vast ter bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid. Dit door preventie of beperking van de negatieve gevolgen van de productie en het beheer van afvalstoffen. De richtlijn moet ook leiden tot een beter en efficiënter gebruik van hulpbronnen in het algemeen. In de herziene richtlijn van 2018 is de definitie van levensmiddelenafval opgenomen, waar die voorheen ontbrak. In deze herziene versie is opgenomen dat lidstaten maatregelen moeten nemen om de preventie en vermindering van levensmiddelenafval te bevorderen zoals is bepaald in de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling die de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 25 september 2015 heeft goedgekeurd, en met name de doelstelling om in 2030 de hoeveelheid levensmiddelenafval per hoofd van de bevolking wereldwijd op het niveau van de detailhandel en de consument te halveren en het levensmiddelenverlies in de gehele productie- en toeleveringsketen te verkleinen met inbegrip van verliezen na de oogst. Lidstaten moeten streven naar het behalen van een vermindering van 30% tegen 2025 en van 50% in 2030. Lidstaten moeten bewustmakingscampagnes opnemen in hun afvalpreventieprogramma's, en de voortgang van de reductie van levensmiddelenverliezen meten volgens een gemeenschappelijke methode, prikkels aanbieden voor inzameling en veilige herverdeling van onverkochte voedselproducten in alle fasen van de toeleveringsketen en consumenten beter voorlichten over de betekenis van houdbaarheidsdata. De richtlijn bevat ook bepalingen rondom alle andere afvalstromen, waaronder verpakkingen, bioafval en bijproducten.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Regelingen rondom verpakkingen, bioafval en bijproducten, maar ook einde-afval status (incl. het ontdoeningsprincipe en verantwoordelijkheden) vergisten, non-food toepassingen e.d. vallen onder deze richtlijn. Hierdoor ontstaat versnippering en een suboptimaal resultaat wegens elkaar belemmerende beleidsambities (bijvoorbeeld bio-energie, verpakkingsdoelstellingen en verspilling).

Thema 6: Informatie op verpakkingen

Fiche 19: Verstrekking voedselinformatie aan consumenten

Verordening EU 1169/2011 betreffende de verstrekking van voedselinformatie aan consumenten.

Wat houdt deze verordening in?

Een goed etiket voorziet consumenten van correcte en heldere informatie over de voedingswaarde, samenstelling en kwaliteit van een product. Zitten er bijvoorbeeld allergenen in? Hoe lang is het product houdbaar? De Europese etiketteringsrichtlijn, die grotendeels terugkomt in het Warenwetbesluit Etikettering van Levensmiddelen, moet misleiding van de consument voorkomen. De regeling maakt onderscheid tussen de Tenminste Houdbaar Tot-datum (THT) en de uiterste consumptiedatum (Te Gebruiken Tot, TGT). Is de THT-datum overschreden, dan is een product vaak nog prima geschikt voor consumptie en mag het gewoon verkocht worden. Voor een aantal producten mag de verkoper de THT-datum, onder voorwaarden, zelfs verlengen. Hiermee verschuift de verantwoordelijkheid naar de verkoper.

Waarom leidt deze regeling tot voedselverspilling?

Onderzoek toont aan dat een groot deel van de consumenten het verschil tussen THT en TGT niet kennen, en daardoor producten soms onnodig snel weggooien. Er wordt door fabrikanten soms ook een datum geplaatst op producten waarvoor dat wettelijk gezien niet nodig is, bijvoorbeeld producten met een zeer lange houdbaarheid en laag risico op bederf, zoals suiker en zout.

Sectie 2: Consultatie

Doel van deze consultatie was het in kaart brengen van de belangrijkste knelpunten binnen wet- en regelgeving en private afspraken, hun relatie met het ontstaan en/of voorkomen van voedselverspilling en –verliezen in het hele voedselsysteem in Nederland, en het inventariseren van prioriteiten in oplossingsrichtingen. De consultatie vond op drie manieren plaats:

1. Schriftelijke consultatie via (online vragenlijsten)
2. Consultatie ministeries door feedback op fiches en gesprekken
3. Workshops met stakeholders

Schriftelijke consultatie

In de zomer van 2019 vond een brede, open, schriftelijke consultatie plaats door middel van (online) vragenlijsten onder een vertegenwoordiging van de achterban van STV en het bredere, betrokken bedrijfsleven en brancheorganisaties. Deze oproep is verspreid onder de stakeholders (leden) van STV, via oproepen op social mediakanalen van STV, WFBR en LNV, plaatsing op NoWasteNetwork.nl¹² en het breed uitzenden onder netwerkcontacten. In de consultatie werd gevraagd naar belemmeringen die zij vanuit de praktijk ervaren bij het verminderen van verspilling die volgens hen (mede) veroorzaakt wordt door wettelijke belemmeringen of private spelregels. Ook werd gevraagd om mogelijke oplossingen aan te geven, een prioritering van belemmeringen op te stellen en suggesties te geven welke rol de STV zou kunnen spelen bij het oplossen. Zie bijlage 1 voor de uitnodiging en volledige vragenlijst. Er werden 30 reacties opgehaald middels deze schriftelijke consultatie. De uitkomsten zijn verwerkt in een analysedocument waarmee de fiches werden verrijkt ten aanzien van knelpunten en mogelijke maatregelen. Deze analyse voedde de consultatie die daarna plaatsvond.

Consultatie ministeries

De geactualiseerde fiches zijn via de contactpersoon van het ministerie van LNV gedeeld met relevante beleidsdirecties en departementen, waaronder I&W en VWS/NVWA. Op specifieke stukken wetgeving is feedback opgehaald die verwerkt is in een actualisatie van de fiches die gebruikt zijn als achtergronddocument voor de drie workshops tussen januari–april 2020. Daarnaast hebben vertegenwoordigers van de STV gesprekken gevoerd met mensen werkzaam bij de betreffende ministeries om de mogelijkheid tot het wegnemen van belemmeringen vanuit specifiek beleid en/of wetgeving te overwegen en de relevantie voor samenwerking tussen de diverse beleidsvelden te benoemen. Deze kennismakingsgesprekken waren daarnaast de opmaat voor het verder uitwerken van maatregelen en activiteiten in het kader van Actielijn 4 van de STV na vaststelling van de top 10 prioriteiten.

Workshops

Tussen januari en april 2020 zijn er die workshops georganiseerd:

1. 6 februari 2020

WFBR, STV, Ministerie van LNV en de AVV organiseerden deze bijeenkomst te Den Haag, waarbij zo'n 40 vertegenwoordigers vanuit een breed spectrum van stakeholders aanwezig waren. Doel was om met elkaar te bespreken welke knelpunten ervaren worden vanuit de keten rondom wet- en regelgeving en/of private afspraken, en wat er veranderd, vernieuwd of afgeschaft zou kunnen om in 2030 een halvering van de voedselverspilling in Nederland te bereiken.

---

¹² <https://nowastenetwork.nl/2019/09/06/oproep-inventarisatie-wettelijke-private-belemmeringen-bij-het-tegengaan-van-voedselverspilling/>

---

2. 9 april 2020

WFBR, STV en de AVV organiseerden deze online bijeenkomst (in verband met de COVID-19 maatregelen), met een 7-tal vertegenwoordigers vanuit de werkgroep Duurzaamheid van de AVV. De workshop had als doel om op basis van de verkregen inzichten vanuit de fiches en de benoemde belemmeringen en maatregelen die tot dusver uit de consultatie zijn opgehaald, het gesprek verder aan te gaan. Het ging hierbij om het bespreken van argumenten rondom impact en haalbaarheid van mogelijke maatregelen (onderbouwing van prioritering), die dienen als inbreng voor de uiteindelijke top 10 vaststelling van prioriteiten in mei 2020. Deze discussie werd gebaseerd op een preselectie van maatregelen per thema. De preselectie is door WFBR voorbereid op basis van de analyse van de uitkomsten van de workshop op 6 februari en bevat een samenvatting van genoemde mogelijke maatregelen, en hoe deze aansluiten op de 19 vastgestelde relevante stukken wet- en regelgeving vanuit de fiches. Zie Bijlage 2 voor de long-list aan opgehaalde maatregelen. Daarnaast werd ook gesproken over mogelijke implementatiestappen, en het afstemmen van activiteiten tussen STV en AVV (-achterbannen).

3. 17 april 2020

WFBR en STV organiseerden deze online bijeenkomst, met 5-tal vertegenwoordigers van de zogenoemde High Level Expert Group die op persoonlijke titel deelnamen. Deze High Level Expert Group bestond uit Anniek Mauser (Unilever), Robert van Gorcom (WFSR), Bernd van der Meulen (Food Law Institute), Christianne Brusckke (Ministerie van LNV) en Alain Cracau (Rabobank). De verder uitgewerkte preselectie van mogelijke maatregelen, zoals die in de sessie met AVV op 9 april 2020 werd besproken, werden door de leden van de High Level Expert Group voorzien van commentaar op impact en haalbaarheid, gezien vanuit de onafhankelijke expertise van de deelnemers.

De uitwerking (notulen) van de consultaties met de AVV en High Level Expert Group zijn vervolgens gedeeld met de deelnemers aan de workshop van 17 april en door hen voorzien van feedback. Deze inbreng is vervolgens door WFBR verder geanalyseerd en verwerkt in een document waarbij de preselectie maatregelen zoals die ook is besproken in de workshops met AVV en de High Level Expert Group, is voorzien van argumentatie rondom impact en haalbaarheid (zie Sectie 3).

Sectie 3: Haalbaarheid en impact maatregelen: Prioplots

Voortbouwend op de analyse van de consultaties en de actualisatie van de fiches, heeft WFBR een aanpak ontwikkeld om de preselectie van maatregelen te voorzien van argumentatie ten aanzien van haalbaarheid en impact. Hiertoe is een set criteria opgesteld:

1: Haalbaarheid van de maatregel

- Duidelijk omschreven doel
- Tijdsduur van implementatie maatregel
- Benodigde investering in termen van kosten
- Benodigde inspanning
- Draagvlak
- Bewerkstelligen

2: Impact van de maatregel ten aanzien van ontstaan en verminderen van voedselverspilling

- Aantal stakeholders en hun betrokkenheid (aantal betrokkenen in de keten)
- (Directheid van) invloed op verlagen voedselverspilling
- Volumeverlaging voedselverspilling
- Meerdere Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI's)

De criteria kunnen gescoord worden op een 3-puntschaal, waaraan een puntentelling is toegevoegd. Onderstaande tabellen geven een uitwerking van de betekenis per scoreniveau, per criterium.

Tabel 1: Haalbaarheid

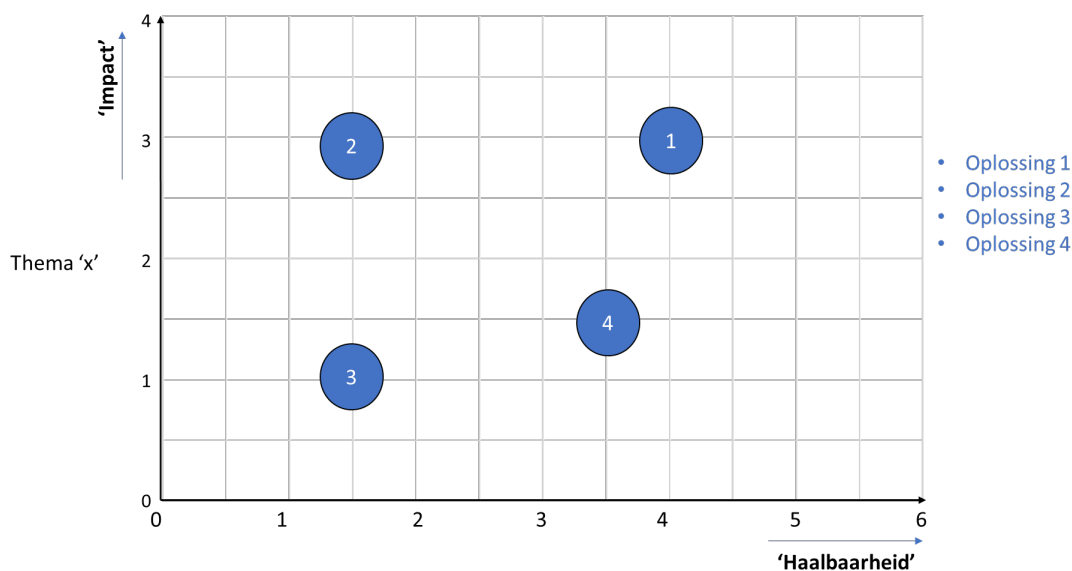
Criteria	SLECHT= 0 pt	GEMIDDELD = 0.5 pt	GOED = 1 pt
Doel duidelijk	Het doel van de actie is totaal onduidelijk	Het doel van de actie is nog niet 100% duidelijk, maar er is wel een idee	Het is duidelijk wat het doel is van de actie
Tijdsduur	>5 jaar	>1 jaar, maar <5 jaar	<1 jaar
Investering	Veel investering nodig om op te starten en actie te behouden	Veel investering nodig om actie op te starten, maar als het eenmaal staat is het jaarlijks laag	Weinig investering nodig om op te starten en actie te behouden
Inspanning	Veel inspanning nodig om op te starten en actie te behouden	Veel inspanning nodig om actie op te starten, maar als het eenmaal staat is het jaarlijks laag	Weinig inspanning nodig om op te starten en actie te behouden
Draagvlak	Veel stakeholders zijn tegen het idee	De meeste stakeholders zijn voor, maar nog niet iedereen	Genoeg draagvlak. Lobby is niet meer nodig
Bewerkstelligen	Het is onduidelijk hoe deze actie ingericht moet worden	Het is nog niet duidelijk hoe deze actie ingericht moet worden, maar er zijn al wel ideeën.	Het is duidelijk hoe we de actie moeten bewerkstelligen

Tabel 2: Impact

Criteria	SLECHT= 0 pt	GEMIDDELD = 0.5 pt	GOED = 1 pt
# betrokken stakeholders	Deze actie is alleen maar nuttig voor een enkele stakeholder uit de keten	Deze actie heeft invloed op een groot deel van de stakeholders, maar niet de gehele keten wordt meegenomen	Deze actie heeft invloed op (bijna) alle stakeholders, en de gehele keten wordt meegenomen
Invloed	Deze actie heeft geen invloed op de verlaging van vv	Deze actie heeft alleen indirect invloed op de verlaging van vv	Deze actie heeft direct invloed op de verlaging van voedselverspilling
Volume verlaging	Deze actie verlaagt het volume voedsel dat verspild wordt niet = 0%	Deze actie verlaagt het volume voedsel dat verspild wordt <1% en <25%	Deze actie verlaagt het volume voedsel dat verspild wordt substantieel >25%
Meerdere KPI's	Bij deze actie wordt alleen het volume voedselverspilling meegenomen = 0 of 1	Bij deze actie wordt naast het volume nog 1 andere KPI meegenomen = 2	Bij deze actie wordt naast het volume meerdere andere KPI's meegenomen >2

Bij meerdere KPI's wordt ingegaan op indicatoren zoals milieu-, economische of sociale impact die worden meegewogen in de maatregel. Voedselverspilling wordt vooral uitgedrukt in volume, maar gerelateerde impactgebieden versterken de impact die een bepaalde actie kan bewerkstelligen.

Vervolgens worden de scores opgeteld en uitgezet in een prioplot. Figuur 2 geeft een voorbeeld weer van hoe deze eruit komt te zien.

Figuur 2: Voorbeeld prioplot

In de volgende hoofdstukken worden de prioplots per thema gepresenteerd en de score per maatregel toegelicht. Tot slot is er een totaaloverzicht gemaakt van de preselectie van maatregelen in één figuur en een overzichtstabel.

Op basis van de schriftelijke consultatie en de eerste workshop in februari is een lijst van 32 maatregelen geïdentificeerd, verdeeld over de 6 thema's. Deze maatregelen werden tijdens dit eerste deel van de consultatie door diverse stakeholders benoemd als 'belangrijk' voor het verminderen van voedselverspilling. Het is echter niet zo dat er tijdens de consultatie gestreefd werd naar consensus ten aanzien van genoemde maatregelen, en geven daarom ook niet weer wat prioriteiten van verschillende stakeholders zijn. De volgorde van maatregelen is willekeurig. De preselectie maatregelen zijn hieronder genoemd. De kleurcode refereert aan het betreffende thema, en wordt gebruikt om in de prioplots het onderscheid te kunnen maken tussen maatregelen uit verschillende thema's.

Overzicht maatregelen

Thema 1: Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling (blauw)

- 1 Harmoniseren van de Nederlandse definitie Voedselverspilling met de EU
- 2 Harmoniseren van monitoringsmethode binnen de EU
- 3 Het opstellen en publiceren van een benchmark voedselverspilling op basis van sectoraal geaggregeerde informatie
- 4 Intensiveren zelfrapportage stimuleren, maar niet verplichten via wetgeving

Thema 2: (EU-)beleid rondom landbouw en visserij (oranje)

- 1 Algemeen: Beleid moet gericht worden op productie die net voldoet aan de vraag, alle prikkels tot te grote productie wegnemen en harmoniseer wetgeving tussen lidstaten EU
- 2 Gelijk speelveld voor duurzaamheids-eisen aan binnenlandse en importproducten
- 3 Financiële prikkels voor voorkomen 'doordraaien' van onverkocht product
- 4 Visserij: Stimuleer innovatie, bijvoorbeeld vistechiek ter voorkoming bijvangst en stimuleren van kweekvis (die niet op voer vanuit wildvangst is gebaseerd)
- 5 Visserij: Evalueer EU-beleid verbod op discards

Thema 3: Wetgeving en beleid rondom veiligheid en gezondheid (geel)

- 1 Harmoniseren interpretatie en eenduidigheid wet-, regelgeving en normstelling, incl. handhaving
- 2 Herijken systeem voor (her)beoordeling normstelling op basis van wetenschappelijke inzichten en beschikbare technologieën
- 3 Petfeed normen ontkoppelen van food/livestock feed normen
- 4 Het inzetten van gerichte Tracking & Tracing technologieën en het aanpassen van regelgeving om afkeur op product- of batchniveau mogelijk te maken

Thema 4: Handelsregels en normen (groen)

- 1 Ketenverhoudingen: Maak ketenschakels gezamenlijk verantwoordelijk voor grondstofverliezen en oplossingen, o.a. door nieuwe private afspraken en aanpassingen in leveringscontracten
- 2 Ketenverhoudingen: vrijwillig delen van gegevens over verlies en verspilling tussen ketenpartijen
- 3 THT en productaansprakelijkheid: Verplichting transparantie voor de onderbouwing vaststelling THT datum door producenten
- 4 THT en productaansprakelijkheid: verbeteren van de duidelijkheid regelgeving en aansprakelijkheid rondom herlabelen
- 5 Vernieuwing private handelsnormen in afspraken tussen ketenschakels
- 6 Aanpassen wettelijke handelsnormen
- 7 Importcontroles: Harmoniseer controles en handhaving tussen EU-lidstaten
- 8 Importcontroles: Grotere inzet douane en inspecties en/of 'fast track' voor bederfelijke producten
- 9 Wegnemen van belemmeringen ten aanzien van BTW-verplichting rondom doneren van voedsel aan voedselbanken

Thema 5. Afvalstoffenwetgeving en diervoeder (grijs)

- 1 Inzetten op aanpassing Europese wetgeving omtrent diervoeding (o.a. Feedban) om zo het gebruik rest- en zijstromen met mogelijke (sporen van) dierlijke (bij-)producten vanuit keten voor diervoeder mogelijk te maken (voortzetting STV-prioriteit 2018-2019)
- 2 Ontwikkelen van een overkoepelende visie en de harmonisatie op basis van integraal beleid (Nederland en EU) ten aanzien van de relatie tussen verpakkingen, verpakkingsafval en voedselverspilling
- 3 Financiële prikkels voor stimuleren verwaarding organische reststromen (verminderen afval, voorkomen van laagwaardig gebruik van organisch afval in bedrijfsleven, o.a. grondstof beprijzen, emissierechten)
- 4 Harmonisatie tussen wetgeving en handhaving diervoederwetgeving

Thema 6: Informatie op verpakking (paars)

- 1 Campagne houdbaarheidsdatum consumenten
- 2 Uniforme aanpak voor het voorkomen van onnodig korte THT-data voor producten
- 3 Uitbreiding lijst THT-uitzonderingen (Annex X)
- 4 Flexibilisering aanpassingen ingrediëntendeclaratie
- 5 Herziening aanduiding portie-grootte informatie en bewaaradviezen
- 6 Smart sensortechnologie voor flexibele houdbaarheidsaanduiding (pilot STV: Plus/Keep-IT)

Thema 1: Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling

Maatregel 1.1: Harmoniseren van de Nederlandse definitie Voedselverspilling met de EU

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel is heel duidelijk. Op dit moment gebruikt Nederland een andere definitie dan door de EU is omschreven. Deze te gebruiken definitie staat in de nieuwe EU wetgeving beschreven (2018). **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Kan op kort termijn gerealiseerd worden, omdat er geen aanvullende actie vanuit de EU nodig is. <1 jaar. **Resultaat: GOED**

Investing: Er is weinig investering noodzakelijk, het kader voor de Europese definitie is al vastgelegd in wetgeving. Eenmaal vastgelegd is het niet de verwachting dat hier op korte termijn nog verandering in zal komen. **Resultaat: GOED**

Inspanning: Het gaat hier om communicatie en een beslissing. Dit kan met relatief weinig inspanning bereikt worden. Echter, voor voldoende helderheid op ketenschakel/sectoraal niveau voor de interpretatie van de definitie zijn wel inspanningen noodzakelijk. Eenmaal vastgesteld hoeft deze actie niet jaarlijks aangepast of uitgevoerd te worden, tenzij dit op basis van praktische bezwaren noodzakelijk wordt geacht. **Resultaat: GOED**

Draagvlak: Tijdens de consultatie viel op dat deze maatregel door de meeste stakeholders wordt ondersteund. Een aantal stakeholders zien graag aanpassingen aan de definitie, maar zijn het eens dat het gelijk moet worden getrokken tussen Nederland en de EU. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe deze actie bewerkstelligd moet worden. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 6,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op alle betrokken stakeholders in de gehele keten. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft zowel direct als indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling. Het voeren van discussie over de definitie en de detaillering hiervan voor diverse ketens, producten en processen draagt bij aan het vergroten van het bewustzijn onder stakeholders. Een duidelijke definitie zorgt ervoor dat meer bedrijven in staat zijn om te monitoren, wat op termijn zal resulteren in vermindering van voedselverspilling. **Resultaat: GOED**

Volumeverlaging: Monitoren van verlies zal indirect gaan resulteren in de vermindering van voedselverspilling, maar de definitie harmoniseren met de EU op zich zelf zal dat niet doen. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Deze actie heeft alleen invloed op het volume en de verschillende bestemmingen. De EU definiëring wordt alleen uitgedrukt in kwantitatieve volume/massa informatie.

Resultaat: SLECHT

TOTAAL 2,0 pt

Maatregel 1.2: Harmoniseren van monitoringsmethode binnen de EU

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Afstemmen/gelijktrekken met EU wordt door stakeholders als belangrijk ervaren om een hoge mate van vergelijkbaarheid te verkrijgen tegen een voldoende mate van betrouwbaarheid van de monitoring gegevens (kwaliteit / representativiteit). Dit levert een EU brede benchmark op. Echter, hoe dit bereikt moet worden en hoe die overeenstemming er uit moet komen te zien is niet eenduidig. Het gaat o.a. om afstemming over monitoringsmethode en vergelijkbaarheid. Daarmee is het doel van de actie is nog niet helemaal duidelijk. **Resultaat: GEMIDDELD**

Tijdsduur: Het harmoniseren van de monitoringmethoden tussen EU landen, en het verkrijgen van vergelijkbaar detailniveau op ketenschakel/sectoraal niveau zal lange tijd vergen (+5 jaar). Dit ligt in de lijn van verwachting, gezien de ontstaansgeschiedenis van de monitoringsverplichting zoals die is opgenomen in EU wetgeving (in totaal zo'n 9 jaar). De resultaten van de eerste metingen worden pas in 2022 opgevraagd. Vanaf 2020 zal overleg hierover tussen EU landen verder geïntensiveerd moeten worden (o.a. binnen het EU platform FLW). **Resultaat: SLECHT**

Investing: De investering die nodig is om op te kunnen starten zal hoog zijn. Voor verschillende sectoren is een andere aanpak nodig, en deze moet goed met elkaar afgestemd worden. Echter, zodra een geharmoniseerde meetmethode tot stand is gekomen zal de jaarlijkse investering laag zijn, afhankelijk van de gekozen meetmethode. Hierbij is naar verwachting zelfrapportage het goedkoopst en via compositie-analyses van werkelijke afvalstromen het duurst **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning die nodig is om op te kunnen starten zal hoog zijn. Voor verschillende sectoren is een andere aanpak nodig, en deze moet goed met elkaar afgestemd worden. Echter zodra een geharmoniseerde meetmethode tot stand is gekomen, zal de jaarlijkse inspanning laag zijn bij gelijkblijvende methoden. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Het draagvlak onder stakeholders is hoog, want er is onderkend dat harmonisatie noodzakelijk is. Echter, het uitvoeren van zelfrapportage en delen van data vergt meer urgentie. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: De kadering van de maatregel is helder, het benodigde detailniveau is echter nog niet helemaal duidelijk, en moet in afstemming met de overige EU-landen plaatsvinden. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 3,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie zal impact hebben op (bijna) alle stakeholders werkzaam in alle sectoren. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling. Een duidelijke, geharmoniseerde meetmethode zorgt ervoor dat meer bedrijven in staat zijn om op dezelfde manier te monitoren, wat op termijn zal resulteren in vermindering van voedselverspilling. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Monitoren van verlies zal resulteren in vermindering van voedselverspilling, maar de meetmethode harmoniseren met de EU zal dat op zichzelf niet doen. Het resultaat is indirect, en moet vergezeld gaan met informatie-gebaseerde maatregelen selectie en evaluatie van impact / volumeverlaging. Deze monitoringstap kan echter in belangrijke mate bijdrage aan de actiebereidheid en impact van maatregelen die gebaseerd worden op dit cijfermatige inzicht. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: De EU monitoring is vooralsnog alleen ingericht op kwantitatieve volume/massa-informatie en neemt geen andere KPI's mee. Op basis van deze data is het wel mogelijk om door te vertalen naar andere KPI's, maar dat is op dit moment nog niet aan de orde. Op basis van nationale statistische informatie zal deze doorvertaling niet nauwkeurig genoeg kunnen plaatsvinden, daarvoor is gedetailleerde informatie nodig op zowel ketenschakel, product als proces-niveau. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,0 pt

Maatregel 1.3: Het opstellen en publiceren van een benchmark voedselverspilling op basis van sectoraal geaggregeerde informatie

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van de actie is duidelijk. Met een benchmark per sector kunnen andere bedrijven zichzelf vergelijken tegen het branche-gemiddelde, en is Nederland in staat om op hoger detailniveau voortgang te monitoren ten aanzien van reductie-doelstellingen zoals die nationaal en Europees zijn vastgelegd. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: In 2022 moeten lidstaten nationale statistieken aanleveren aan de EU over het referentiejaar 2020. De ambitie is uitgesproken om de Nederlandse data op sectoraal niveau te beschrijven. Hiertoe worden al inspanningen gepleegd door STV, maar die dienen nog geïntensiveerd te worden. Op dit moment zijn alleen gegevens over de retail sector beschikbaar.

Resultaat: GEMIDDELD

Investing: Totdat het rapporteringsmechanisme op sectoraal niveau binnen Nederland is gerealiseerd is de verwachte investering hoog. Afstemming met de betrokken partijen is zeer belangrijk, en de medewerking van individuele bedrijven moet gestimuleerd worden. Hoewel de eerste stappen succesvol zijn, moet het overgrote deel van de daadwerkelijke dataverzameling nog op gang komen. Verwacht wordt dat het daarna redelijk weinig kost om dit te behouden.

Resultaat: GEMIDDELD

Inspanning: De inspanning is het eerste jaar hoog. Ook daarna zal het verkrijgen van de juiste data redelijke inspanning kosten. **Resultaat: SLECHT**

Draagvlak: Er is sprake van voldoende draagvlak, zolang bedrijven op vrijwillige basis kunnen aansluiten en afspraken helder zijn. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: De werkwijze is helder, de benchmark van de retail sector kan gebruikt worden als voorbeeld. De inzet en urgentie voor deelname vanuit andere sectoren verdient nog de nodige aandacht. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Mits de benchmark van alle sectoren openlijk toegankelijk is, kunnen alle stakeholders in de gehele keten kunnen profiteren, dat creëert goed draagvlak en win-win situatie voor betrokken partijen. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft indirect impact op de reductie van voedselverspilling. Bedrijven kunnen zich meten aan deze benchmark en naar hogere doelstellingen streven. Ze moeten dan nog wel zelf actie ondernemen om de voedselverspilling daadwerkelijk te verlagen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Het resultaat is indirect, en moet vergezeld gaan met informatie-gebaseerde maatregelen selectie en evaluatie van impact / volumeverlaging. Deze monitoringstap kan echter in belangrijke mate bijdrage aan de actiebereidheid en impact van maatregelen die gebaseerd worden op dit cijfermatige inzicht. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Bij deze actie wordt alleen het volume voedselverspilling meegenomen. Op basis van deze data is het wel mogelijk om door te vertalen naar andere KPI's, maar dat is op dit moment nog niet aan de orde. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,0 pt

Maatregel 1.4: Intensiveren zelfrapportage stimuleren, maar niet verplichten via wetgeving

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel is helder, voor veel stakeholders is het vrijwillige karakter van zelfrapportage en delen van data rondom verspilling een pré. Lidstaten zijn echter wel verplicht data aan te leveren bij de EU. Daarmee ligt de weg open om bij te weinig medewerking vanuit het bedrijfsleven, verplichte aanlevering in te voeren. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Zelfrapportage is op dit moment al op vrijwillige basis, en vergt daarom weinig tijd om dit zo te houden. Echter, het aandeel zelf-rapporterende bedrijven in Nederland is op dit moment nog erg laag. Alleen vanuit de retail is voldoende informatie beschikbaar om betrouwbare uitspraken op sectorniveau te kunnen doen. De tijdsduur om dat voor elkaar te krijgen is wel lange termijn.

Resultaat: GOED

Investing: Op dit moment is het al op vrijwillige basis, dus deze actie om dit zo te houden kost geen extra geld. Het intensiveren van de inspanningen om meer bedrijven tot zelfrapportage te brengen zal relatief wel hoge investeringen eisen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning die nodig is om de zelfrapportage op vrijwillige basis te houden is gemiddeld.

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: Er bestaat geen unaniem draagvlak met betrekking tot de (on)wenselijkheid van verplichte zelfrapportage. Daarom is vrijwillige deelname en het stimuleren daarvan op dit moment het hoogst haalbare. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe deze actie moet worden bewerkstelligd, namelijk door genoeg bedrijven te mobiliseren om vrijwillig data aan te leveren. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: de medewerking vanuit de brancheorganisaties is op dit moment goed en de betrokkenheid hoog. Op dit moment is echter het aantal zelf-rapporterende bedrijven beperkt.

Resultaat: GEMIDDELD

Invloed: Deze actie heeft indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling, doordat het bedrijven/sectoren meer inzicht verschaft over waar er wat, en hoeveel wordt verspild. Zelfrapportage is daarom een belangrijke eerste stap bij het vaststellen, uitvoeren en evalueren van effectieve maatregelen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Het resultaat is indirect, en moet vergezeld gaan met informatie-gebaseerde maatregelen selectie en evaluatie van impact / volumeverlaging. Deze monitoring- en benchmarking stap kan echter in belangrijke mate bijdrage aan de actiebereidheid en impact van maatregelen die gebaseerd worden op dit cijfermatige inzicht. **Resultaat: GEMIDDELD**

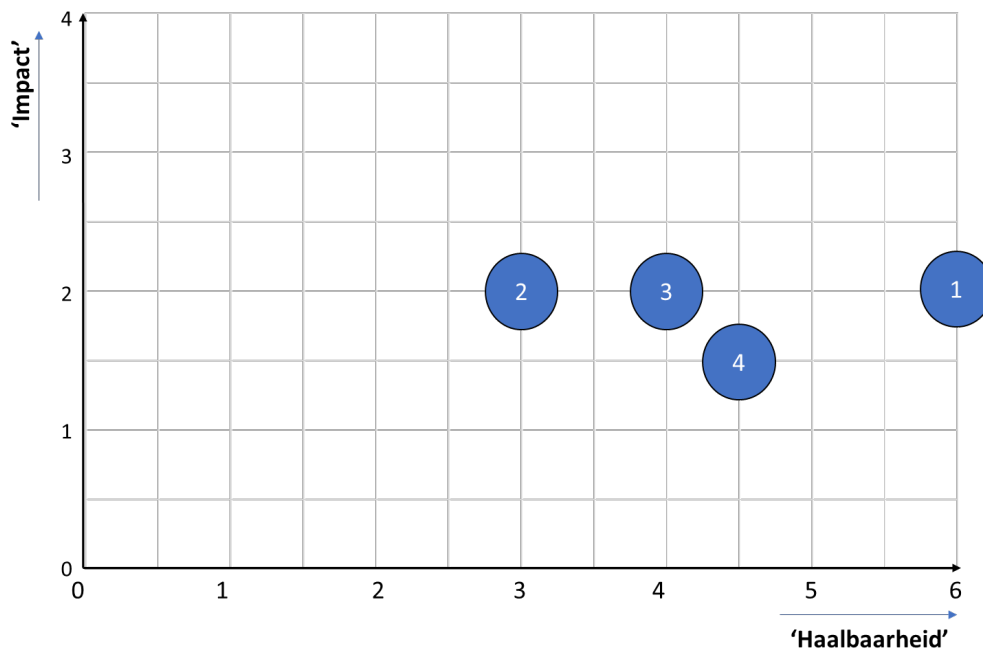
Meerdere KPI's: Bij deze actie wordt alleen het volume voedselverspilling meegenomen. Op basis van deze data is het wel mogelijk om door te vertalen naar andere KPI's, maar dat is op dit moment nog niet aan de orde. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,5 pt

Priplot Thema 1

De opgetelde scores leveren voor thema 1 het volgende overzicht op:

Figuur 3: Priplot thema 1

Overzicht maatregelen thema 1: Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling

1. Harmoniseren van de Nederlandse definitie Voedselverspilling met de EU
2. Harmoniseren van monitoringsmethode binnen de EU
3. Het opstellen en publiceren van een benchmark voedselverspilling op basis van sectoraal geaggregeerde informatie
4. Intensiveren zelfrapportage stimuleren, maar niet verplichten via wetgeving

---

Thema 2: (EU-)beleid rondom landbouw en visserij

Maatregel 2.1: GLB moet gericht worden op productie die net voldoet aan de vraag, alle prikkels tot overproductie wegnemen en harmoniseren van wetgeving tussen lidstaten EU

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van deze actie is duidelijk. De precieze formulering en benodigde wijzigingen moeten nog wel uitgewerkt worden. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Het inrichten van deze actie zal voor de lange termijn zijn. Het vraagt ook om een andere manier van denken rondom rol van landbouw binnen het voedsel en organische grondstoffen systeem. Daarnaast is het veranderen van Europese wetgeving, en het harmoniseren en draagvlak creëren daarvoor met de overige EU lidstaten harmoniseren een tijdrovend en intensief proces.

Resultaat: SLECHT

Investing: Vooral in de eerste jaren is de investering groot. Veranderingen zullen niet meteen optreden, maar met kleine stapjes gaan. Mocht deze actie eenmaal aanwezig zijn, dan is de jaarlijkse investering klein. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: Vooral in de eerste jaren is de inspanning groot/enorm. Veranderingen zullen niet meteen optreden, maar met kleine stapjes gaan. Mocht deze actie eenmaal ingezet zijn, dan is het nog zaak om deze nieuwe denkwijze te behouden binnen beleid, en te laten doorvloeien naar gerelateerde beleidsinstrumenten en domeinen. **Resultaat: SLECHT**

Draagvlak: Er is nog wel wat lobbykracht nodig om deze actie uit te voeren. De meeste stakeholders zullen het er wel mee eens zijn, maar nog lang niet iedereen is zo ver, vooral niet op Europees niveau.

Resultaat: GEMIDDELD

Bewerkstelligen: Het is nog niet duidelijk hoe deze actie ingericht moet worden. Het zal met kleine stapjes moeten gaan. Het tijdspad hiervoor is nog niet uitgeschreven. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op bijna alle stakeholders in de gehele keten. Vooral de primaire productie zal direct de invloed merken, maar ook alle kopers zijn betrokken.

Resultaat: GOED

Invloed: Deze actie heeft direct impact op de verlaging van voedselverspilling. Er zal minder overproductie plaatsvinden. **Resultaat: GOED**

Volumeverlaging: Deze actie verlaagt het volume voedsel dat verspild wordt substantieel (>25%), omdat overproductie in combinatie met het lage absorptievermogen van pieken binnen de markt van invloed is op het ontstaan van voedselverspilling. **Resultaat: GOED**

Meerdere KPI's: Deze actie neemt naast het reduceren van voedselverspilling ook andere KPI's mee zoals economische en milieu factoren. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,0 pt

Maatregel 2.2: Gelijk speelveld voor duurzaamheids-eisen aan binnenlandse en importproducten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van deze actie is duidelijk. In sommige gevallen zijn de duurzaamheids-eisen in Nederland strenger dan in andere landen, terwijl Nederland die producten wel importeert.

Resultaat: GOED

Tijdsduur: De verwachting is dat deze actie langere tijd nodig heeft, vooral voor de producten die worden geïmporteerd uit andere EU-landen. Hiervoor bestaat al vigerende EU-regelgeving die zou moeten worden aangepast. Dat is een langdurig proces. **Resultaat: SLECHT**

Investing: De investering die nodig is om de actie op te starten is groot. Ook blijft de investering altijd aanwezig, omdat nieuwe (strikttere) duurzaamheidseisen zich zullen blijven ontwikkelen, zowel binnen als buiten NEDERLAND. **Resultaat: SLECHT**

Inspanning: De inspanning die nodig is om deze actie op te starten is groot. Ook blijft de inspanning altijd aanwezig, omdat er nieuwe (strikttere) duurzaamheidseisen zich zullen ontwikkelen, binnen en buiten NEDERLAND. **Resultaat: SLECHT**

Draagvlak: Binnen Nederland is het draagvlak groot. Echter, dit is een actie die grotendeels op EU-schaal moet plaatsvinden. Hiervoor is uitgebreid lobbywerk noodzakelijk. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is nog niet duidelijk hoe deze actie precies ingericht moet worden; per branche, ketenschakel of helemaal overkoepelend. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 2,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie zal invloed hebben op een groot deel van de stakeholders en de gehele keten wordt meegenomen. Voor de primaire sector verdwijnt de 'oneerlijke' concurrentie, en ook de andere ketenschakels kunnen niet langer 'niet-duurzame', goedkopere, producten inkopen. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft indirect invloed op de vermindering van voedselverspilling, maar is meer gericht op (ervaren) oneerlijke concurrentie. Daarnaast lijkt invloed vooral gericht op het voorkomen van verspilling buiten de EU (exporterende landen). Wanneer producten die in het herkomstland relatief veel verspilling veroorzaken in de toeleverende keten niet toe te laten, wordt er globaal ook minder verspild. **Resultaat: SLECHT**

Volumeverlaging: Het is moeilijk vast te stellen in welke mate deze actie het volume voedsel (indirect) zal verlagen. Het draagt wel bij tot het vergroten van duurzaam aanbod in Nederland.

Resultaat: SLECHT

Meerdere KPI's: Zowel het economische aspect als het sociale aspect wordt meegenomen bij deze actie. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 1,5 pt

Maatregel 2.3: Financiële prikkels voor voorkomen 'doordraaien' van onverkocht product

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Binnen de huidige systematiek is het doordraaien / uit de markt halen van overproductie/overschotten de makkelijkste/meest economische oplossing. Het weghalen van deze prikkel biedt daarom een duidelijk doel. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: De actie is afhankelijk van EU, waardoor verandering slechts op lange termijn gerealiseerd zou kunnen worden. Binnen de nationale context kunnen hiervoor wel eerder stappen gezet worden (binnen 1-5 jaar). **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: Het initiële veranderen van deze prikkel vergt investeringen; afhankelijk van het soort prikkel die wordt toegepast (opcenten, belastingmaatregelen e.d. om de meest duurzame optie niet de duurste optie te laten zijn) moet hier blijvend in geïnvesteerd door hetzij de overheid, hetzij de private sector. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De manier van denken moet veranderen en dit moet in het beleid terugkomen. Dit vraagt bij het opzetten een grote inspanning, maar op de lange termijn niet. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: De meeste stakeholders zullen voor het idee zijn om producten zo hoog mogelijk te proberen te verwaarden (in plaats van het kiezen voor de 'doordraai optie'). Binnen de huidige context is deze prikkel echter niet groot genoeg, waardoor de actie om de financiële prikkel te versterken ook nodig is om de benodigde investeringen te doen. De beweging die gemaakt moet worden, lijkt daarom vooral uit de overheid te moeten komen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is nog niet duidelijk hoe de actie ingericht moet worden, of welk financieel instrument in welke vorm zou moeten worden toegepast. Hierbij valt te denken aan zowel relatief simpele maatregelen als het beboeten van doordraaien (op volumebasis), maar ook breder gerichte maatregelen die ingaan op het veranderen van de manier van denken rondom verwaardiging mogelijkheden en het inrichten van een meer circulair voedselsysteem hangen hier mee samen.

Resultaat: SLECHT

TOTAAL 3,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie zal voornamelijk invloed hebben op de stakeholders in de primaire productie en evt. handelspartijen in specifieke contractrelaties. Zij hebben relatief het vaakst te maken met (kort houdbare) overschotten. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: De actie heeft direct invloed op de verlaging van voedselverspilling, mits huidige reststromen dan wel verwaard kunnen worden naar een niveau dat niet onder de definitie van voedselverspilling valt. Dit staat of valt met de beschikbare absorptie capaciteit in de markt. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Deze actie verlaagt het volume voedsel dat verspild wordt gedeeltelijk. Toch zal nog niet alles verwaard kunnen worden naar een niveau dat niet onder de definitie van voedselverspilling valt in verband met verwerkingscapaciteit en de financiële aantrekkelijkheid van de opties. Er zijn daarnaast niet voldoende gegevens over de huidige doordraaivolumes en hoezeer dit de nationale voedselverspilling beïnvloedt. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Bij deze actie wordt alleen het volume voedselverspilling meegenomen. Op basis van deze data is het wel mogelijk om door te vertalen naar andere KPI's, maar dat is op dit moment nog niet aan de orde. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,5 pt

Maatregel 2.4: Visserij: Stimuleer innovatie, bijvoorbeeld vistechniek ter voorkoming bijvangst en het stimuleren van kweekvis (die niet op voer vanuit wildvangst is gebaseerd)

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Wildvangst zorgt voor bijvangst van vissoorten waar geen/nauwelijks markt voor is (onbekend/onbemand). Innovatie in de vorm van nieuwe vistechnieken of meer inzetten op kweekvis voorkomt dat bepaalde vissoorten onnodig worden bevestigd. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: een nieuwe vistechniek is al eerder geïntroduceerd vanuit NEDERLAND; het pulse-vissen. Echter, over deze techniek is heel veel discussie en verzet binnen de EU. Andere technieken zullen volgen en zullen dus moeten worden getest. Verwachting tijdsduur tussen de 1-5 jaar.

Resultaat: GEMIDDELD

Investing: De investering is groot om nieuwe innovaties te bedenken en tot uitvoering te brengen. Vervolgens zullen er altijd weer nieuwe, betere technieken worden ontdekt die hetzelfde traject moeten doorlopen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning is alleen hoog bij een nieuw te introduceren techniek, omdat deze getest en goedgekeurd moet worden. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Het draagvlak binnen Nederland voor het toepassen van innovatieve vistechnieken is binnen de visserijsector heel hoog. Eerder is al het pulse-vissen geïntroduceerd. Echter zijn veel andere EU-lidstaten hierop tegen. Dus in Nederland is het draagvlak hoog, in de EU liggen nieuwe technieken vaak onder vuur. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Er is binnen Nederland ruim ervaring in het stimuleren van innovatieve technieken. Hoe deze maatregel precies moet worden ingevuld is nu nog niet duidelijk en moet verder uitgewerkt worden. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 2,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft vooral impact op stakeholders in de visserijsector.

Resultaat: GEMIDDELD

Invloed: Deze actie heeft direct impact op de verlaging van voedselverspilling, uitgaande van interpretatie dat bijvang / onverkocht hierin is opgenomen. Primaire sector valt echter op dit moment buiten de scope van het officiële EU kader. **Resultaat: GOED**

Volumeverlaging: Deze actie verlaagt het volume voedselverspilling. Echter is de hoeveelheid afhankelijk van de huidige bijvangst en wat daarvan daadwerkelijk niet gebruikt wordt. Hierover is slechts weinig informatie voorhanden. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Naast voedselverspilling worden ook milieuaspecten meegenomen o.a. in de vorm van het behouden van onderzeese biodiversiteit. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 2,5 pt

Maatregel 2.5: Visserij: Evalueer EU-beleid verbod op discards

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Momenteel is er een aanlandverplichting in de EU van gevangen vis. Het is dus verboden om vis weer overboord te gooien na de vangst. Dit beleid moet worden geëvalueerd op de effectiviteit ervan, en haar invloed op ontstaan van verspilling/reststromen. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Het evalueren van een huidig EU-beleid vraagt tijd en heeft haar eigen planning. Onderzoeken moeten plaatsvinden om te testen wat de invloed is van het beleid. Er staat op dit moment voor de komende 1-2 jaar nog geen evaluatie op EU niveau gepland. **Resultaat: SLECHT**

Investing: Evaluatie van beleid vraagt om onderzoek naar de huidige stand van zaken. Deze onderzoeken kosten geld. Vervolgens moet het beleid nog aangepast worden om de uitwerking te verbeteren. Eenmaal onderzocht, is de jaarlijkse investering laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: Evaluatie van beleid vraagt om onderzoek naar de huidige stand van zaken. Deze onderzoeken kosten tijd. Vervolgens moet het beleid nog aangepast worden om de uitwerking te verbeteren. Eenmaal onderzocht, is de jaarlijkse inspanning waarschijnlijk laag.

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: Binnen Nederland is het draagvlak hoog. Echter moet op EU-niveau een besluit worden genomen. Hier is nog wel lobbywerk voor nodig. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk welke sub-activiteiten plaats moeten vinden om deze actie te bewerkstelligen. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 3,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op een groot deel van de stakeholders in de visserijsector. **Resultaat: GEMIDDELD**

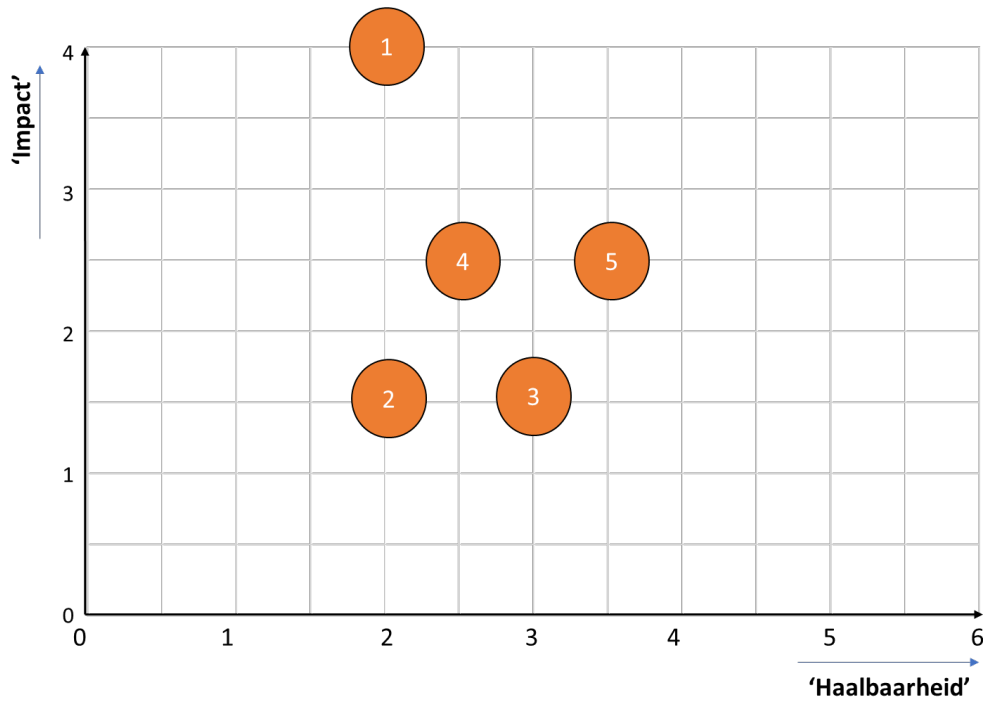
Invloed: Deze actie heeft waarschijnlijk indirect invloed op de hoeveelheid voedselverspilling. Bij verplicht aanlanden zal wellicht een deel van de vissoorten geen bestemming vinden en voedselverspilling worden. Echter was de overlevingskans na teruggooien ook discutabel, alleen valt dit niet onder de definitie voedselverspilling (= voor de 'oogst'). **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Indien verplicht aanlanden leidt tot voedselverspilling aan land zal het evalueren van het EU-beleid leiden tot minder voedselverspilling. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Naast voedselverspilling worden ook milieuaspecten meegenomen in de vorm van de biodiversiteit en de eiwitbalans onderwater. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 2,5 pt

Priplot thema 2

Figuur 4: Priplot thema 2

Overzicht maatregelen thema 2: (EU-)beleid rondom landbouw en visserij

1. GLB moet gericht worden op productie die net voldoet aan de vraag, alle prikkels tot overproductie wegnemen en harmoniseren van wetgeving tussen lidstaten EU
2. Gelijk speelveld voor duurzaamheids-eisen aan binnenlandse en importproducten
3. Financiële prikkels voor voorkomen 'doordraaien' van onverkocht product
4. Visserij: Stimuleer innovatie, bijvoorbeeld vistechiek ter voorkoming bijvangst en stimuleren van kweekvis (die niet op voer vanuit wildvangst is gebaseerd)
5. Visserij: Evalueer EU-beleid verbod op discards

Thema 3: Wetgeving en beleid rondom veiligheid en gezondheid

Maatregel 3.1: Harmoniseren interpretatie en eenduidigheid wet-, regelgeving en normstelling, incl. handhaving

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Geen 'willekeur' en onduidelijkheid meer tussen landen en tussen bedrijven over interpretatie en reden van wel/geen afkeur **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Voor bedrijven in Nederland kan het op een korte termijn worden gerealiseerd (<1 jaar), maar binnen EU-lidstaten heeft dit proces meer tijd nodig. **Resultaat: GEMIDDELD**

Investering: Op Europees niveau harmoniseren kost geld. Naar verloop van tijd zal de jaarlijkse investering laag zijn. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning is vooral in de vorm van communicatie, dus relatief laag. **Resultaat: GOED**

Draagvlak: Het draagvlak is hoog onder Nederlandse stakeholders. Duidelijkheid en eenduidigheid in handhaving wordt over het algemeen gewaardeerd. Echter, dit draagvlak is in het geval van harmonisatie tussen verschillende EU-lidstaten vooraf niet aan te merken als unaniem. Consequenties voor harmoniseren kunnen zowel positief als negatief uitvallen voor stakeholders in de lidstaten. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe deze actie ingericht moet worden. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op bijna alle stakeholders in de gehele keten. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft alleen indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling. Verschil in interpretatie kan ertoe leiden dat bedrijven bepaalde batches niet kunnen gebruiken. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Het is niet duidelijk in welke mate deze actie bijdraagt aan het verminderen van verspilling; bij het behouden blijven van grote partijen producten die vanwege handhaving worden vernietigd, is de potentie van deze actie wel groot. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Deze actie kan versterkend werken ten aanzien van een verbeterd level playing field in de EU, maar buiten deze context zijn er geen andere KPI's betrokken. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,0 pt

Maatregel 3.2: Herijken systeem voor (her)beoordeling normstelling op basis van wetenschappelijke inzichten en beschikbare technologieën

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel is duidelijk, namelijk voorkomen dat normen achterhaald raken en producten worden afgekeurd, terwijl dat als gevolg van nieuwe wetenschappelijke inzichten en beschikbare technologieën niet meer nodig is. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: De normstelling is zeer gedetailleerd van aard, met veel individuele casussen. Herijken zal daarom de nodige tijd vergen (>1-5 jaar) **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: De benodigde investering op Europees niveau is zeer hoog. Ook zal een jaarlijkse investering nodig zijn om de normeringen te blijven testen. **Resultaat: SLECHT**

Inspanning: De huidige werkwijze en regelgeving moet veranderd worden om de actie in gang te zetten. Vervolgens moet de normering ook eens in de zoveel jaar opnieuw geëvalueerd worden. **Resultaat: SLECHT**

Draagvlak: Het draagvlak onder de stakeholders is hoog. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is nog niet helemaal duidelijk hoe deze actie moet worden bewerkstelligd, maar er zijn al wel ideeën. Zo lijkt vasthouden aan 0-tolerantie achterhaald op basis van voortschrijdend inzicht, en worden veel recalls niet alleen op basis van volksgezondheid overwegingen geïnitieerd. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 3,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op bijna alle stakeholders in de gehele keten. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft slechts indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling. Het herijken van het systeem heeft zelf geen invloed, maar indien bijvoorbeeld wordt afgeweken van de 0-tolerantie zal er minder worden afgekeurd. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Mogelijke verlagingen zijn vooral een indirect gevolg van deze maatregel, ook is nog niet voldoende bekend in hoeverre deze actie bijdraagt aan een significante vermindering. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Deze actie neemt de KPI's volksgezondheid en milieubelasting mee. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 2,0 pt

Maatregel 3.3: Petfeed normen ontkoppelen van food/livestock feed normen

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Wanneer in de food-keten een product wordt afgekeurd door overschrijding van een voedselveiligheid gerelateerde norm, mag het ook niet als petfeed worden gebruikt. Deze petfeed bestemming levert echter geen bezwaren op voor het humane voedselsysteem. Uiteraard moet de gezondheid van het doeldier niet in het gedrang komen. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Het inrichten van nieuwe petfeed normen vraagt aanvullend onderzoek naar veiligheid. Ook moet proces van verandering van EU wetgeving in gang gezet worden. Dat traject is langdurig.

Resultaat: SLECHT

Investing: De investering is groot om het op te zetten, maar na afronding zal dit minimaliseren.

Resultaat: GEMIDDELD

Inspanning: Het gaat hierbij om onderzoek, communicatie en bereidheid tot het aanpassen van de regels. Het opzetten kost wat tijd, maar als het eenmaal bestaat is de jaarlijkse inspanning laag.

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: Nog niet alle stakeholders zijn voor het idee, vanwege het uitgangsprincipe om dezelfde normen te hanteren voor livestock en petfeed. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: De kans bestaat dat de grondstof die als geschikt is bestempeld voor petfeed toch als grondstof voor de food-keten gebruikt wordt. Bij het veranderen van petfeed normen moet hier goed naar gekeken worden en is het van belang om een goed borgingsproces in te richten.

Resultaat: GEMIDDELD

TOTAAL 3,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op alle stakeholders die te maken hebben met afgekeurde partijen, wat een groot deel van de keten beslaat. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft direct impact op de verlaging van voedselverspilling mits afgekeurde partijen dan wel voor petfeed geschikt zijn. **Resultaat: GOED**

Volumeverlaging: Deze actie verlaagt het voedsel dat verspild wordt waarschijnlijk tussen te 1%-25%.

Resultaat: GOED

Meerdere KPI's: Naast volumeverlaging, wordt ook een economische KPI meegenomen.

Resultaat: GEMIDDELD

TOTAAL 3,5 pt

Maatregel 3.4: Het inzetten van gerichte Tracking & Tracing technologieën en het aanpassen van regelgeving om afkeur op product- of batchniveau mogelijk te maken

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel is duidelijk: door het inzetten van Tracking & Tracing technologie wordt haalbaar dat niet hele partijen worden afgekeurd bij afwijkende waarden, maar dat selectiever bepaalde individuele producten of batches kunnen worden afgekeurd. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Deze actie vraagt een combinatie van technologie en aanpassing van de regelgeving, zodat er op individueel product of batch-niveau producten afgekeurd kunnen worden (>1-5 jaar).

Resultaat: GEMIDDELD

Investing: Bij het implementeren van deze actie is de investering in het begin hoog. Als deze actie eenmaal is bewerkstelligd, is de jaarlijkse investering laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: Bij het implementeren van deze actie is de inspanning in het begin hoog. Als deze actie eenmaal is bewerkstelligd, is de jaarlijkse inspanning laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Het draagvlak onder de stakeholders is groot. Hoe minder er afgekeurd hoeft te worden, hoe beter. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is nog niet helemaal duidelijk hoe deze actie ingericht moet worden. Er moet in ieder geval technologie beschikbaar komen om gericht Tracking & Tracing uit te kunnen voeren. Vervolgens moet de betreffende wetgeving aangepast worden. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op bijna alle stakeholders in de gehele keten. **Resultaat: GOED**

Invoed: Deze actie heeft direct impact op de verlaging van voedselverspilling, omdat bij te hoge waarden niet de hele partij vernietigd hoeft te worden. **Resultaat: GOED**

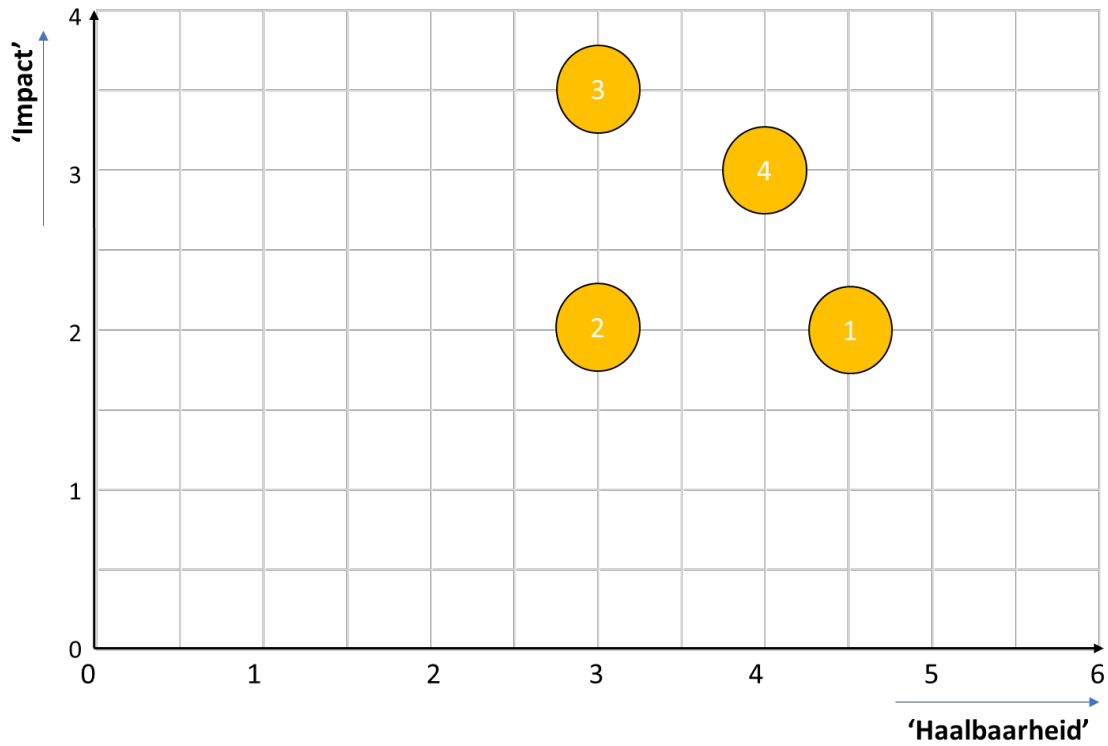
Volumeverlaging: De verwachting is dat deze actie het volume verlaagt tussen de 1-25%. Wel moet er meer inzicht verkregen worden over het huidige afkeur niveau en de potentiële vermindering verspilling die gericht wegnemen van ongeschikte (delen van) partijen kan opleveren.

Resultaat: GEMIDDELD

Meerdere KPI's: Deze actie heeft ook een economische KPI vanwege afname afkeur en vermindering afvalkosten. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 3,0 pt

Priplot thema 3

Figuur 5: Priplot thema 3

Overzicht maatregelen thema 3: Wetgeving en beleid rondom veiligheid en gezondheid

1. Harmoniseren interpretatie en eenduidigheid wet-, regelgeving en normstelling, inclusief handhaving
2. Herijken systeem voor (her)beoordeling normstelling op basis van wetenschappelijke inzichten en beschikbare technologieën
3. Petfeed normen ontkoppelen van food/livestock feed normen
4. Het inzetten van gerichte Tracking & Tracing technologieën en het aanpassen van regelgeving om afkeur op product- of batchniveau mogelijk te maken

---

Thema 4. Handelsregels en normen

Maatregel 4.1: Ketenverhoudingen: Maak ketenschakels gezamenlijk verantwoordelijk voor grondstofverliezen en oplossingen, o.a. door nieuwe private afspraken en aanpassingen in leveringscontracten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van de actie is duidelijk. Bijvoorbeeld bij de productie van brood wordt standaard teveel besteld en geleverd. Het is nu vaak zo geregeld dat wat overblijft teruggaat naar de producent. Een ander toepassingsgebied is bijvoorbeeld 'aanbesteding en duurzame inkoopcriteria catering' **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Dit is niet wettelijk vastgelegd en moet door de ketenschakels onderling worden geregeld. Het is daarbij ook een continue proces van afstemmen. Niet elke partij zal even snel schakelen.

Resultaat: GEMIDDELD

Investering: De huidige contracten en afspraken tussen partijen moeten worden herzien en beslissingen moeten worden gemaakt over een nieuwe inrichting. Verwacht wordt dat de investering qua geld minimaal is om het in te richten. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning die nodig is van bedrijven is aanzienlijk. Ze moeten opnieuw om tafel en contracten en private afspraken moeten worden herzien. Het blijft daarna een continue proces van afstemmen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Er bestaat veel draagvlak voor, maar is niet perse eenvoudig te bereiken. Bij deze maatregel is het bedrijfsleven aan zet, en kan de overheid alleen stimuleren.

Resultaat: GEMIDDELD

Bewerkstelligen: Het aanpassen van de afspraken en verandering van ketenverhoudingen is een kwestie van maatwerk passend bij de betrokken partijen. Daarom is aandacht nodig voor de precieze invulling. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: De schaalniveaus verschillen, afhankelijk van product en type afspraken. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze invloed heeft zowel direct als indirect invloed op het ontstaan van verspilling, omdat vraag en aanbod zich beter op elkaar laten afstemmen. Hierdoor kan productie, verwerking en verkoop optimaler georganiseerd worden. **Resultaat: GOED**

Volumeverlaging: Door de huidige inzichten ten aanzien van overproductie/reststromen levert deze actie naar verwachting een aanzienlijke vermindering van de hoeveelheid voedselverspilling op.

Resultaat: GOED

Meerdere KPI's: Naast de volume KPI, heeft deze actie ook betrekking op de sociaaleconomische dimensie. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 3,0 pt

Maatregel 4.2: Ketenverhoudingen: vrijwillig delen van gegevens over verlies en verspilling tussen ketenpartijen

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Door deze actie door te voeren worden de ketenverhoudingen duidelijk waar niet alle ketenpartijen op gebrand zijn (o.a. commerciële informatie). Het indirecte doel daarvan is dat er verandering gaat plaatsvinden in de ketenverhoudingen. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: De ervaring leert dusver dat het vrijwillig delen van data over verliezen de nodige tijd vergt om voor elkaar te krijgen. Deze informatie blijft voor veel bedrijven gevoelig en vertrouwelijk. Om dit te veranderen zal de nodige tijd mee gemoeid zijn. **Resultaat: SLECHT**

Investing: De investering zit vooral op het (verder door-)ontwikkelen van geschikte meetmethodes voor individuele bedrijven en wijzen van het delen van deze informatie. De initiële investering is daarom groot. Als dit eenmaal duidelijk is, zijn de jaarlijkse kosten laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: Het kost wat inspanning om het op te zetten en beslissingen te nemen over het delen van data. Maar als het eenmaal besloten en duidelijk is, is de jaarlijkse inspanning laag

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: Hoewel het nut nauwelijks wordt bestreden, is de gevoelde noodzaak en commitment nog niet wijd verspreid door de keten. **Resultaat: SLECHT**

Bewerkstelligen: De precieze invulling wordt maatwerk en is nog niet precies te voorzien. Ook is het sterk afhankelijk van de vrijwillige medewerking vanuit de betrokken partijen. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: De reikwijdte is in principe de hele keten en alle stakeholders, echter de schaal waarop het tot stand komt kan verschillen. Degenen die het oppakken genieten wel direct voordeel. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze invloed heeft alleen indirect impact op de verlaging van voedselverspilling. Het delen van informatie biedt mogelijkheden om gerichtere (ketenoverstijgende) maatregelen in te voeren en verbetert het inzicht in impact en vooruitgang. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: De invloed van deze actie is indirect, maar kan bijdragen aan het ontwikkelen van effectievere en efficiënte maatregelen. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Het ligt eraan hoe de data gepubliceerd wordt, maar in principe gaat het hier alleen om volumes. Volume informatie kan in principe worden doorvertaald naar economische en milieu-KPI's. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,5 pt

Maatregel 4.3: THT en productaansprakelijkheid: Verplichting transparantie voor de onderbouwing van vaststelling THT datum door producenten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het is duidelijk wat het doel is van de actie. Het is op dit moment niet transparant hoe de THT-datum wordt bepaald, waarbij onnodig korte THT verspilling in de hand kan werken. Het is echter niet goed duidelijk in welke mate dit gebeurt en wat de directe bijdrage aan verspilling is.

Resultaat: GEMIDDELD

Tijdsduur: Via verandering nationale wetgeving zal dit traject ongeveer een half tot anderhalf jaar in beslag kunnen nemen). **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: De kosten voor het inrichten van de processen bij fabrikanten zijn hoog. Verwacht wordt dat bij een nieuw ontwikkeld product de investering relatief laag is. **Resultaat: SLECHT**

Inspanning: Het invoeren van een nieuwe wetgeving kost tijd, evenals de inrichting van de processen bij fabrikanten. Bij ieder nieuw ontwikkeld product moet dit proces weer opnieuw ingericht worden.

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: Deze verplichting levert extra administratieve lasten op vanuit industrie, welke van daaruit niet wenselijk wordt geacht. Het is ook niet duidelijk wat de directe invloed op voorkomen verspilling is. **Resultaat: SLECHT**

Bewerkstelligen: Het is deels duidelijk hoe deze actie ingericht moet worden. Het is duidelijk wat er voor nodig is, maar nog niet hoe het vorm moet krijgen. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 2,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft vooral invloed op die partijen die deze verplichting moeten uitvoeren. Het effect heeft echter doorwerking verder in de keten vanwege de vergrote transparantie. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft indirect impact op de verlaging van voedselverspilling. Het geeft wel meer kansen op het beter managen in de keten rondom (resterende) houdbaarheid.

Resultaat: GEMIDDELD

Volumeverlaging: Het is op dit moment niet duidelijk hoeveel voedsel er minder verspild zal gaan worden. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Er worden geen andere KPI's meegenomen. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,0 pt

Maatregel 4.4: THT en productaansprakelijkheid: verbeteren van de duidelijkheid regelgeving en aansprakelijkheid rondom herlabelen

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van deze actie is duidelijk. De regels over productaansprakelijkheid moeten duidelijker worden uitgelegd en gecommuniceerd, evenals de mogelijkheden en gevolgen van het herlabelen van producten na het verstrijken van de THT-datum. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Deze actie is vooral communicatie-gericht. Daarom is de verwachting dat dit op korte termijn gerealiseerd kan worden (< 1 jaar) **Resultaat: GOED**

Investing: De investering die nodig is, is relatief laag omdat het vooral communicatie-gerichte activiteiten betreft. Het gaat met name om tijdsinvestering. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning die nodig is, is relatief laag. Het gaat hier om communicatie-activiteiten richting het bedrijfsleven. **Resultaat: GOED**

Draagvlak: Het draagvlak is hoog. Stakeholders zijn voor meer duidelijkheid. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe de actie moet worden bewerkstelligd. Het betreft geen vernieuwing, maar verduidelijking en bewustwording. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 6pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Indien deze actie wordt doorgevoerd zal het impact hebben op een groot deel van de stakeholders in de keten. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft zowel direct als indirect impact op de verlaging van voedselverspilling: bij herlabeling kan het te vroeg uit de keten nemen van levensmiddelen worden voorkomen.

Resultaat: GOED

Volumeverlaging: Herlabelen is in de huidige situatie niet populair, en het is lastig in te schatten of dit bij verduidelijking ook daadwerkelijk toeneemt (ofwel, of onduidelijkheid de daadwerkelijke reden is dat het nu niet/nauwelijks voorkomt). Ook moet inzicht verkregen worden over de potentiële vermindering van verspilling die hiermee kan worden bereikt. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Deze actie neemt geen andere KPI's mee. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,5pt

Maatregel 4.5: Vernieuwing private handelsnormen in afspraken tussen ketenschakels

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Private handelsnormen kunnen leiden tot het afkeuren of niet afnemen van producten die niet aan de klanteisen voldoen, bovenop de wettelijke handelsnormen. Het gaat dan bijvoorbeeld over formaat of kleur (cosmetische aspecten). Het gaat bijvoorbeeld om het flexibeler maken van deze afspraken, zodat bijvoorbeeld voor alternatieve afzetmarkten gezorgd kan worden, of het minder streng maken van cosmetische eisen. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Partijen moeten met elkaar om tafel gaan zitten om de private handelsnormen te veranderen. Dit kost tijd, maar kan wel op relatief korte termijn tot stand komen.

Resultaat: GEMIDDELD

Investering: De investering die nodig is, is relatief laag. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning die nodig is, is vrij hoog aan het begin, om de nieuwe afspraken goed af te stemmen. Naarmate er voor meer producten en binnen meer contractrelaties ervaring is opgedaan, gaan de inspanningen naar beneden en worden een standaard onderdeel van de ketenrelaties.

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: Het draagvlak is nog niet gewaarborgd bij alle stakeholders, omdat ook ketenrelaties, kwaliteitsperceptie en serviceconcepten hiervoor op de schop moeten. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe deze actie moet worden aangepakt. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Het aantal betrokken stakeholders is hoog en verspreid over de hele keten. Vooral de relatie tussen leveranciers en retail ligt bij deze maatregel voor de hand.

Resultaat: GOED

Invloed: Deze actie heeft direct impact op het terugdringen van voedselverspilling. In principe wordt nu al een andere markt gezocht voor deze producten, maar die zal niet altijd tijdig gevonden worden. Hetzelfde geldt voor producten die door bepaalde weersomstandigheden niet aan de eisen voldoen.

Resultaat: GOED

Volumeverlaging: Deze actie verlaagt het volume dat verspild wordt, belangrijke voorwaarde is het tijdig aanpassen van private normen en het tijdig vinden van alternatieve afzetmarkten indien van toepassing. **Resultaat: GOED**

Meerdere KPI's: Naast volume, heeft het ook een economische drijfveer en een sociale drijfveer in de vorm van eerlijke handel. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,0 pt

Maatregel 4.6: Aanpassen wettelijke handelsnormen

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: De Europese wettelijke handelsnormen bestaan onder andere uit kwaliteitseisen waaraan het product moet voldoen en beschrijft klasse-criteria voor verschillende producten. Dit heeft gevolgen voor de markt waar ze naar toe gaan en is dus vooral economisch van aard. Hoe de handelsnormen moeten worden aangepast is echter niet duidelijk. De roep om afschaffing is groot, maar het is onzeker of dit direct invloed heeft op het voorkomen van voedselverspilling, omdat partijen ook private afspraken hierover mogen maken. **Resultaat: GEMIDDELD**

Tijdsduur: Het veranderen van Europese wetgeving is een langdurig proces. Het onderwerp staat al een tijdje op de agenda, wat zou kunnen bijdragen aan versnelling, mits er voldoende draagvlak onder de EU lidstaten is. **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: De investering die nodig is om de handelsnormen aan te passen is relatief laag om in te voeren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning die nodig is om de handelsnormen aan te passen is redelijk hoog, vanwege de lobby die rondom aanpassingen in de EU wetgeving moet plaatsvinden. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Er lijkt voldoende draagvlak te zijn binnen Nederland, maar het is niet voldoende bekend hoe dit speelt binnen andere EU-lidstaten en of er voldoende urgentie en prioriteit op zit.

Resultaat: GEMIDDELD

Bewerkstelligen: Het is niet helemaal eenduidig hoe de actie moet worden bewerkstelligd.

Resultaat: GEMIDDELD

TOTAAL 3,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op een groot deel van de stakeholders in de primaire sector (export), handel, verwerkende industrie en retail. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft geen directe invloed op de verlaging van voedselverspilling. In principe worden de lagere klassen niet weggegooid, maar belanden ze alleen in een lagere economische klasse waar ook markt voor bestaat. De rechtstreekse relatie tussen wettelijke handelsnormen en voedselverspilling is nog niet aangetoond. Het gaat vooral om markteconomische beslissingen in relatie tot private handelsnormen. **Resultaat: SLECHT**

Volumeverlaging: Het is onzeker hoeveel deze actie daadwerkelijk bijdraagt aan het voorkomen van verspilling. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Eigenlijk wordt volume voedselverspilling niet meegenomen, maar alleen het economische aspect. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,0 pt

Maatregel 4.7: Importcontroles: Harmoniseer controles en handhaving tussen EU-lidstaten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Doel is om in alle landen dezelfde eisen te hebben, zodat bijvoorbeeld niet dezelfde batch in Nederland wordt afgekeurd en in België wordt goedgekeurd. Doel is het creëren van een gelijk speelveld en bijdragen aan het vergroten van eerlijke handel tussen EU lidstaten.

Resultaat: GOED

Tijdsduur: Het aanpassen van de praktische implementatie in alle EU-lidstaten zijn niet op korte termijn te realiseren. **Resultaat: SLECHT**

Investing: Het opstarten van het harmonisatieproject is intensief en na de initiële investering blijven jaarlijkse kosten overeind voor controle en handhaving. **Resultaat: SLECHT**

Inspanning: De inspanning in het eerste jaren is hoog en daarnaast moet deze harmonisatie ook jaarlijks gewaarborgd worden door middel van controles. **Resultaat: SLECHT**

Draagvlak: Het harmoniseren in de EU hoeft niet perse gunstig uit te vallen voor alle Nederlandse stakeholders, het draagvlak is daarom verdeeld. **Resultaat: SLECHT**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe de actie moet worden ingericht **Resultaat: GOED**

TOTAAL 2,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op alle bij import/export betrokken partijen in de keten. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invoed: Deze actie heeft alleen indirect invloed op het verminderen van voedselverspilling, omdat er alternatieve afzetmarkten voorhanden zijn. De directe relatie is niet eenduidig aan te geven. Zijn. **Resultaat: SLECHT**

Volumeverlaging: Deze actie vermindert voedselverspilling slechts indirect, en het is niet zeker in welke mate het zal bijdragen aan deze vermindering. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Deze actie heeft ook invloed op sociaaleconomische KPI's. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 1,0 pt

Maatregel 4.8: Importcontroles: Grotere inzet douane en inspecties en/of 'fast track' voor bederfelijke producten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: De grotere inzet en 'fast track' versnelt de procedure bij importcontroles, zodat kort houdbare producten minder lang hoeven te wachten. Dit heeft een positieve invloed op resterende houdbaarheid. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Grotere inzet douane en inspecties kan in principe op korte termijn gerealiseerd worden. Zo is bijvoorbeeld te zien dat een 'fast track' onder de COVID-19 maatregelen vlot tot stand is gekomen. **Resultaat: GOED**

Investing: Grotere inzet douane kost jaarlijks meer geld, omdat meer personeel nodig is. **Resultaat: SLECHT**

Inspanning: Er is veel inspanning nodig om een hogere inzet van douane en inspecties op te starten, maar als dit eenmaal loopt is de inspanning niet hoger. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Een grotere inzet van douane of een 'fast track' zal in principe veel draagvlak kunnen verwachten, mits de kosten voor de stakeholders niet hoger worden. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe de actie moet worden ingericht. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op alle bij import/export betrokken partijen in de keten. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft direct invloed op de verlaging van voedselverspilling, omdat de producten een langere houdbaarheid hebben bij aankomst. Deze langere houdbaarheid moet echter wel bij de eindgebruiker terecht komen om daadwerkelijk tot minder verspilling te leiden. Bovendien is houdbaarheid niet de enige factor die bijdraagt aan verminderen verspilling. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Het is nog onbekend hoeveel minder verspilling deze actie potentieel oplevert **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Deze actie heeft alleen invloed op volume. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,5 pt

Maatregel 4.9: Wegnemen van belemmeringen ten aanzien van Btw-verplichting rondom doneren van voedsel aan voedselbanken

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Op dit moment heeft Nederland Btw-vrijstellingen onder een aantal voorwaarden en giften zijn gemaximeerd. Bij het wegnemen van belemmeringen zou er nog makkelijker voedsel gedoneerd of geschonken kunnen worden. Echter, uit het veld blijkt niet dat er specifieke belemmeringen rondom de Btw-plicht een rol spelen bij de hoeveelheid en beschikbaarheid van te doneren voedsel. **Resultaat: GEMIDDELD**

Tijdsduur: Het doorvoeren van benodigde wetwijzigingen kan op relatief korte termijn, en is afhankelijk van het proces van betrokken actoren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: De investering is laag, omdat er vooral veranderingen in de wetgeving en de interpretatie daarvan moeten worden doorgevoerd. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning het eerste jaar zal hoog zijn om dit door te voeren. De jaarlijkse inspanning is laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Er is genoeg draagvlak om tarieven en procedures rondom het doneren of schenken van voedsel aan voedselbanken laag en eenvoudig te houden. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is nog niet helemaal duidelijk hoe de actie ingericht moet worden, en wat er precies veranderd moet worden. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op alle stakeholders die voedsel (willen) doneren en zij kunnen afkomstig zijn uit de gehele keten. **Resultaat: GOED**

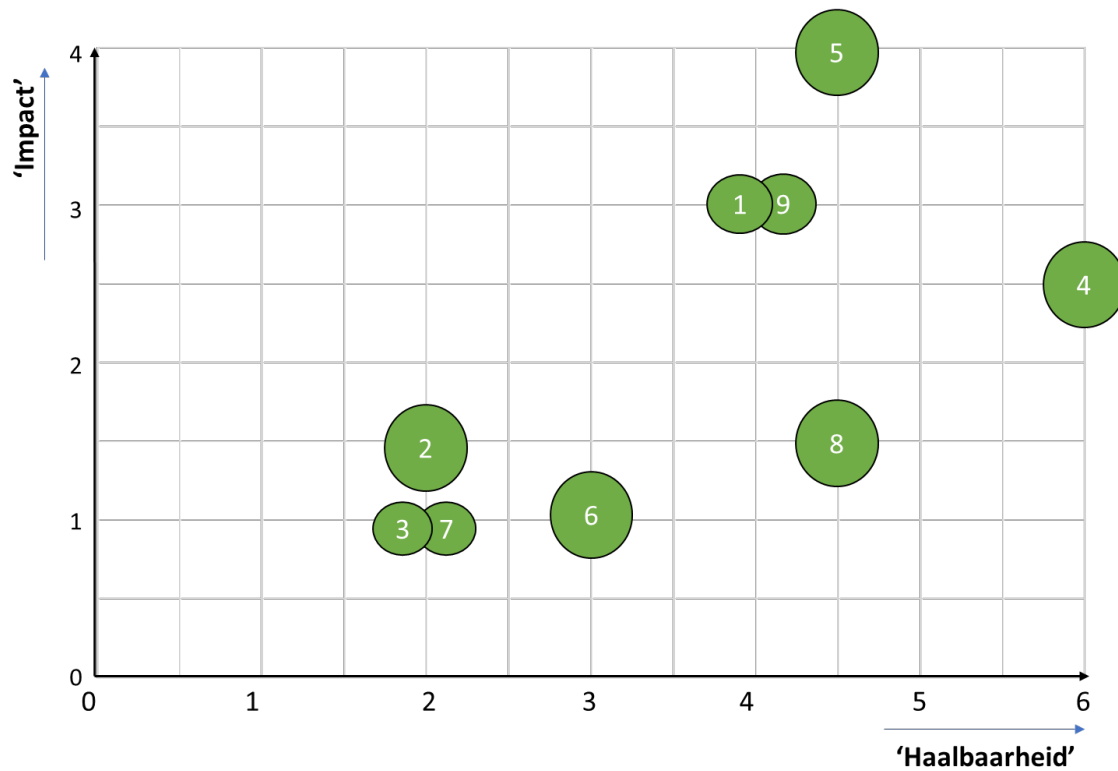
Invloed: Deze actie heeft direct impact op de vermindering van voedselverspilling, omdat waarschijnlijk meer voedsel behouden kan blijven voor humane consumptie. Het is echter niet bekend of door deze actie daadwerkelijk meer gedoneerd gaat worden, aangezien dit niet specifiek als een belemmering door Nederlandse betrokken partijen ervaren wordt. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Bij het toenemen van doneren, wordt voedselverspilling direct verminderd. Het is echter niet duidelijk in welke mate deze actie bijdraagt aan het verder vergroten van deze hoeveelheid donaties. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Voedseldonaties brengen duidelijke sociaaleconomische KPI's met zich mee volume en een economische prikkel wordt meegenomen. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 3,0 pt

Priplot thema 4

Figuur 6: Priplot thema 4

Overzicht maatregelen thema 4: Handelsregels en normen

1. Ketenverhoudingen: Maak ketenschakels gezamenlijk verantwoordelijk voor grondstofverliezen en oplossingen, o.a. door nieuwe private afspraken en aanpassingen in leveringscontracten
2. Ketenverhoudingen: vrijwillig delen van gegevens over verlies en verspilling tussen ketenpartijen
3. THT en productaansprakelijkheid: Verplichting transparantie voor de onderbouwing vaststelling THT datum door producenten
4. THT en productaansprakelijkheid: verbeteren van de duidelijkheid regelgeving en aansprakelijkheid rondom herlabelen
5. Vernieuwing private handelsnormen in afspraken tussen ketenschakels
6. Aanpassen wettelijke handelsnormen
7. Importcontroles: Harmoniseer controles en handhaving tussen EU-lidstaten
8. Importcontroles: Grotere inzet douane en inspecties en/of 'fast track' voor bederfelijke producten
9. Wegnemen van belemmeringen ten aanzien van Btw-verplichting rondom doneren van voedsel aan voedselbanken

---

Thema 5. Afvalstoffenwetgeving en diervoeder

Maatregel 5.1: Inzetten op aanpassing Europese wetgeving omtrent diervoeding (o.a. Feed Ban) om zo het gebruik rest- en zijstromen met mogelijke (sporen van) dierlijke (bij-) producten vanuit de keten voor diervoeder mogelijk te maken (voortzetting STV-prioriteit 2018-2019)

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel is om reststromen met mogelijke (sporen van) dierlijke producten (swill) te kunnen gebruiken in diervoeder, wanneer voldaan is aan strenge veiligheidseisen. Hierdoor kunnen er meer reststromen uit de levensmiddelenketen (waaronder swill) worden omgezet naar diervoeder.

Resultaat: GOED

Tijdsduur: Er is aanvullend wetenschappelijk onderzoek nodig om voldoende basis voor verandering wetgeving te kunnen onderbouwen, en zorgen vanuit politiek, bedrijfsleven en maatschappij weg te nemen, voordat swill op een veilige manier kan worden ingezet voor diervoeder (bijvoorbeeld via eco-feed toepassingen). Buiten de EU zijn succesvolle voorbeelden te vinden, die naar de Europese context omgezet kunnen worden. De verwachting is dat het proces van verandering van (met name) EU regelgeving lange tijd zal duren. **Resultaat: SLECHT**

Investing: Er is veel investering nodig om de actie op te starten, vanwege het aanvullende onderzoek, maar ook om de processen voor implementatie in gang te zetten. Zodra de regelgeving is aangepast, en de investeringen voor aanpassingen in het proces voltooid zijn, zijn naar verwachting de verdere jaarlijkse kosten laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: Het eerste jaar is er veel inspanning nodig, omdat zowel aanvullend onderzoek en inspanningen rondom het aanpassen van EU-wetgeving gedaan moeten worden. Zodra deze voltooid zijn, is de jaarlijkse inspanning laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Er is veel draagvlak om deze huidige reststroom hoger te kunnen verwaarden, wel is er zowel vanuit politiek als bedrijfsleven wel zorg over mogelijk negatieve consequenties ten aanzien van dier- en menselijke gezondheid. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe deze actie moet worden bewerkstelligd. In parallelle lijnen moet zowel aanvullend onderzoek opstarten, alsook het politieke draagvlak voor de benodigde EU wetswijzigingen worden gevonden. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op het grootste deel van de keten, waarbij dierlijke producten betrokken zijn (van primaire sector tot en met de consument). **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft direct impact op de verlaging van voedselverspilling, omdat een groter aandeel van huidige reststromen kunnen worden verwaard als diervoeder. **Resultaat: GOED**

Volumeverlaging: De precieze volumes zijn nog niet bekend, maar er zijn wel schattingen beschikbaar welk aandeel reststromen aanvullend kan worden verwaard. Binnen EU ligt deze schatting op ongeveer 7-14Mton (bron: REFRESH). **Resultaat: GOED**

Meerdere KPI's: Deze actie heeft zowel invloed op het volume voedselverspilling, evenals milieu- en economische impact. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,0 pt

Maatregel 5.2: Ontwikkelen van een overkoepelende visie en de harmonisatie op basis van integraal beleid (NEDERLAND en EU) ten aanzien van de relatie tussen verpakkingen, verpakkingsafval en voedselverspilling

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Op dit moment schuurt het tussen beleidsambities om aandeel verpakkingen terug te dringen (alle materiaalsoorten, en in het bijzonder kunststoffen) en het verminderen van voedselverspilling; er is nog onvoldoende bekend en bekendheid over de rol tussen verpakken en verspillen. Het issue gaat over het vergroten van de effectiviteit van verpakkingen die het product optimaal behouden en tegelijkertijd bijdragen aan een goede recyclebaarheid (invloed op grondstofverbruik in brede zin). **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: De verwachting is dat het harmoniseren van een integraal beleid binnen Nederland en de EU tijd gaat kosten. Vanuit verschillende lidstaten wordt het onderwerp geagendeerd (zo ook Nederland). De nieuwe Farm to Fork strategie draagt bij aan een integraler perspectief, maar zal nog nadrukkelijk verder uitgewerkt moeten worden **Resultaat: SLECHT**

Investing: Er is aanvullend onderzoek nodig, en ook zal in het Europese proces geïnvesteerd moeten worden. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning die nodig is om de actie op te starten is hoog. Er zal veel overleg moeten plaatsvinden in de eerste jaren. Als de overkoepelende visie eenmaal tot stand is gekomen, is de jaarlijkse inspanning laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: In Nederland is genoeg draagvlak, er moet ook onder Europese Lidstaten samengewerkt worden om werk te maken van een overkoepelende visie. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe de actie moet worden bewerkstelligd. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 3,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op bijna alle stakeholders in de gehele keten. In de gehele keten worden verpakkingen gebruikt. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft waarschijnlijk direct invloed op voedselverspilling. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Het is niet bekend in welke mate deze actie bijdraagt aan het verminderen van voedselverspilling. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Bij deze actie wordt zowel het volume meegenomen, als het milieuaspect.

Resultaat: GEMIDDELD

TOTAAL 2,0 pt

Maatregel 5.3: Financiële prikkels voor het stimuleren van verwaarding organische reststromen (verminderen afval, voorkomen van laagwaardig gebruik van organisch afval in bedrijfsleven, o.a. grondstof beprijzen, emissierechten)

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel is duidelijk, namelijk het verminderen van de omvang organische reststromen (afval) en het stimuleren van hergebruik, middels (aanvullend) financieel instrumentarium.

Resultaat: GOED

Tijdsduur: Het overleg over en het daadwerkelijk inzetten van financiële instrumenten zal de nodige tijd vergen. Vanwege de afstemming met vigerend afvalbeleid zal deze verandering van spelregels goed doordacht moeten worden. De benodigde afstemming kan naar verwachting langer dan een jaar duren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Investering: De investering is aan het begin groot, omdat meerdere scenario's voor de verschillende mogelijke instrumenten moeten worden doorgerekend op efficiëntie en effectiviteit.

Resultaat: GEMIDDELD

Inspanning: De inspanning is aan het begin groot, omdat afstemming tussen meerdere beleidsvelden en met betrokken stakeholders moet worden bereikt. , zowel in Nederland als in de EU.

Resultaat: GEMIDDELD

Draagvlak: De meeste stakeholders zijn voor de actie, omdat een financiële prikkel enorm kan helpen, maar er zullen stakeholders zijn, die vooral negatieve consequenties (bijvoorbeeld toenemende kosten, of vergroting van administratieve lasten) zullen ervaren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is nog niet volledig duidelijk hoe deze actie precieze invulling moet krijgen.

Resultaat: GEMIDDELD

TOTAAL 3,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie zal impact hebben op bijna alle stakeholders in de gehele keten. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft direct impact op de verlaging van voedselverspilling. Indien financiële prikkels worden gebruikt, zal er een grotere stimulans ontstaan om te zoeken naar alternatieven.

Resultaat: GOED

Volumeverlaging: Deze actie verlaagt op de lange duur het volume voedsel dat verspild wordt substantieel. Steeds meer bedrijven zullen zoeken naar nieuwe oplossingen die vervolgens breed kunnen worden opgepakt. **Resultaat: GOED**

Meerdere KPI's: Zowel volume als milieu- en economische impact worden meegenomen.

Resultaat: GOED

TOTAAL 4,0 pt

Maatregel 5.4: Harmonisatie tussen wetgeving en handhaving diervoederwetgeving

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Op dit moment leidt onduidelijkheid over de interpretatie van de wetgeving voor diervoeding tot verschil van inzicht tussen handhaver en bedrijf, of binnen bedrijven en sectoren.

Resultaat: GOED

Tijdsduur: De tijdsduur om deze actie te realiseren kan kort zijn, maar is afhankelijk van de afstemmingsprocessen in de interpretatie en uitvoering van handhaving. De interpretatie van de wetgeving moet preciezer worden beschreven, waardoor verschillen van inzicht.

Resultaat: GEMIDDELD

Investing: De investering die nodig is, is relatief laag. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning die nodig is, is het eerste jaar hoog om vanuit handhaving tot verdere harmonisatie van interpretatie te komen **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: De meeste stakeholders willen graag duidelijkheid en geen onverwachte gevolgen door een andere interpretatie van de handhaving. Echter kan een verruimde interpretatie van de wetgeving ook gunstig zijn voor bedrijven. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is nog onduidelijk hoe deze actie ingericht moet worden. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 3,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft vooral impact op de levensmiddelenindustrie en bij productie diervoeders. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft alleen indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling. Verschil in interpretatie kan ertoe leiden dat bedrijven bepaalde batches niet kunnen gebruiken.

Resultaat: GEMIDDELD

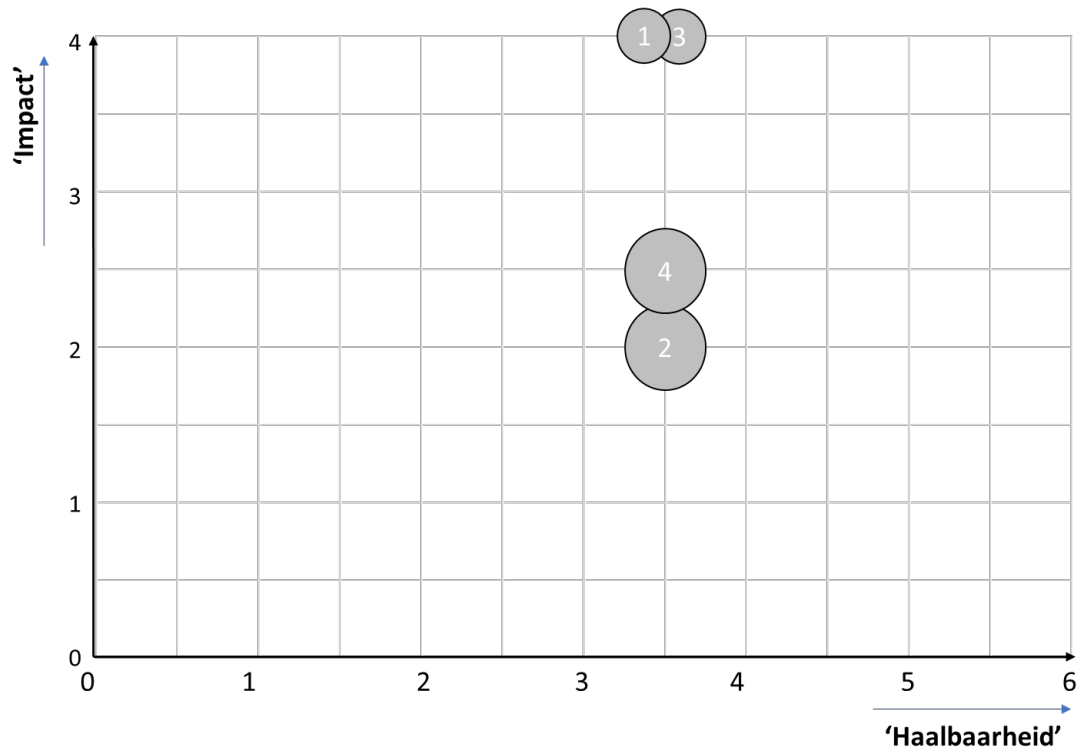
Volumeverlaging: Het is nog niet goed duidelijk in welke mate deze actie kan bijdragen aan het verminderen van verspiling. De potentiële invloed gaat echter wel over duizenden tonnen.

Resultaat: GEMIDDELD.

Meerdere KPI's: Bij deze actie gaat het ook om milieu- en economische impact. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 2,5 pt

Priplot thema 5

Figuur 7: Priplot thema 5

Overzicht maatregelen thema 5: Afvalstoffenwetgeving en diervoeder

1. Inzetten op aanpassing Europese wetgeving omtrent diervoeding (o.a. Feedban) om zo het gebruik rest- en zijstromen met mogelijke (sporen van) dierlijke (bij-)producten vanuit keten voor diervoeder mogelijk te maken (voortzetting STV-prioriteit 2018-2019)
2. Ontwikkelen van een overkoepelende visie en de harmonisatie op basis van integraal beleid (NEDERLAND en EU) ten aanzien van de relatie tussen verpakkingen, verpakkingsafval en voedselverspilling
3. Financiële prikkels voor het stimuleren van verwaarding organische reststromen (verminderen afval, voorkomen van laagwaardig gebruik van organisch afval in bedrijfsleven, o.a. grondstof beprijzen, emissierechten)
4. Harmonisatie tussen wetgeving en handhaving diervoederwetgeving

---

Thema 6: Informatie op verpakking

Maatregel 6.1: Campagne houdbaarheidsdatum consumenten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van de actie is helder beschreven, en gaat in op het verduidelijken van de verschillende houdbaarheidsdata (THT/TGT) bij de consument, en hen te informeren over het verschil en hoe ze op een goede manier gebruikt moeten worden om verspilling te voorkomen.

Resultaat: GOED

Tijdsduur: Het gaat hierbij over het opzetten van een campagne voor consumenten (<1 jaar).

Resultaat: GOED

Investering: De investering die nodig is om een campagne op te zetten is gemiddeld en een vastomlijnd bedrag voor de benodigde inspanning. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning die nodig is om een campagne op te zetten is gemiddeld vanwege het overlegproces tussen verschillende stakeholders en deskundigen op het gebied van campagnes en gedragsbeïnvloeding consument. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Er is genoeg draagvlak om een campagne op te zetten over de houdbaarheidsdatum. en hen aan te moedigen TGT producten voor het verstrijken van de datum te gebruiken in plaats van adviseren weg te gooien na TGT. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het proces voor het opzetten van campagnes is bekend. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 5,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie is vooral gericht op de consument, maar heeft ook betrekking op het verpakkende bedrijfsleven en outlets: deze zijn mede verantwoordelijk voor het bepalen van THT of TGT datum, en moeten voldoen aan de vereisten rondom duidelijkheid en vindbaarheid zoals die in EU wetgeving is vastgelegd. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft indirect invloed op de verlaging van voedselverspilling bij de consument thuis. De campagne zelf zal het volume niet direct verlagen, uiteindelijk moet er ook nog wat veranderen in het gedrag van de consument. **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Deze actie kan het volume voedsel dat verspild wordt tussen de 1%-25% verlagen.

Resultaat: GEMIDDELD

Meerdere KPI's: In principe wordt alleen het volume meegenomen als KPI. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,5 pt

Maatregel 6.2: Uniforme aanpak voor het voorkomen van onnodig korte THT-data voor producten

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Op dit moment komt het voor dat de THT-datum op producten soms bewust kort wordt gehouden, in verband met o.a. kwaliteitsperceptie en productaansprakelijkheid. Het doel van deze actie is om de geprinte THT-datum te onderbouwen, zodat niet onnodig (te) korte houdbaarheidsdata worden toegepast. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Deze actie kan op korte termijn gerealiseerd worden. **Resultaat: GOED**

Investing: De initiële investering om te onderzoeken voor welke producten dit geldt, en in welke mate de datum kan worden verlengd is gemiddeld. Na aanpassing zal de investering jaarlijks laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning die nodig is om deze actie te realiseren is aan het begin relatief hoog, en vergt onderzoek en afstemming. Na eventuele aanpassing zijn de jaarlijkse inspanningen laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: De meeste stakeholders zijn voor deze uniformering met als doel onnodig korte houdbaarheidsdata te voorkomen. Dit kan ertoe leiden dat minder producten onnodig weg te hoeven worden gegooid. Echter, de omvang van de onderliggende problematiek is niet duidelijk, en naar verwachting komt het niet op grote schaal voor. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Het is nog niet tot op detail niveau duidelijk hoe deze actie precies moet worden uitgevoerd. Het onderwerp maakt deel uit van de Greendal "Over de Datum" en is daar geagendeerd onder betrokken stakeholders. **Resultaat: GEMIDDELD**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft impact op een groot deel van de stakeholders in de verwerkende industrie, de retail en bij de consument. **Resultaat: GOED**

Invloed: Deze actie heeft alleen indirect invloed op de vermindering van voedselverspilling. **Resultaat: SLECHT**

Volumeverlaging: Deze actie kan het volume voedselverspilling deels verlagen, doordat producten een langere THT-datum krijgen, maar daadwerkelijke vermindering is sterk afhankelijk van ook andere factoren. Ook is niet geheel duidelijk welk volume producten een onnodig korte houdbaarheidsdatum draagt. **Resultaat: GEMIDDELD**

Meerdere KPI's: Alleen het volume voedselverspilling wordt meegenomen. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,5 pt

Maatregel 6.3: Uitbreiding lijst THT-uitzonderingen (Annex X Codex Alimentarius)

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: De lijst met producten waar geen THT-datum op hoeft te komen moet uitgebreid worden met extra producten. Op deze manier wordt voorkomen dat producten waarvan de kwaliteit heel lang goed blijft onnodig worden weggegooid, doordat de THT-datum (bijna) verstrijkt en consumenten het onnodig weggooien. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Deze uitbreiding is afhankelijk van verandering van wetgeving op Europees niveau, en kan daarom lang duren. **Resultaat: SLECHT**

Investing: Er is aanvullend onderzoek nodig om voldoende wetenschappelijke basis te hebben dat met het uitbreiden van Annex X geen onbedoelde veiligheidsrisico's ontstaan. De investering is aanzienlijk, gezien het aantal producten dat hiervoor in aanmerking zou komen.

Resultaat: GEMIDDELD

Inspanning: De inspanning die nodig is om deze lijst uit te breiden is bij aanvang hoog, maar na vaststelling jaarlijks laag. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Het draagvlak is in Nederland groot, maar dat is niet het geval binnen de Europese lidstaten. groot genoeg. De producten waar het om gaat hebben over het algemeen al een lange houdbaarheidsdatum van enkele jaren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Bewerkstelligen: Deze lijst is al eerder uitgebreid met een aantal producten. Het is dus een herhaling van voorgaande activiteiten. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 3,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie is relevant voor meerdere ketenschakels, incl. out-of-home en consument. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft alleen indirecte invloed op het ontstaan van verspilling, omdat meerdere redenen ten grondslag liggen aan weggooigedrag, en omdat het niet zeker is dat door het verwijderen van houdbaarheidsdatum het weggooien zal verminderen. Eerder WFBR-onderzoek wees aan dat het weglaten van houdbaarheidsdatum ook onzekerheid bij de consument oproept rondom de kwaliteit en veiligheid van een product¹³. Het type product wat in aanmerking komt voor het weglaten van een datum aanduiding behoort zeer waarschijnlijk ook niet tot die categorieën die veel verspilld worden.

Resultaat: SLECHT

Volumeverlaging: Het gaat hier om een heel klein aantal producten, die momenteel al niet veel worden weggegooid. Naast de indirecte invloed op weggooien, zal het volume voedselverspilling niet significant verminderen **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Deze actie heeft geen andere KPIs. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 0,5 pt

---

¹³ <https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Onderzoeksprojecten-LNV/Expertisegebieden/kennisonline/THT-TGT-Terminologie-Consument.htm>

Maatregel 6.4: Flexibilisering aanpassingen ingrediëntendeclaratie

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Deze actie refereert naar de wetgeving die aangeeft dat de ingrediëntendeclaratie precies moet kloppen met de inhoud. Hierdoor kan gezond en goed voedsel, waarbij bijvoorbeeld net wordt omgeschakeld naar een andere smaak/samenstelling, niet worden verkocht. Deze ingrediëntendeclaratie maakt het ook lastig om bepaalde reststromen te verwerken en te behouden voor humane consumptie. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Deze actie kan alleen plaatsvinden bij aanpassingen in EU wetgeving. Het proces om deze aan te passen kan meerdere jaren duren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: De investering is laag en zal ook jaarlijks laag zijn. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning die nodig is om deze actie te realiseren is laag en zal ook jaarlijks laag zijn. **Resultaat: GOED**

Draagvlak: Het draagvlak van deze actie ligt niet zo hoog, omdat de ingrediëntendeclaratie voorkomt dat consumenten worden misleid. **Resultaat: SLECHT**

Bewerkstelligen: Het is nog niet duidelijk hoe deze actie precies ingericht moet worden, op productniveau onderzoek doen, of op hoger niveau. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 3,5 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft vooral invloed op het verpakkend bedrijfsleven. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft direct invloed op de verlaging van voedselverspilling. Ondanks dat op dit moment producten waarbij de ingrediëntendeclaratie niet klopt, na het voldoen van bepaalde voorwaarden, nog wel kan worden gedoneerd aan voedselbanken, geldt dit niet voor alle producten en ook niet bij het verwaarden van reststromen. Echter, het is niet goed bekend welk volume op basis van de ingrediëntendeclaratie verspild wordt **Resultaat: GEMIDDELD**

Volumeverlaging: Het is niet goed bekend in welke mate deze actie bijdraagt aan het verminderen van voedselverspilling. De verwachting is dat deze niet groot is. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Deze actie heeft vooral een economische KPI, namelijk dat het product niet verkocht mag worden. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 1,0 pt

Maatregel 6.5: Herziening aanduiding portie-grootte informatie en bewaaradviezen

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van deze actie is dat labels moeten worden voorzien van een op eenduidige manier vermelde portie-grootte informatie en bewaaradviezen. Dit zal consumenten helpen om hoeveelheden beter af te stemmen en producten langer houdbaar te houden. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: Deze actie vergt afstemming binnen de keten over welke wijze van aanduiding gebruikt gaat worden. Afhankelijk van hoe snel dit proces gaat, kan dit op korte of middellange termijn (1-2 jaar) plaatsvinden. **Resultaat: GEMIDDELD**

Investing: De investering is initieel gemiddeld omdat de hoeveelheid producten die aangepast moet worden groot is, maar zal na invoering jaarlijks lage kosten met zich meebrengen. **Resultaat: GOED**

Inspanning: De inspanning die nodig is om deze actie te realiseren is initieel gemiddeld vanwege het afstemmingsproces en het inrichten van de actie bij het betrokken verpakkende bedrijfsleven. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: De verwachting is dat het draagvlak hoog is om deze actie door te voeren. **Resultaat: GOED**

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe deze actie ingericht moet worden. Communicatie en aanscherpen van de regels over labeling. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 5,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op een groot deel van de keten stakeholders, die gebruik maken van datum-informatie. Met name het verpakkend bedrijfsleven en de consumenten zullen de actie rechtstreeks ervaren. **Resultaat: GEMIDDELD**

Invloed: Deze actie heeft alleen indirect invloed op de vermindering voedselverspilling. Indien de bewaaradviezen worden gevolgd kan een product langer en beter bewaard blijven, maar weggooigedrag wordt ook door andere factoren beïnvloed. **Resultaat: SLECHT**

Volumeverlaging: Het is moeilijk in te schatten hoeveel minder voedsel verspild wordt door deze actie, omdat de invloed met name indirect is. **Resultaat: SLECHT**

Meerdere KPI's: Deze actie neemt geen andere KPI's mee. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 0,5 pt

Maatregel 6.6: Smart sensortechnologie voor flexibele houdbaarheidsaanduiding (pilot STV: Plus/Keep-IT)

Haalbaarheid:

Doel duidelijk: Het doel van deze actie is om producten een flexibelere houdbaarheidsdatum mee te geven, zodat producten niet simpelweg weggegooid hoeven te worden omdat de datum is verstreken, maar pas hoeven worden weggegooid wanneer het product niet meer goed is. **Resultaat: GOED**

Tijdsduur: In eerste instantie moet er onderzoek worden gedaan naar Smart sensortechnologieën, vervolgens moet het nog in de wetgeving worden toegestaan, wat een lang proces is.

Resultaat: SLECHT

Investing: De investering is het eerste jaar hoog door het onderzoek dat moet plaatsvinden. Indien de actie is doorgevoerd, is er geen jaarlijkse investering meer. **Resultaat: GEMIDDELD**

Inspanning: De inspanning is het eerste jaar hoog door het onderzoek dat moet plaatsvinden. Indien de actie is doorgevoerd, is er geen jaarlijkse inspanning meer nodig. **Resultaat: GEMIDDELD**

Draagvlak: Er is genoeg draagvlak onder de stakeholders om deze actie te implementeren.

Resultaat: GOED

Bewerkstelligen: Het is duidelijk hoe de actie ingericht moet worden. Er moet onderzoek worden gedaan naar Smart sensortechnologieën en vervolgens moet het toestaan hiervan in de wetgeving worden opgenomen. In Noorwegen wordt deze technologie al gebruikt. **Resultaat: GOED**

TOTAAL 4,0 pt

Impact:

Aantal betrokken stakeholders: Deze actie heeft invloed op bijna alle stakeholders in een deel van de keten. Vooral de retail, out-of-home en de consument profiteert van deze actie.

Resultaat: GEMIDDELD

Invloed: Deze actie heeft direct invloed om de verlaging van voedselverspilling, omdat producten minder snel hoeven worden weggegooid. **Resultaat: GOED**

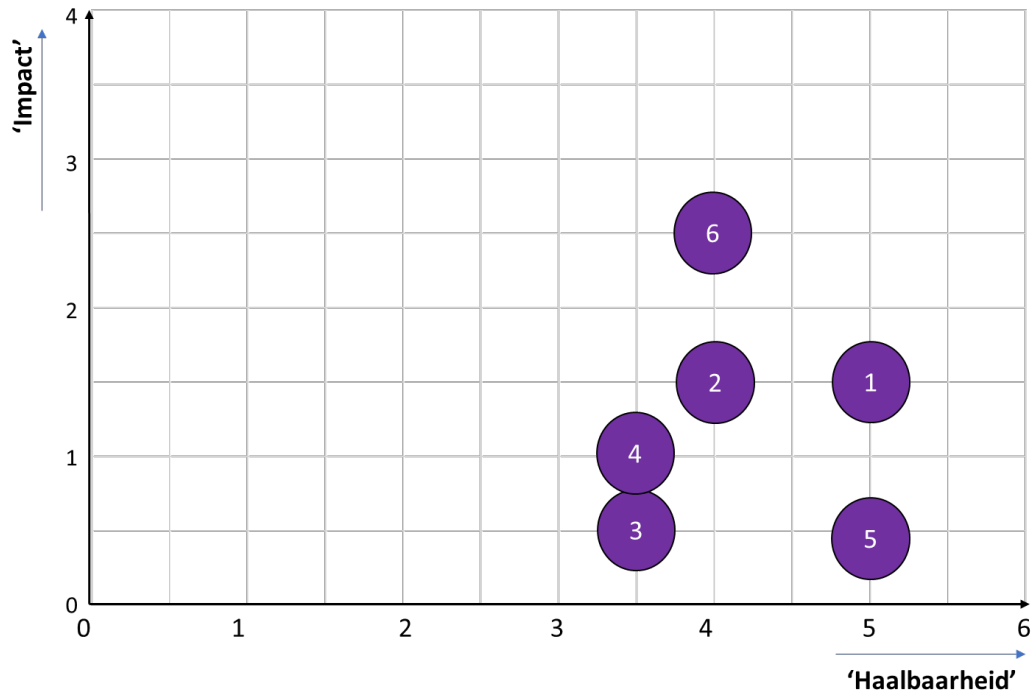
Volumeverlaging: De verwachting is dat deze actie enorme invloed heeft op de hoeveelheid voedselverspilling, omdat producten mogelijk langer te verkopen en consumeren zijn.

Resultaat: GOED

Meerdere KPI's: Deze actie neemt alleen het volume voedselverspilling mee. **Resultaat: SLECHT**

TOTAAL 2,5 pt

Priplot thema 6

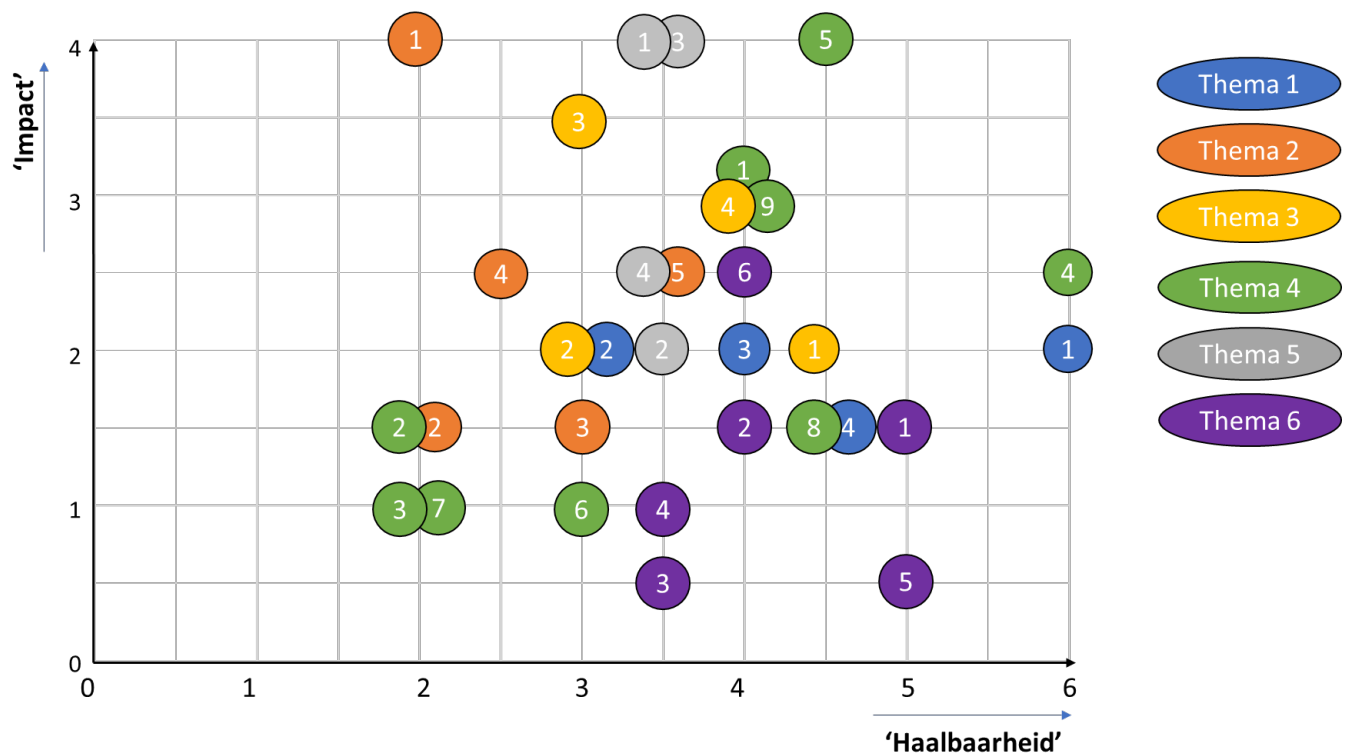
Figuur 8: Priplot thema 6

Overzicht maatregelen thema 6: Informatie op verpakking

1. Campagne houdbaarheidsdatum consumenten
2. Uniforme aanpak voor het voorkomen van onnodig korte THT-data voor producten
3. Uitbreiding lijst THT-uitzonderingen (Annex X Codex Alimentarius)
4. Flexibilisering aanpassingen ingrediëntendeclaratie
5. Herziening aanduiding portie-grootte informatie en bewaaradviezen
6. Smart sensortechnologie voor flexibele houdbaarheidsaanduiding (pilot STV: Plus/Keep-IT)

Totaaloverzicht prioplots preselectie maatregelen

De onderstaande figuur vormt een combinatie van de prioplots van alle maatregelen vanuit de zes thema's.

Figuur 9: Totaaloverzicht prioplots

Overzicht acties

Thema 1: Interpretatie en meten van voedselverliezen en -verspilling (blauw)

- 1 Harmoniseren van de Nederlandse definitie Voedselverspilling met de EU
- 2 Harmoniseren van monitoringsmethode binnen de EU
- 3 Het opstellen en publiceren van een benchmark voedselverspilling op basis van sectoraal geaggregeerde informatie
- 4 Intensiveren zelfrapportage stimuleren, maar niet verplichten via wetgeving

Thema 2: (EU-)beleid rondom landbouw en visserij (oranje)

- 1 Algemeen: Beleid moet gericht worden op productie die net voldoet aan de vraag, alle prikkels tot te grote productie wegnemen en harmoniseer wetgeving tussen lidstaten EU
- 2 Gelijk speelveld voor duurzaamheids-eisen aan binnenlandse en importproducten
- 3 Financiële prikkels voor voorkomen 'doordraaien' van onverkocht product
- 4 Visserij: Stimuleer innovatie, bijvoorbeeld vistechiek ter voorkoming bijvangst en stimuleren van kweekvis (die niet op voer vanuit wildvangst is gebaseerd)
- 5 Visserij: Evalueer EU-beleid verbod op discards

Thema 3: Wetgeving en beleid rondom veiligheid & gezondheid (geel)

- 1 Harmoniseren interpretatie en eenduidigheid wet-, regelgeving en normstelling, incl. handhaving
- 2 Herijken systeem voor (her)beoordeling normstelling op basis van wetenschappelijke inzichten en beschikbare technologieën
- 3 Petfeed normen ontkoppelen van food/livestock feed normen
- 4 Het inzetten van gerichte Tracking & Tracing technologieën en het aanpassen van regelgeving om afkeur op product- of batchniveau mogelijk te maken

---

Thema 4: Handelsregels en normen (groen)

- 1 Ketenverhoudingen: Maak ketenschakels gezamenlijk verantwoordelijk voor grondstofverliezen en oplossingen, o.a. door nieuwe private afspraken en aanpassingen in leveringscontracten
- 2 Ketenverhoudingen: vrijwillig delen van gegevens over verlies en verspilling tussen ketenpartijen
- 3 THT en productaansprakelijkheid: Verplichting transparantie voor de onderbouwing vaststelling THT datum door producenten
- 4 THT en productaansprakelijkheid: verbeteren van de duidelijkheid regelgeving en aansprakelijkheid rondom herlabelen
- 5 Vernieuwing private handelsnormen in afspraken tussen ketenschakels
- 6 Aanpassen wettelijke handelsnormen
- 7 Importcontroles: Harmoniseer controles en handhaving tussen EU-lidstaten
- 8 Importcontroles: Grotere inzet douane en inspecties en/of 'fast track' voor bederfelijke producten
- 9 Wegnemen van belemmeringen ten aanzien van Btw-verplichting rondom doneren van voedsel aan voedselbanken

Thema 5. Afvalstoffenwetgeving en diervoeder (grijs)

- 1 Inzetten op aanpassing Europese wetgeving omtrent diervoeding (o.a. Feedban) om zo het gebruik rest- en zijstromen met mogelijke (sporen van) dierlijke (bij-)producten vanuit keten voor diervoeder mogelijk te maken (voortzetting STV-prioriteit 2018-2019)
- 2 Ontwikkelen van een overkoepelende visie en de harmonisatie op basis van integraal beleid (Nederland en EU) ten aanzien van de relatie tussen verpakkingen, verpakkingsafval en voedselverspilling
- 3 Financiële prikkels voor stimuleren verwaarden organische reststromen (verminderen afval, voorkomen van laagwaardig gebruik van organisch afval in bedrijfsleven, o.a. grondstof beprijzen, emissierechten)
- 4 Harmonisatie tussen wetgeving en handhaving diervoederwetgeving

Thema 6: Informatie op verpakking (paars)

- 1 Campagne houdbaarheidsdatum consumenten
- 2 Uniforme aanpak voor het voorkomen van onnodig korte THT-data voor producten
- 3 Uitbreiding lijst THT-uitzonderingen (Annex X – Codex Alimentarius)
- 4 Flexibilisering aanpassingen ingrediëntendeclaratie
- 5 Herziening aanduiding portie-grootte informatie en bewaaradviezen
- 6 Smart sensortechnologie voor flexibele houdbaarheidsaanduiding (pilot STV: Plus/Keep-IT)

Sectie 4: Achtergronden argumentatie selectie top 10 door STV

Met dit rapport levert WFBR een overzicht op van het onderliggende proces bij de totstandkoming van de top 10 prioritaire maatregelen van de stichting STV. De vaststelling van deze top 10 vond plaats in de periode augustus – september 2020 door de STV, en is aangekondigd in de Kamerbrief over voedselverspilling in Nederland 2020¹⁴ door de Minister van LNV van 1 september 2020. *Deze finale selectie is geschied door en onder verantwoordelijkheid van de STV. De scoring van de preselectie maatregelen is voor interpretatie vatbaar, en is vooral een weergave van de bevindingen uit het voorgaande proces. De score geeft ook geen ranking volgorde weer.*

Er is door WFBR in juli 2020 het interne werkdocument "Argumentatie prioritering preselectie maatregelen vanuit beleid, wet- en regelgeving" opgeleverd waarin op basis van het literatuuronderzoek, brede consultatie en feedback vanuit LNV, VWS, I&W, AVV en de High Level Expert Groep (HLEG) een overzicht is opgenomen van 32 mogelijke acties passend binnen actielijn 4 van de STV, en hun geschatte impact en haalbaarheid. Op basis van dit document (deels weergegeven in deze rapportage) is door STV een top 10 selectie opgesteld, en voorgelegd ter feedback aan LNV, AVV en de HLEG. Deze is vervolgens verwerkt in de voorlopige top 10 van prioritaire maatregelen:

1. Harmoniseren van de Nederlandse definitie voor voedselverspilling met die van de EU, waarbij de bestemming veevoer niet als voedselverspilling gezien wordt.
2. GLB moet gericht worden op productie die net voldoet aan de vraag, alle prikkels tot overproductie wegnemen en harmoniseren van wetgeving tussen lidstaten van de EU.
3. Financiële prikkels wegnemen om het 'doordraaien' van onverkocht product te voorkomen.
4. Petfeed normen ontkoppelen van food/livestock feed normen, zodat voedselresten wel gebruikt kunnen worden in diervoer (onder de voorwaarde van de gezondheid van het dier),
5. Het inzetten van gerichte tracking & tracing technologieën en het aanpassen van regelgeving om afkeur op product- of batchniveau mogelijk te maken in plaats dat hele partijen worden afgekeurd bij afwijkende waarden.
6. Inzetten op aanpassing Europese wetgeving omtrent diervoeding (o.a. Feed Ban) om zo het gebruik van rest- en zijstromen met mogelijke (sporen van) dierlijke (bij-) producten vanuit de keten voor diervoeder mogelijk te maken.
7. Ontwikkelen van een overkoepelende visie en de harmonisatie van integraal beleid (NEDERLAND en EU) voor de relatie tussen verpakkingen, verpakkingsafval en voedselverspilling zodat verpakkingen het product optimaal behouden en tegelijkertijd bijdragen aan een goede recyclebaarheid.
8. Inzetten van financiële prikkels voor het stimuleren van verwaarding van organische reststromen (verminderen afval, voorkomen van laagwaardig gebruik van organisch afval in bedrijfsleven, o.a. grondstof beprijzen, emissierechten)
9. Verduidelijken van de houdbaarheidsdata (THT/TGT) bij consumenten en bedrijven.
10. Het toepassen van smart sensortechnologie voor flexibele houdbaarheidsaanduiding opnemen in wetgeving.

Naast de genoemde prioriteiten wil de STV aangeven dat er een aantal acties blijvend aandacht zullen krijgen vanuit de STV, omdat zij passen bij de huidige agenda en actielijnen. Het gaat dan om:

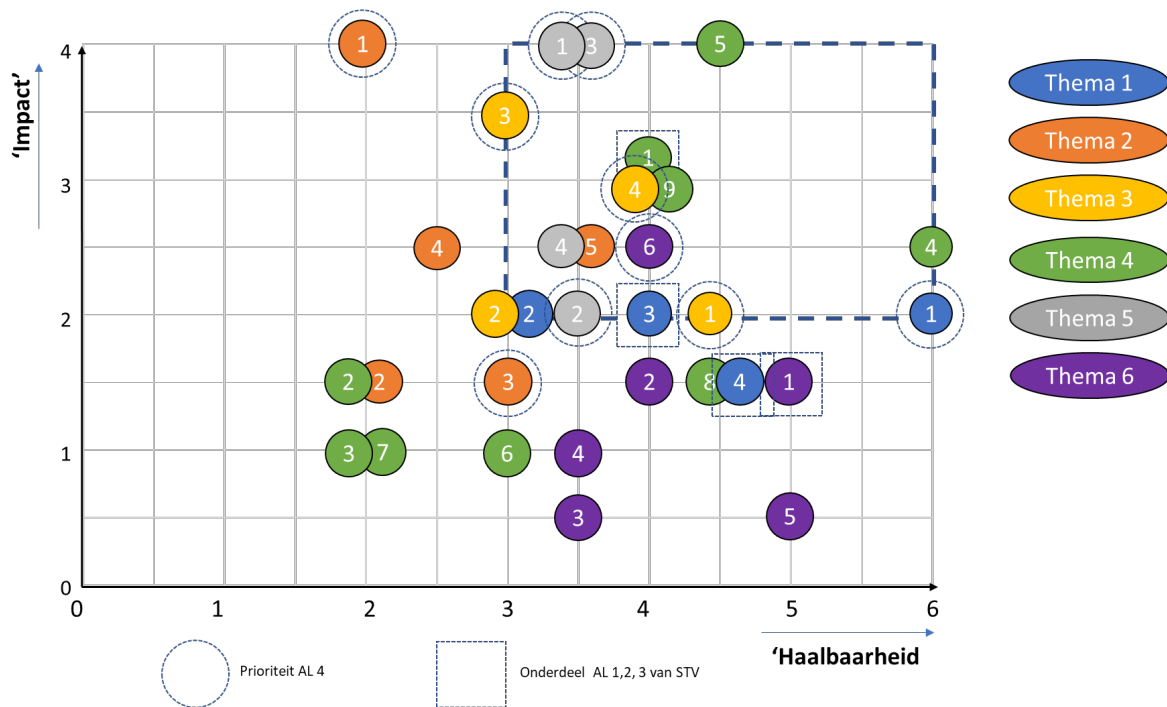
1. Harmoniseren van de interpretatie, eenduidigheid en handhaven van normstellende wet- en regelgeving, met name gericht op voedselveiligheid en handelsnormen. Deze actie is er niet op gericht om de relevante wetgeving te wijzigen of weg te nemen, maar de uitwerking en toepassing daarvan beter afgestemd te krijgen in samenspraak tussen ministeries, bevoegde overheidsinstanties en ketenpartijen.

---

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/08/31/kamerbrief-over-voedselverspilling-in-nederland-2020>

2. Intensiveren van het stimuleren van zelfrapportage voedselverspilling door het bedrijfsleven, maar niet verplichten via wetgeving (passend bij Actielijn 1).
3. Het opstellen en publiceren van een benchmark voedselverspilling op basis van sectoraal geaggregeerde informatie (passend bij Actielijn 1).
4. Ketenvetenschappen: Maak ketenschakels gezamenlijk verantwoordelijk voor grondstofverliezen en oplossingen, o.a. door nieuwe private afspraken en aanpassingen in leveringscontracten. Hiertoe behoren ook acties rondom aanbesteding en duurzame inkoopcriteria catering (passend bij de 2018-2019 hotspot "cosmetische aspecten handelsnormen").

Een visuele weergave van de top 10 selectie in het format van de gebruikte prioplots is als volgt:

Figuur 10: Selectie top 10 prioriteiten door STV

Het kwadrant rechtsboven vertegenwoordigt maatregelen met hoge haalbaarheid en hoge impact. Echter, in de top 10 prioritaire maatregelen van de STV staan zowel maatregelen die niet in deze hoog-hoog score zitten, alsmede hoog-hoog score maatregelen die niet in de top 10 van de STV staan. De omcirkelde maatregelen staan in de top 10 selectie. De maatregelen met een selectievierkant zijn opgenomen in bestaande actielijnen van de STV (en maken geen onderdeel uit van de top 10).

Afwegingen door STV

Bij het vaststellen van de voorgestelde prioriteiten door STV zijn een tweetal verschillende afwegingen aan de orde:

1. Een viertal issues is zo direct gekoppeld aan het werk in de verschillende actielijnen, dat deze door STV als kernissues / beleidspunten van het beleid zijn geformuleerd en onderdeel uitmaken van de actielijnen 1, 2 en 3. (groen 1, blauw 3, blauw 4 en paars 1)
2. Vanuit het beleid en de ambities van STV kunnen een aantal inschattingen die in de rapportage via de gebruikte systematiek tot stand zijn gekomen, anders worden beoordeeld (zie ook hieronder). In een aantal gevallen is vanuit dat oogpunt een andere prioriteitsstelling gebruikt.

Binnen het kwadrant met hoge impact en hoge haalbaarheid liggen vijf maatregelen die niet zijn opgenomen in de top 10 van prioritaire maatregelen:

- Maatregel 4.5: Private handelsnormen
Dit issue kan alleen worden opgelost in samenhang met actie Ketenverhoudingen (Groen 1). Deze normen maken deel uit van afspraken tussen leverancier en afnemer. Het bespreekbaar maken van de wijze waarop afnemers en leveranciers afspraken maken over grondstofverlies en verspilling, is een kernvraagstuk voor STV. Hoe komen ketenpartijen tot een andere manier van handelen, waarbij grondstofverlies een expliciete rol in de commerciële relaties speelt? Private handelsnormen kunnen alleen worden gewijzigd binnen nieuwe vormen van ketensamenwerking. En niet via een proces van algemene regels of overheidsvoorschriften.
- Maatregel 4.1: Ketenverhoudingen
Kerndoel van STV zelf, zie ook hierboven onder Private handelsnormenactielijn 2.
- Maatregel 4.9: BTW bij voedselbanken
Bij dit issue speelt dat vanuit het Europese perspectief / andere lidstaten hier regelmatig een belemmerende werking wordt ervaren. Echter, in de samenwerking met o.a. Voedselbanken Nederland en donoren blijkt dit voor Nederland veel minder te spelen. Dit wordt o.a. veroorzaakt door een ander operationeel model voor redistributie. Als iets op dit moment geen urgent probleem is, moeten middelen en mensen hier niet op worden gericht.
- Maatregel 4.4: THT aansprakelijkheid verduidelijken
In de STV visie zijn de meeste fabrikanten (FBO's verantwoordelijk voor de oorspronkelijke datumstelling op verpakkingen) zich bewust van het feit dat bijvoorbeeld handelaren in hun artikelen de THT datum mogen en kunnen wijzigen. Daarop invloed uitoefenen is moeilijk. De inspanning die hiervoor nodig is staat ons inziens niet in verhouding tot een mogelijk resultaat.
- Maatregel 2.5: Visserij
STV heeft in deze sector nog niet voldoende draagvlak om hiervoor een effectieve lobby in te zetten.
- Maatregel 5.4: Harmonisatie diervoeder wetgeving en handhaving
Dit issue wordt onderdeel de geselecteerde prioriteit "Harmoniseren interpretatie en eenduidigheid wet-regelgeving en normstelling".
- Maatregel 1.2: Harmoniseren monitoring
Vanuit de visie STV, o.a. via Actielijn 1, wordt gewerkt aan het stimuleren van zelfrapportage en maatwerk; een blauwdruk met gelijkgetrokken methoden van monitoring wordt daarbij als niet wenselijk ingeschat. De vergelijkbaarheid en afstemming van informatie/data over voedselverspilling wordt geharmoniseerd via de definiëring.

Buiten het kwadrant met hoge impact en hoge haalbaarheid liggen 2 maatregelen die wel zijn opgenomen in de top 10 prioriteiten:

- Maatregel 2.1: Wijziging van het GLB
STV ziet in dat dit een zaak van lange adem is, maar beschouwt dit als essentieel voor het bereiken van een duurzamer voedselsysteem, zonder verspilling, op de lange termijn. Daarom wil STV dit punt niet in de top 10 laten ontbreken. Als binnen het GLB fundamenteel rekening wordt gehouden met het voorkomen en verminderen van grondstofverliezen kunnen grote stappen worden gezet. Hierbij blijft STV 'hameren op hetzelfde aambeeld'.
- Maatregel 2.3: Financiële prikkels voor voorkomen van doordraaien van onverkocht product.
Er bestaan nog teveel perverse, veelal economische, prikkels om te blijven produceren zonder afzet in de versketens. Dit is voor STV een principiële belangrijk punt en dient in alle uitingen over beleid van de overheid te worden benadrukt.

Vanaf september 2020 en verder wordt door STV, met ondersteuning vanuit WFBR een implementatieplan opgesteld voor de uitwerking van de maatregelen in de praktijk onder Actielijn 4, in samenspraak en -werking met de betrokken partijen.

Bijlage 1: Uitnodiging en vragenlijst schriftelijke consultatie

OPROEP INVENTARISATIE WETTELIJKE & PRIVATE BELEMMERINGEN BIJ TEGENGAAN VOEDSELVERSPILLING

Stichting Samen tegen Voedselverspilling inventariseert welke wet- en regelgeving en private afspraken het tegengaan van voedselverspilling belemmeren. Hiervoor organiseren wij een uitvraag middels een **Open consultatie** voor alle stakeholders in de voedsel, diervoeder en 'biobased' keten. Wij nodigen u van harte uit om deel te nemen. De uitvoering van deze consultatie wordt ondersteund door Wageningen UR.

Doel van deze consultatie is het **in kaart brengen van de belangrijkste knelpunten binnen wet- en regelgeving en private afspraken**, hun relatie met het **ontstaan en/of voorkomen** van voedselverspilling en -verliezen in het hele voedselsysteem in Nederland, en het inventariseren van **prioriteiten** in oplossingsrichtingen.

Waar zijn we naar op zoek?

- ➔ Naar de belemmerende regels, wetgeving, private spelregels, of waar deze mist **volgens jullie**.

Alle antwoorden worden gebundeld, gestructureerd per sector en onderwerp en geanalyseerd om zo goed mogelijk de prioriteiten en mogelijkheden op te stellen. Dit bepaalt de mede **de uitvoeringsagenda** van de STV voor 2019-2021 om samen met de overheid belemmeringen weg te nemen. Na de zomer zullen een aantal bijeenkomsten worden gehouden om **op participatieve basis** een top 10 samen te stellen en de **belangrijkste hotspots gezamenlijk** aan te pakken.

Graag ontvangen wij jullie input door het beantwoorden van de vragen in het bijgevoegde document. Hierbij is ook ruimte voor het eventueel toevoegen van voor jullie belangrijke opmerkingen rondom spelregels. Het resultaat kun je per e-mail sturen naar hilke@samentegenvoedselverspilling.nl. Ook voor eventuele vragen kun je hier terecht.

Een andere mogelijkheid is om jullie input via het online formulier door te geven. Volg dan [deze link](#).

Graag ontvangen wij jullie input binnen 3 weken na ontvangst van deze uitnodiging. Ook het doorsturen naar collega-bedrijven of andere relevante contacten uit jullie netwerk wordt zeer op prijs gesteld.

Hartelijk dank!

Namens de Stichting Samen Tegen Voedselverspilling

We vragen om een aantal gegevens om jullie input goed te kunnen verwerken. Deze informatie wordt alleen gebruikt voor het uitvoeren van de activiteiten binnen de 4 actielijnen van de Stichting Samen tegen Voedselverspilling. Uw persoonlijke gegevens worden niet met derden gedeeld en worden op een beveiligde server van STV partner Wageningen UR opgeslagen.

Open consultatie "Spelregels veranderen" 2019

Gelieve op te sturen binnen 3 weken na ontvangst naar
hilke@samentegenvoedselverspilling.nl

Achtergrondgegevens

Naam organisatie	
Naam contactpersoon	
Emailadres contactpersoon	

Type organisatie (graag aankruisen wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)

☐ FBO (Food Business Operator)	☐ Primaire sector (akker-, tuinbouw en visserij)
☐ Branchevereniging / koepelorganisatie	☐ Levensmiddelenindustrie / verwerkende industrie
☐ Maatschappelijke / charitatieve organisatie	☐ Groothandel
☐ Kennisinstantie	☐ Transport
☐ MKB-bedrijf	☐ Retail (incl. speciaalzaken)
☐ Grootbedrijf	☐ Foodservices / catering
☐ Internationaal opererend bedrijf	☐ Restaurant
	☐ Hotel
	☐ Diervoeder
	☐ Afvalverwerking (incl. bio-vergisting, compostering en verbranding)
	☐ Verpakkingen producent

Overig, nl.:	
--------------	--

Let op, hierna maken we onderscheid tussen wet- en regelgeving, en private afspraken.

Met wet- en regelgeving wordt de relevante Nederlandse en/of Europese wet- en regelgeving bedoeld die van invloed (kunnen) zijn op het ontstaan, of op het voorkomen van verspilling. We verstaan hieronder ook beleidsprogramma's en -afspraken.

Private afspraken zijn afspraken die bedrijven/organisaties onderling met elkaar maken over het organiseren van ketens en voedsel- en/of reststromen. Deze kunnen geformaliseerd zijn (bijvoorbeeld in een covenant of contract), maar kunnen ook gaan over ongeschreven 'regels'.

Een voorbeeld van wetgeving is de Europese etiketteringsverplichting voor levensmiddelen, waarin de THT- of TGT aanduidingen worden omschreven. Er zijn ook afspraken die niet in wetten zijn vastgelegd, maar wel invloed uitoefenen op het voedselsysteem, Denk daarbij bijvoorbeeld aan het Klimaatakkoord, de Visie op Kringlooplandbouw, en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties waaraan ook de EU en Nederland zich hebben gecommitteerd.

Private afspraken zijn bijvoorbeeld de agenda van de Stichting Samen tegen Voedselverspilling en cosmetische markt-eisen voor versproducten.

Wet- en regelgeving

1: Welke belemmeringen bij het terugdringen van voedselverspilling, en die veroorzaakt worden door wet- of regelgeving, ervaart jullie organisatie?

2: Welke invloed hebben deze belemmeringen, veroorzaakt door wet- en regelgeving, op het ontstaan en/of het voorkomen van voedselverspilling/-verliezen in de keten?

3: Om welke specifieke wet- en regelgeving gaat het? (Vermeld hier bij voorkeur zo gedetailleerd mogelijk het betreffende Nederlandse/Europese wetboek, artikel en lidnummer)

4: Wat zijn volgens jullie de 3 belangrijkste belemmeringen (hotspots) veroorzaakt door wet- en regelgeving, die met prioriteit zouden moeten worden aangepakt? Waarom deze?

5: Wat zou er moeten veranderen aan de bestaande wet- en regelgeving zodat deze hotspots kunnen worden aangepakt? (Wat is daarvoor nodig en waarom gebeurt het (nog) niet?)

6: Welke wet- en regelgeving is volgens jullie organisatie juist behulpzaam bij het voorkomen van voedselverspilling? (Vermeld hier bij voorkeur zo gedetailleerd mogelijk het betreffende Nederlandse/Europese wetboek, artikel en lidnummer)

Private Afspraken

7: Welke belemmeringen bij het terugdringen van voedselverspilling, en die veroorzaakt worden door private afspraken, ervaart jullie organisatie?

8: Welke invloed hebben deze belemmeringen veroorzaakt door private afspraken, op het ontstaan en/of het voorkomen van voedselverspilling/-verliezen in de keten?

9: Om welke specifieke private afspraken gaat het?*

*U kunt als u wilt ook documentatie die ingaat op deze private afspraken sturen naar hilke@samentegenvoedselverspilling.nl, of hierboven een verwijzing opnemen naar de betreffende website

10: Wat zijn volgens jullie de 3 belangrijkste belemmeringen (hotspots), veroorzaakt door private afspraken, die met prioriteit zouden moeten worden aangepakt? Waarom deze?

11: Wat zou er moeten veranderen om deze belemmeringen veroorzaakt door private afspraken weg te nemen? (Wat is daarvoor nodig en waarom gebeurt het (nog) niet?)

12: Welke aanvullende private afspraken zouden er gemaakt kunnen worden die zouden kunnen helpen in het tegengaan van voedselverspilling? (Wie moeten deelnemen aan deze afspraken, wat moet er worden vastgelegd?)

Prioriteiten en impact

13. Wat is jullie eigen Top 3 van Hotspots, die ook voor de Stichting STV van belang zijn om met voorrang aan te pakken? Welke impact verwachten jullie hiermee te behalen? (o.a. omvang afname verspilling, milieu-impact, economische impact, sociale impact)

	Beschrijving Hotspot	Beschrijving Impact
1.		
2.		
3.		

Aanvullende opmerkingen

14. Wij raden aan bij het veranderen van Spelregels dat de Stichting Samen tegen Voedselverspilling...

Bijlage 2: Longlist mogelijke knelpunten en maatregelen spelregels voedselverspilling

Thema 1: Meten van Voedselverspilling

1. Meten van voedselverspilling

- Uniforme meetwijze: Een uniforme meetwijze ontbreekt. Handvatten om op een juiste manier de data te achterhalen worden niet gegeven en het is onduidelijk op welk moment in de keten moet worden gemeten. Er was onenigheid of bedrijven wel of niet verplicht moet worden om data aan te leveren, maar een uniforme maatstaf werd wel ondersteund. Andere mogelijke oplossingen die werden gegeven waren het concreet maken van een meetmethodologie per sector, en de afvalverwerkingssector erbij betrekken.
- Benchmarking: Toegevoegd dat er een verplichte uitwisseling en benchmarking moet plaatsvinden voor alle food bedrijven, zodat ze van elkaar kunnen leren. Dit kan ook door bedrijven te verplichten hun afvalgegevens (anoniem) te openbaren, of zwakke rapportages te belasten. Tegenstrijdigheid is dat benchmarking en openbaren data concurrentiegevoelig zijn. Daarnaast kan verplichting van openbaren data fraude in de hand werken.
- Evaluatie: Toegevoegd dat bij bedrijven de motivatie ontbreekt om data te delen, omdat ze er niets voor terug krijgen. Toegevoegde oplossing was dat de data gereed moet worden gemaakt voor communicatie/marketing doelen. Ook werd benoemd om voedselverspilling te belasten, of juist het verminderen van voedselverspilling te belonen.
- Ontbreken overige KPI's: Het meenemen van andere KPI's zoals CO₂ werd ondersteund en bediscussieerd. Voorstanders benoemden dat er een eerlijkere afweging kan worden gemaakt door CO₂ en water verbruik mee te nemen en dat Nederland moet laten zien dat er beter gemeten kan worden. Ook zou er meer focus moeten worden gelegd op producten met een hoge CO₂ impact of water footprint. Om dit te kunnen doen moet de methodologie concreet en uniform zijn. Tegenstanders gaven aan dat Nederland eerst gewoon moet beginnen met alleen volume, dat is al moeilijk genoeg. Daarnaast is het moeilijk is om CO₂ data te verkrijgen en is de huidige methode om CO₂ impact te kwantificeren omstreeden is. Ook werd aangegeven dat bijvoorbeeld dieren in staat zijn om reststromen om te zetten in hoogwaardig gezond eiwit.
- Definitie: Tijdens de bijeenkomst werd toegevoegd dat Nederland qua definitie iets anders wil dan de EU. Verder was er onenigheid over wat wel en wat juist niet meegenomen moet worden in deze definitie, zoals: Alles stromen anders dan humane voeding rekenen als voedselverspilling, diervoeding en pet food niet rekenen tot voedselverspilling, gedwongen verliezen niet rekenen tot voedselverspilling, en hergebruik van dierlijk eiwitten in voedsel juist waarderen als voedselbesparing. Als oplossing zou er geen eigen NEDERLAND-definitie moeten zijn, maar dat alle lidstaten de EU-definitie moeten volgen. Daarnaast werd aangegeven dat de definitie duidelijk moet zijn en dat de Ladder van Moerman gebruikt moet worden voor het aangeven van de reststromen. Het streven moet zijn naar een hogeren trede op de Ladder van Moerman. Uiteindelijk vormt de definitie de basis voor meten, en de basis moet op orde zijn.
- Beeldvorming: De beeldvorming van de sectoren is vertekend indien alleen het volume wordt weergegeven per ketenschakel. Belangrijk om de data in het juiste perspectief te zetten (in % van totale volume) en de huidige bestemming weer te geven, want grote sectoren kunnen een klein % hebben, maar een grote omvang. Ook zou de data per productgroep verzameld moeten worden. Indien de data per productgroep zowel in volume als in percentage wordt verzameld, kan een vergelijking worden gemaakt tussen sectoren.
- Codering: Bij deze oplossing werd aangevuld dat een reststromen lijst moet worden toegevoegd waarbij geen 'tenminste houdbaar tot' (THT) of 'tenminste goed tot' (TGT) datum nodig is. Daarnaast werd genoemd dat de crude fiber proteïne (CFP) moet worden toegevoegd op de labels van producten. Als laatste werd benoemd dat het net zoals het IBM-foodtrust principe zou kunnen werken.

Thema 2: Landbouw & Visserij

2. Visserijbeleid/ Common Fisheries Policy

1. Technische oplossingen

- Meer innovatie toestaan in vistechnieken om bijvangst te voorkomen
- Betere vistechnieken implementeren zodat selectiever gevestigd kan worden. Politiek niet laten leiden door emotie
- Frozen fish promoten
- Stimuleren van delen van best practices: beloon bedrijven die maatregelen nemen zodat ook binnen de primaire sector als toeleverancier voedselverliezen worden tegengegaan.
- Stimuleren van kweekvis (die niet op voer vanuit wildvangst is gebaseerd) om zo problematiek van discards en doelsoorten te verminderen
- Stimuleren van artificial meat and fish, waarbij de milieudruk van het product omlaag gaat ten opzichte van dierlijke eiwitten.

2. Evaluatie discards ban beleid, met betrekken van alle stakeholders

3. Communicatie & samenwerking

- Interviews boeren en vissers laten meedenken over oplossingen
- Betere communicatie overheid richting Sector over innovaties en veranderingen

4. **Beprijzen** van alle vangst incl. discards (inclusief maken van momenteel geëxternaliseerde kosten), daarbij ook gebruik makend van de Ladder van Moerman

5. Opnemen van bijvangst/discard vereisten in certificering van duurzame vis

3. Gemeenschappelijk landbouwbeleid

1. Verplichte monitoring

- Meten, in kaart brengen wat food waste hoeveelheid is
- Waste beter inzichtelijk maken, wat is het onderscheid tussen vermijdbare en onvermijdelijke verliezen?
- Opstellen van duidelijk omschreven wettelijke **definitie** voor voedselverliezen in de primaire sector
- Uitdrukken wat er verloren gaat voor humane consumptie en wat er nu met deze (rest)stromen gebeurt
- Niet alleen kilo's, maar kiezen voor vastleggen van impact door middel van een integrale benadering/meting, o.a. CO₂, biodiversiteit, voedselvoorziening
- 'Foodtrust'-achtige verplichting door gehele keten
- Het ook altijd voedsel blijven noemen (en geen reststromen...)

2. Technische oplossingen

- Stimuleren van innovatie in akkerbouw en landbouw
- Stimuleren van delen van best practices: beloon bedrijven die maatregelen nemen zodat ook binnen de primaire sector als toeleverancier voedselverliezen worden tegengegaan.
- Stimuleringsbeleid afstemmen op Ladder van Moerman
- Ontwikkelen van een financieel fonds voor Smart Farming (waarbinnen aandacht wordt besteed aan innovatieve technieken en samenwerkingsvormen om verliezen te verminderen)
- Stimuleren van verticale farming als teelttechniek van de toekomst
- Stimuleren van artificial meat and fish, waarbij de milieudruk van het product omlaaggaat ten opzichte van dierlijke eiwitten

3. Herbestemmen van reststromen

- Hulp voor nieuwe toetreders die met restroom verwaarden een nieuw product introduceren
- Markt creëren voor minder 'populaire' vis/niet-gangbare soorten, o.a. via voorlichting consument
- Gesloten markten creëren waarbij er nauwkeuring gestuurd wordt op het matchen van vraag & aanbod: Dedicated supply chains
- Wettelijk verbod op 'doordraaien' van onverkocht product (ook bij veilingen)

4. Overheids'bemoeienis':

- **Level playing field** voor binnenlandse productie en import-vereisten rondom duurzaamheid en verspilling
- (Meer) protectionisme. Bevorderen van binnenlandse duurzame productie door blokkades te maken voor niet-duurzame productie van import
- Minder overheid bemoeienis met de landbouwsector

-
5. **Wetgeving leesbaar schrijven of uitleggen**, met daarin een duidelijk omschreven wettelijke definitie voor voedselverliezen in de primaire sector.
6. **Handhaving verbeteren**
- a. Opstellen van uniforme interpretatie
  - b. Consistentie in handhaving
  - c. Daarnaast stimuleren dat auditoren niet alleen op een 'blauwe' manier naar interpretatie kijken, maar ook voeling hebben met context en 'geest van de wet'
7. **Communicatie & samenwerking**
- Interviews boeren en vissers laten meedenken over oplossingen
  - Beter communicatie overheid richting Sector over innovaties en veranderingen
  - De sector laten aanschuiven in het **keten-brede overleg** en samenwerking ten aanzien van verspilling (de sector aan tafel krijgen). Achterhalen wat de bekendheid binnen de sector rondom verspilling en duurzame ketens is, en welke rol zij hierbij kunnen spelen. Als aanvliegroute kan o.a. biodiversiteit worden genomen.

Thema 3: Veiligheid en gezondheid

4. Verontreiniging levensmiddelen met residuen van bestrijdingsmiddelen

- Striktheid MRL neemt alleen maar toe omdat meettechnologie steeds beter wordt en er dus steeds vaker 'iets' gemeten wordt! (0-tolerantie)

5. Verontreiniging levensmiddelen met contaminanten

- De vraag is of deze nultolerantie wel gemeten/wetenschappelijk vastgesteld wordt. De indruk heerst dat emotie hier een belangrijke rol speelt. De vraag is dus of het debat wel 'goed' gevoerd wordt, dat wil zeggen gestoeld op feiten en wetenschap. Bij het ontbreken van een norm gaat men nu automatisch over op een nultolerantie. Maar waarom? Vooral als er nog niemand ziek van is geworden?
- Toegevoegd dat soms hele partijen worden afgekeurd om de prijs bewust hoog te houden.

6. Microbiologische criteria van levensmiddelen

- Bij een recall procedure bij vlees de hele partij moet worden afgekeurd en het track & trace systeem kan geen individuele batches kan beoordelen.

7. Koelen en invriezen van vlees

- Geen toevoegingen

8. Controle van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong

- Hygiëencode branche strenger dan vereist? Juist niet:
  - a. Is juist niet zo, de code zoekt juist de grens op binnen de wettelijke kaders;
  - b. Regels voor hygiëencode worden steeds strikter waardoor het voor een brancheorganisaties steeds moeilijker wordt om een eigen code vast te leggen.

9. Toelating novel foods

- Geen toevoegingen

10. Fytosanitair beleid

- Geen toevoegingen

Samenvatting oplossingen thema 3

	Oplossingscategorie	Wat	Wie	Niveau
	Ketensamenwerking	Teken een convenant om voedselverspilling tegen te gaan	STV	NL
Uniforme wet- en regelgeving	Uniformiteit in wet- en regelgeving in Nederland en de Europese Unie	Standaardisatie Europese normen en regelgeving Aansluiten bij EU-standaardisatie voor gekoeld/bevroren vlees	Wetgevers en politiek NVWA/ Ministeries	EU en NL NL
	Uniformiteit in interpretatie en uitleg van wet- en regelgeving bij uitvoerings-/handhavingsinstanties	Geen eigen of beleidsinterpretatie door controleurs. Uniformiteit bij handhavers volgens een heldere richtlijn en goede afstemming en communicatie tussen handhavers/ controleurs Geen ruimte voor eigen of verschillende interpretaties tussen EU en Nederland voor wat betreft wet- en regelgeving. Ook geen verschillen tussen de lidstaten	NVWA Wetgevers en politiek	NL EU en NL
Meetmethodieken	Specifieker/nauwkeuriger meten en controleren	Meten op individueel product niveau (Stock Keeping Unit) in plaats van op batch niveau of de hele partij. Technologie zou dit mogelijk kunnen maken	Technologie leveranciers	EU en NL
Normeringen	Regelmatig beoordelen van wet- en regelgeving en gestelde normen. Nu worden normen alleen (her)beoordeeld wanneer de Europese Commissie de EFSA daar opdracht toe geeft. En dit doen ze alleen na een voedselveiligheids crisis.	Beoordeel structureel en grijp bij de beoordeling terug op de vaag wat destijds het doel van de wet- en regelgeving was. En is dat nog steeds het geval Beoordeel niet alleen vanuit het negatieve (zoals nu na voedselveiligheids crisis) maar ook vanuit het positieve bijvoorbeeld bij nieuwe wetenschappelijke inzichten, nieuwe technologieën en technieken. Bijvoorbeeld nieuwere bewaar technologieën waardoor de verplichte koeling volgens de warenwet niet meer hoeft.	Wetgever	EU en NL

	<p>Wetenschappelijke onderbouwing van normeringen (bijvoorbeeld bij MRL)</p>	<p>De basis moet de wetenschappelijke onderbouwing zijn van de normering (gezondheid, etc.) en NIET de beschikbare analysetechniek.</p> <p>Specifiek de nultolerantie: Waarom is die op nul gezet? De reden kan niet zijn omdat de techniek een bepaalde aanwezigheid wel/niet kan meten (daar lijkt het nu wel eens op)</p> <p>Facts & figures: Echter cijfers in relatie tot voedselveiligheid</p> <p>Tijdige communicatie tussen wetgever en EU-NL (Risiko is de emotie)</p> <p>Bij toelatingsprocedure tijdige en adequate communicatie tussen wetgever en de Europese Commissie. Niet pas als alles rond is communiceren en daarmee de EP voor een voldongen feit zetten. Dan neemt de emotie het bij het nemen van beslissingen vaak over</p>	<p>Wetenschap stelt de kritische grenzen vast. Politiek bepaald de norm op basis van de wetenschap</p>	<p>EU en NL</p>
	<p>Maak normeringen niet (of minder) binair: nu is het goed- of afkeur bij 1 bepaalde norm</p>	<p>Normering is nu 'ja of nee'. Dit zou een schaal tussen '0 en 1' kunnen zijn bijvoorbeeld afhankelijk van de specifieke product-keten relatie.</p> <p>Nieuwe technologieën Whole genome sequencing (W&S) maken norm-schalen wellicht mogelijk. De overheid zou dit moeten versnellen & stimuleren</p>	<p>Wetgever</p>	<p>EU en NL</p>
	<p>Maak de normstelling multi-criteria gebaseerd en dus niet alleen voedselveiligheid</p>	<p>Normstelling breder meten dan alleen voedselveiligheid</p> <p>Brede en gewogen afweging van issues (bijvoorbeeld voedselveiligheid, voedselverspilling, duurzaamheid, ..., etc.)</p> <p>Komen tot integrale afweging diverse aspecten (NL/EU)</p>	<p>Wetgever</p>	<p>EU en NL</p>
	<p>Diversifieer voedselveiligheidsnormen voor gebruik als food of feed</p>	<p>Wanneer in de food-keten een product wordt afgekeurd door overschrijding van een voedselveiligheid gerelateerde norm mag het ook niet al diervoeder beschikbaar komen. Zeker wanneer het bijvoorbeeld naar de petfood gaat (dus niet terug in de food-keten) zou dit wel moeten kunnen</p>	<p>Wetgever</p>	<p>EU en NL</p>

Helderheid wet- en regelgeving	Uitleg + duidelijkheid + hoe te handelen	Duidelijkheid over relatie van de maximale temperatuur van gekoelde/bevroren producten. En met name voor vlees. Heldere uitleg over de relatie tussen temperatuur en voedselveiligheid, temperatuur en houdbaarheid Goede educatie, en uitleg over normen, regels en de effecten van afwijkingen op deze norm en hoe te handelen bij geconstateerde afwijkingen Helderheid geven over steekproef omvang en wanneer er sprake is van goed-/afkeur	STV/NVWA, Leg de relatie uit Uitvoeringsinstantie Uitvoeringsinstantie	Lokaal Lokaal Lokaal
	Sensortechnologie	(2 uurs norm) Smart sensor op buffetten tegen 'na 2 uur weggooien' Smart sensor om te laten zien welke producten het meest vers zijn, die ook gevarenzone kan laten zien Smart sensors gebruiken en temperatuur & houdbaarheid actief te meten in plaats van vaste TT-datum	Fabrikanten en wetgever	EU en NL
	Snellere acceptatie van Best Practices uit andere (niet EU) landen	Beschikbaarheid data op globale schaal vergroten voor gebruik voor risico inschatting Ook in bepaalde branches regels vernemen? uit andere branches Voortborduren op innovaties buiten EU die daar al toegelaten is	Wetgever en politiek	EU

Aanvullende argumenten maatregelen

Waarom	Hoe	Effect
Harmonisatie en eenduidige wet- en regelgeving en normeringen	Dit is een no regret maatregel/ no brainer. Europese wet- en regelgeving en normeringen moet in alle lidstaten gelijk zijn en hetzelfde geïnterpreteerd worden. Specifiek voor de NVWA: Goede instructies voor de NVWA & heldere interne communicatie en afstemming over het 'lezen van de wet- en regelgeving)	Geen 'willekeur' en onduidelijkheid meer tussen landen en tussen bedrijven over interpretatie en reden van wel/geen afkeur
Systeem van herbeoordeling wet- en regelgeving en normeringen	Op Europees niveau moeten wet- en regelgeving en de normeringen regelmatig beoordeeld worden en niet alleen in het geval van een (voedselveiligheid)crisis waarbij e.e.a. aangescherpt wordt. Juist ook vanuit nieuwe inzichten mogelijk 'verslappen' van regels	Voorkomen dat normen achterhaald zijn en product wordt afgekeurd terwijl dat als gevolg van nieuwe inzichten en technologieën niet meer nodig is

	Moet een continu proces zijn (benchmark) gebaseerd op nieuwe wetenschappelijke inzichten en technologieën (voortschrijdend inzicht) met de vraag waarom de wet, regels en normen zijn zoals nu zijn en of dit nog wel geldig is	
Verschillende normering voor gebruik als food of feed	Wanneer in de food-keten een product wordt afgekeurd door overschrijding van een voedselveiligheid gerelateerde norm mag het ook niet al diervoeder beschikbaar komen. Zeker wanneer het bijvoorbeeld naar de petfood gaat (dus niet terug in de food-keten) zou dit wel moeten kunnen	Voorkomen dat voor de petfood geschikte reststromen toch vernietigd moeten worden
Normeringen gebaseerd op wetenschap	De wetenschap bepaald de norm gebaseerd op de laatste wetenschappelijke gezondheidsinzichten. De politiek stelt de norm uiteindelijk vast waarbij ze bijvoorbeeld niet meer dan 5% of 10% mogen afwijken (naar boven en naar onder) van de door de wetenschap aangegeven norm	Voorkomen dat de 'emotie' de norm bepaald en daarmee -is de veronderstelling- vaak strikter is dan objectief gezien noodzakelijk
Tracking & Tracing op gericht product te kunnen 'vernietigen'	Combinatie van technologie en aanpassing van de regelgeving zodat er op individueel product of batch niveau producten afgekeurd kunnen worden.	Voorkomen dat complete partijen onterecht worden vernietigd

---

Thema 4: Handelsregels en normen

11. Importcontroles

- *Importcontroles*: Mogelijk verslechterd de situatie door de Brexit. Een mogelijke oplossingen die werden benoemd zijn het invoeren van fasttrack procedures voor bederfelijke producten, meer personeel inzetten bij douane en inspectie, versoepelen van controles en harmoniseren van de procedures in Europa.

12. Productaansprakelijkheid

- Er moet meer transparantie komen in de ruimte tussen geëtiketteerde THT-datum en werkelijke THT-datum. Ook moet er meer duidelijkheid komen over herlabelen.

13. Europese handelsnormen

Importeisen en klassen

- Pas regelgeving aan voor hoe om te gaan met producten in klasse 3.
- Laat de schoolfruitregeling ook gelden voor producten buiten klasse 1.
- Schaf handelsnormen voor het uiterlijk van producten af en leg de focus op vers, veilig en lekker.
- Sta toe dat producten uit klasse 3 verkocht of gedoneerd worden als versproduct. Andere regels voor de omgang met klasse 3 producten is dus nodig volgens de stakeholder uit de handel- en distributiesector.

Aanvullende kwaliteitseisen

- Versoepel de aanvullende kwaliteitseisen van supermarkten en zorginstellingen, aldus een maatschappelijke organisatie.
- Maak documenten met aanvullende kwaliteitsnormen van retailers voor groente en fruit openbaar, als vertrekpunt voor discussie over dit onderwerp, vindt een stakeholder uit de industrie/maatschappelijke organisatie.
- Maak afspraken over hoe ver retailers en inkooporganisaties kunnen gaan met aanvullende kwaliteitsnormen voor het uiterlijk van groente en fruit. Een gezamenlijk plan om de consument te informeren over de eisen kan hierbij helpen. Zo zetten alle retailers op hetzelfde moment stappen, waardoor een eventueel concurrentienadeel wordt weggenomen. Het mooiste zou zijn als de aanvullende cosmetische eisen helemaal worden afgeschaft. De consument kan wennen aan groente en fruit dat er net even wat anders uit ziet en telers kunnen gemakkelijker hun hele oogst verkopen, aldus dezelfde stakeholder uit de industrie/maatschappelijke organisatie.
- Verbeter de samenwerking in de keten. Nu komen aanvullende eisen weleens tot stand zonder overleg met de teler. Vooral bij producten uit de volle grond kunnen deze eisen sterk afwijken in vorm en formaat waardoor de teler veel risico loopt.
- Beschouw producten als runder- en varkensiwit niet als 'etiket-vervuiling'. Dit draagt bij aan een positieve productbeleving.
- Schaf niet-circulaire eisen als 'vegetarische' varkens en kippen af.
- Zorg voor betere inzet van co-producten van de vleesindustrie in de vleessector zelf. Ook de verschillende aanpakken voor het gebruik van vleesrestproducten werden genoemd door de stakeholder uit de industrie/afvalverwerking.

14. BTW inzake donatie

- In Nederland lijkt er in tegenstelling tot andere EU landen geen groot issue te zijn rondom de BTW-plicht inzake donatie.

15. Oneerlijke handelspraktijken

- Sorteert reststromen al in een eerder stadium, aldus de stakeholder uit de out-of-home sector. In een later stadium scheiden is op dit moment te kostbaar. Verzamel de verschillende stromen gecentreerd, bijvoorbeeld per bedrijventerrein. Zo kan correct gesorteerd swill naar een goede verwerker voor diervoeding of naar de voedingsmiddelenindustrie voor menselijke consumptie.
- Creëer een goed verdienmodel voor hoogwaardige verwerking, aldus dezelfde stakeholder.
- Maak meer afspraken over vraag en aanbod, aldus de stakeholder uit de handel- en distributiesector.
- Leg bij het maken van afspraken meer nadruk op voordelen voor beide kanten, en minder op boeteclausules, aldus dezelfde stakeholder.
- Pas ook leveringsafspraken aan, benadrukte dezelfde stakeholder.
- Accepteer out-of-stock, verander organisatie intern, en transparant maken verspilling in de keten en de impact van machtsverhoudingen.

Samenvatting: oplossingen thema 4

1. Importcontroles duren lang, Nederland strenger dan andere landen
  - a. Mogelijk verslechtering door Brexit?

-
- b. Gebrek aan personeel douane etc.
  - c. Geen Europese harmonisering
  - d. Gebrekkige organisatie van het "Dataspoor"

Oplossingen:

- Fasttrack procedures voor bederfelijke producten, risicogericht
- Harmoniseren procedures in geheel Europa (worden nu gebruikt als verkapt protectionisme)
- Meer personeel douane, inspectie NVWA en milieudiensten
- Versoepelen, maar niet in vis
- Delen data

2. Productaansprakelijkheid leidt tot kortere THT/TGT dan nodig, niet-doneren or herlabelen

- Verplichting onderbouwing THT (2)
- Check, waar gaat fout (wie zegt jij bent aansprakelijk? NVWA of rechterlijke macht. Buffers moeten transparant worden, d.w.z. grote ruimte tussen geëtiketteerde THT en werkelijke THT die producent neemt transparant maken)
- Duidelijkheid over regels herlabelen.
- Ketenpartijen zelf aanspreken (Europese koepels) voor duidelijke en transparante afspraken.
- THT is 'veilig gemiddelde' → zonder data blijft het systeem dom

3. Handelsnormen: Onduidelijk wettelijk vs. privaat

- Maak afspraken over handelsnormen transparant
- Afschaffen handelsnormen

4. Onduidelijk: BTW plicht gedoneerd voedsel

- Geen groot issue in Nederland
- Geen Franse toestanden (wettelijke verplichting doneren aan Voedselbanken)

5. Scheve ketenverhoudingen kunnen leiden tot overproductie en verspilling

- Out of stock vs verspilling. Extra produceren om aan contract te voldoen, leidt tot niet verkochte producten.
- Verspilling is cost of doing business, gevolg van machtsverhoudingen

Oplossingen:

- Op = op, dus accepteer out-of-stock!
- Maak Sales managers fabrikanten en Category managers supermarkten gezamenlijk verantwoordelijk voor verspilling per schakel in de keten. Baseer bonussen niet alleen op volume en marge, maar ook op verspilling
- Bespreekbaar maken! Harde ketengesprekken
- Maak CEO en Verantwoordelijke inkoop verantwoordelijk voor verspilling
- Beter delen van data over verspilling in de keten
- Aanpassen van contractvormen en boeteclausules
- Inzichtelijk maken impact machtsverhoudingen
- Maak CO2 een performance-KPI
- Beter meten/betere data
- Convenanten/codes of conduct

Opmerkingen:

- VWS Stimuleren om bij interpretatie voor wetgeving ook aan voorkomen voedselverspilling te denken
- Data ontbreken in het de voedselketen en worden te weinig gedeeld.

Thema 5: Afvalstoffenwetgeving

16. Levensmiddelen die niet langer bestemd zijn voor menselijke consumptie gebruiken als diervoeder

- Combi veevoer en levensmiddelen: Imago is een belangrijke afweging voor levensmiddelenbedrijven, omdat levering aan feedbedrijf wordt gezien als negatief/risico.
- Onzekerheid of onduidelijkheid over de interpretatie van de wetgeving leidt tot verschil van inzicht tussen handhavers en bedrijven, of binnen bedrijven en sectors. Daarnaast ontbreekt de prioriteit om voorliggende zaken rond het verschil in interpretatie scherp te krijgen bij de handhavende autoriteit (NVWA). Ook wordt benoemd dat Nederland strikter is dan omliggende landen. Als oplossing wordt benoemd dat de NVWA direct aan moet sluiten bij netwerken en bijeenkomsten, in plaats van dat de overdracht via het ministerie gaat. Op deze manier kan een eenduidige interpretatie van wetten worden geïndiceerd.

17. Gebruik van dierlijke bijproducten in diervoeder

Een mogelijke aanpak:

- Pas de feed ban aan (Verordening 999/2001): denk bijvoorbeeld aan het toelaten van beenderfosfaten voor herkauwers en het afschaffen van de beperkingen voor het gebruik van (bloed)plasma-eiwitten van niet- herkauwers voor kalveren. Dergelijke regels zijn eerder al afgeschaft voor vismeel, volgens een stakeholder uit de industrie/afvalverwerking.
- Laat een onafhankelijke aantonen dat inzet van reststromen voor diervoeder of mest veilig kan zijn, en welke borgingsprocedures er nodig zijn, aldus een stakeholder afkomstig uit de out-of-home sector.
- Creëer gecontroleerde mogelijkheden voor hergebruik van swill met hoge hergebruikimpact, waarbij extra scheiding, inzameling en distributie niet nodig is. Swill is na bijvoorbeeld een hittebehandeling goed te verwerken in diervoeders.
- Scheid dierlijke en onvermijdbare resten van groente- en fruitafval. Zo is de plantaardige swill te verwerken in diervoeding en kan de rest van het materiaal gecomposteerd worden. Dit zorgt al voor een afname van 85% van het totale swill-afval. Het is zaak de belangrijkste leveranciers van swill uit te dagen om het materiaal te sorteren, scheiden en meten, bijvoorbeeld door de verwerkingskosten eerlijk te verdelen over alle ketenpartners. Maak grote verwerkers bovendien enthousiast voor maximalisatie van hun verdienmodel met de huidige swill-stroom en het zoeken van nieuwe voedseltoepassingen.
- Recente aanpassingen in Verordening 999/2001 hebben al een kleine bijdrage geleverd aan een beter gebruik van (dierlijke) bijproducten. *Het gaat hierbij om:*
  - Verordening (EU) Nr. 1292/2005
  - Verordening (EU) Nr. 56/2013
  - Verordening (EU) Nr. 2015/728
  - Verordening (EU) Nr. 2015/1162
  - Verordening (EU) Nr. 2016/1396
  - Verordening (EU) Nr. 2017/893
  - Verordening (EU) Nr. 2018/969 [29]
- Vanuit de rijksoverheid moet er een heldere leidraad komen over de afvalstatus en diervoeder waardigheid. Ook werd benoemd dat de afvalstatus van reststromen afgeschaft kan worden door in eerste instantie alles als product te zien. Verder werd geopperd om nieuwe grondstoffen te introduceren die te gebruiken zijn voor feed. Er zijn al signalen dat er ruimte komt in de wetgeving voor dierlijke resten/bijproducten (PAP) als feed voor insecten te gebruiken.

Thema 5: Afval en biomassa

18. Afvalstoffen

Oplossingen Fiches:

- Scheiden van dierlijke & GF-fracties, waardoor hogere verwaarding van beide fracties mogelijk is
- Integraal beleid rondom gebruik grondstoffen en optimaliseren afval management
- Innovatie en consumentenvoorlichting rondom verpakkingen en duurzaamheid
- Belast grondstoffen zwaarder dan arbeid
- Landelijke eenduidig beleid voor afvalscheiding en verwerking
- Verbeter samenwerking tussen gemeenten m.b.t. inzameling plastic zodat meer mogelijkheden ontstaan voor hergebruik in 'food grade' verpakkingen → circulaire economie
- Sluit NVWA direct aan bij netwerken, en niet alleen via ministerie VWS
- SDE+ subsidie niet voor food/feed grade producten omzetting tot energie
- Etikettering transparantie reststromen voor hergebruik
- Zoveel mogelijk met statiegeld werken. Verplichten!
- Afkomen van afvalstatus. Alles als product zien, tenzij
- Investerings in alternatieve verpakkingen die wel in circulair system passen
- Heldere leidraad vanuit rijksoverheid over afvalstatus en diervoeder waardigheid
- Een overkoepelende visie op verpakkingsafval en voedselverspilling met uniforme metrics, zodat doelstellingen gemeld kunnen worden op een manier dat er geen trade-off moet zijn tussen food waste vs. packaging waste
- Afvalstatus: Stuur of risicoprofiel van stromen (pre-consumer) Post-consumer.
- Eenduidige interpretatie van wetten
- Handhaving invullen vanuit geest/doel wet
- Maak het voor bedrijven aantrekkelijk om afval en andere stromen te scheiden middels een incentive
- Meer toelichting voor consumenten over plastic recycling en CO2 input van voedselverspilling
- Rekening houden keuze verpakkingsmateriaal vanuit perspectief verwerken in veevoer (hard plastic)
- Boekwaarde van reststromen zichtbaar maken op balans van bedrijf leidt tot meer zichtbaarheid op directie/board niveau van de kosten/kansen
- Impact voedselproductie verpakking inzichtelijk maken
- Emissierechten voor afval (vrij te verhandelen) → Markt zorgt voor oplossing? Producent blijft eigenaar afval
- Betere en nauwere samenwerking tussen ministerie IoW en ministerie LNV
- Naar gesloten systeem, kringlooplandbouw
- Promoten/ incentive plant based voeding → veel minder afval, zelfde voedingswaarde
- Aantrekkelijk maken bedrijven en consumenten om afval te scheiden
- Novel FEED wetgeving. Introduceren nieuwe grondstoffen

Thema 6: Informatie op verpakking

19. Informatie op de verpakking

Lang houdbare producten

- Maak een duidelijk onderscheid tussen de benamingen 'THT' en 'TGT'. De betekenis van de TGT-datum is vastgelegd in Europa, maar de THT-datum is vertaald door de Nederlandse overheid. Deze definitie is dus relatief makkelijk aan te passen, aldus een maatschappelijke organisatie.
- Maak betere afspraken over etikettering van bewaaradviezen, kijken-ruiken-proeven en portiegrootte op verpakkingen. Deze aanpak is benoemd door dezelfde maatschappelijke organisatie.
- Zorg voor betere voorlichting aan consumenten over de THT en TGT, gebruik van producten na het verstrijken van de THT, en hoe bedrijven omgaan met de THT-datum.
- Pas de regelgeving rond houdbaarheidsinformatie aan. Voor enkele producten is de THT-datum al afgeschaft. De lijst is echter aan te vullen met producten als pasta en suiker, aldus twee maatschappelijke organisaties en twee stakeholders uit de out-of-home-sector.
- Volgens een stakeholder uit de out-of-home sector kan het invoeren van een Kwaliteit Gegarandeerd Tot (KGT)-datum helpen.
- Pak reclameacties als '2 voor de prijs van 1' aan. Die werken in de hand dat consumenten te veel producten kopen en vervolgens weggooien. Dit probleem speelt vooral bij producten met een korte houdbaarheid, aldus een maatschappelijke organisatie.

Overige maatregelen

- Spreek af dat duurzaamheid ook een belangrijk aspect wordt, in plaats van alleen marketing op uiterlijk, vorm, kleur, volle etiketten, etc.
- Zorg voor een betere inzet van co-producten van de vleesindustrie in de vleessector zelf.
- Maak afspraken over wat reële en gezonde porties zijn in het kader van voedingswaardedeclaraties
- Front-of-pack labelling
- Maak afspraken rond eenduidige bewaaradviezen op producten
- Zorg voor een eenduidige aanpak en indicatoren voor het vaststellen van de THT-datum, voor zover die niet al bestaan.
- In het Klimaatakkoord staan afspraken rond transparantie over klimaatimpact van producten. Hoe sneller dit gerealiseerd wordt hoe beter.
- Introduceer meer convenanten over de transparantie van de voedselverspilling van bedrijven (al dan niet gekoppeld aan de LCA).

Er is overeenstemming dat er onduidelijkheden zijn in aanduidingen. Dit betreft houdbaarheid (inclusief de definities); bewaaradviezen; portiegrootte; ingrediënten en voedingswaarde, maar ook leesbaarheid.

Genoemde oplossingen liggen op het gebied van voorlichting, educatie en techniek (innovaties).

Er wordt gevraagd om een nieuwe intuïtief duidelijke definitie van THT TGT 'Best before'.

- THT op lang houdbare producten. Er wordt voorgesteld om THT op 'eeuwig' houdbare producten te verbieden
- Eenduidige aanpak vaststellen THT datum:
  - Best if bought by --> verantwoordelijkheid van winkel bij consument.
  - Productiedatum in plaats van THT.
  - Tool ontwikkelen "Wat te doen na THT?"

Wat betreft portiegrootte: invoeren van een generieke portie-aanduiding op basis van grote en kleine eter.

Bewaring: herleving diepvries voor bewaren, perceptie vers verbeteren. En misvatting dat je diepvries niet weer kunt invriezen uit de wereld helpen.

Voorlichting:

- wat 'beperkt houdbaar' is door middel van tools, instrumenten of afspraken
- SIRE overheids campagne over uitleg THT en TGT --> nieuwe technologie hierbij betrekken (sensoren ontwikkelingen)
- Visueel maken. Wanneer niet meer goed, bijvoorbeeld laagje schimmel? (bewustwording / opvoeding)
- Kijken, ruiken, proeven, moet basis zijn bij consument

-
- Inzicht over ingrediëntendeclaratie mist bij consument. Kan een Nutriscore (impact duurzaamheid, CO2) helpen?
  - Ingrediënten: bijproducten vlees (5e kwartier) voor duurzaamheid optimaal inzetten en als positief ervaren in plaats van als inferieur
  - Bewaring: verbieden *chilled* wanneer *ambient* bewaarstechniek beter is: bewaarstechnieken veel beter onder aandacht brengen/bij consument. Vriezer/koelkast sticker

Educatie:

- Voedselverspilling lesprogramma scholen + challenge
- Betere scheiding definities THT, TGT en kwaliteits/garantie-eisen. Niet alleen scholen ook professionele opleidingen zoals koksopleiding

Techniek:

- Makkelijk maken om claims gerelateerd aan THT te checken
- Houdbaarheid op basis van item-specifieke conditie. Cold chain, ethyleen
- Hersluitbare verpakking als norm
- Date enabled barcode: RFID, 2D (QR),
- Creëer coherente data stroom tussen ketenspelers
- Datum in barcode verplichten: Iedere ketenspeler kan supply chain efficiënter maken
- Stimuleer innovaties in de gehele keten die: impact, schaal, winst bewijzen

To explore
the potential
of nature to
improve the
quality of life

Wageningen Food & Biobased Research
Bornse Weilanden 9
6708 WG Wageningen
www.wur.nl/wfbr
info.wfbr@wur.nl

Rapport 2079

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers (5.500 fte) en 12.500 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

